

СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ ГРАДА НИША

Мај, 2010.

СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ ГРАДА НИША

Мај, 2010.

Стратегија безбедности Града Ниша, представља резултат групног рада, у коме су учествовали Град Ниш, Радна група и тим стручњака са Факултета заштите на раду у Нишу. Израду Стратегије подржао је **USAID - Development Alternatives, Inc.** У процесу израде Стратегије примењен је партиципативан приступ. У свакој фази израде Стратегије организовани су округли столови и партиципативне радионице.

ГРАД НИШ
ГРАДОНАЧЕЛНИК
Мр Милош Симоновић

РАДНА ГРУПА

Проф. др Жарко Ранковић, градски већник
Мр Мирјана Марковић, Служба за послове градоначелника
Марија Цоха, Служба за послове градоначелника
Ирена Илић, Служба за послове градоначелника
Арх. Мирољуб Станковић, Завод за урбанизам, фасилитатор
Горан Марковић, ГО Пантелеј
Стамен Златановић, ГО Нишка Бања
Властимир Петровић, ГО Црвени Крст
Љубиша Јаковљевић, ГО Палилула
Тихомир Крстић, ГО Медијана
Мр Зоран Миладиновић, ДС
Др Милош Милошевић, ЛДП
Милосав Лукић, СРС
Небојша Богдановић, СПС-ПУЛС-ЈС-ПСС,
Др Славиша Стаменковић, Г 17 плус
Радојко Николић, ДСС
Жарко Дамњановић, Министарство одбране
Срђан Николић, МУП сектор за заштиту и спасавање
Небојша Николић, МУП
Ппк Драган Дамњановић, Војна пошта 1097
Милан Стефановић, НВО Протекта
Перица Стојчев, Центар за заштиту потрошача
Снежана Момчиловић, Центар за социјални рад
Јасмина Димитријевић, Дом здравља
Мр Љиљана Стошић, Институт за јавно здравље
Милош Спасић, Клинички центар
Др Снежана Митровић, Завод за хитну мед.помоћ
Мр Миодраг Станковић, Клиника за заштиту менталног здравља
Василије Даковић, Управа за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине
Драган Гејо, Школска управа Ниш
Стојан Прокоповић, Црвени Крст
Мирослав Стевановић, ЈП Србија шуме
Ненад Игњатовић, ЈП Србија воде ВПЦ "Морава"
Синиша Стојановић, ЕД Југоисток
Владимир Костић, ЈКП Медијана
Јовица Миладиновић, ЈКП Наиссус
Димитрије Шаранац, Вулкан Ниш
Александар Трајковски, Филип Морис
Весна Петровић, ЈКП Горица

У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ УЧЕСТВОВАЛИ СУ

Милош Јевтић, ГО Пантелеј
Слађана Илић, ГО Пантелеј
Драгица Живић, ГО Црвени Крст
Стаменковић Мирослав, ГО Црвени Крст
Ана Николић, ГО Медијана
Бобан Стефановић, МУП- Сектор за заштиту и спасавање
Радмило Видојковић, Команда копнене војске
Слађан Христов, Команда копнене војске
Сузана Милутиновић, Институт за јавно здравље
Александар Стојановић, Институт за јавно здравље
Александар Милић, Институт за јавно здравље
Славиша Антић, ЈКП Медијана
Љубомир Ђуровић, ЈКП Медијана
Стоиљковић Зоран, Одељење за ванредне ситуације града Ниша
Љерка Никић, Јужна Морава Ниш
Драгољуб Миљојковић, Србија воде
Јован Јовановић, Центар Форум
Георги Павлов, Центар за социјални рад Ниш

ПАРТНЕРИ ИЗ USAID-а

Оливера Костић
Осман Балић
Зоран Вацић
Данијел Дашић

СТРУЧЊАЦИ СА ФАКУЛТЕТА ЗАШТИТЕ НА РАДУ У НИШУ

Проф. др Ненад Живковић
Проф. др Слободан Милутиновић
Проф. др Весна Милтојевић
Проф. др Сузана Савић
Проф. др Миомир Станковић
Проф. др Драган Спасић
Мр Амелија Ђорђевић
Александра Јанковић, технички секретар пројекта

РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА

Поштовани суграђани,

Пред вама је Стратегија безбедности Града Ниша, израђена по европској методологији и узорима. Она има за циљ да пронађе најбољи пут којим ће се Град Ниш по степену безбедности приближити великим градовима Европе.

Ова стратегија је један од важних предуслова да Ниш постане безбедан град.

Визија Стратегије безбедности је економски, социјално и еколошки сигуран и безбедан град Ниш који перманентно јача институције за унапређење безбедности, превентивно делује и адекватно решава ризике и претње безбедности у циљу повећања квалитета живота својих грађана.

Град Ниш, са неразвијеном инфраструктуром, деградираном привредом, запуштеном екологијом, осиромашеном социјалном политиком, има потребе за једном оваквом стратегијом, која ће на адекватан начин наћи решење за све социјалне, економске, еколошке проблеме, као и путеве за превазилажење ванредних ситуација.

Верујем да ћемо успети да Ниш покренемо и укључимо у савремене светске токове и учинимо да постане град са великом перспективом - Град будућности. Такође верујем да ће нам овај стратешки документ довести велики број партнера из целог света, као и могућност за велике инвестиције и материјалну помоћ. На овај начин отвориће се многа нова радна места.

Основни задатак Стратегије безбедности је да се суочимо са проблемима који угрожавају безбедност Града и да оптимално искористимо драгоцене ресурсе, вредности и потенцијале који омогућавају превазилажење ових проблема.

Схватајући Град као добро од значаја за све који у њему живе и делују, очекујемо да и ви Нишлије, као и стручна јавност, помогнете да овај документ стварно заживи кроз реализацију конкретних пројеката од интереса за све нас. Верујем да ћемо успети да Град Ниш постане што безбеднији град. Град у коме ћеме се сви осећати економски, социјално и еколошки безбеднији. Град који ће јединственим системом заштите и спасавања ублажити и отклонити ризике, претње или последице ванредних догађаја. Ниш као безбедан град, привућиће страна улагања и инвестиције и омогућити да постане град будућности.

мр Милош Симоновић

Градоначелник града Ниша

САДРЖАЈ

ПОГЛАВЉЕ 1 - УВОД	11
ПОГЛАВЉЕ 2 - АНАЛИЗА СТАЊА БЕЗБЕДНОСТИ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА НИША	15
1. ЕКОНОМСКА БЕЗБЕДНОСТ	15
Увод.....	15
1.1 ПРОИЗВОДЊА	16
1.2 ТРГОВИНА.....	25
1.3 ТРАНСПОРТ.....	29
1.4 РАД	33
2. СОЦИЈАЛНА БЕЗБЕДНОСТ	36
Увод.....	36
2.1 ЗДРАВЉЕ.....	37
2.2 СОЦИЈАЛНА БЕЗБЕДНОСТ.....	42
2.3 ЛОКАЛНА ЗАЈЕДНИЦА	50
2.4 ЛИЧНА И КОЛЕКТИВНА БЕЗБЕДНОСТ	51
3. ЕКОЛОШКА БЕЗБЕДНОСТ	56
Увод.....	56
3.1 СТАЊЕ АТМОСФЕРЕ.....	57
3.2 ЗЕМЉИШТЕ	67
3.3 ВОДА.....	71
3.4 СТАЊЕ БИОДИВЕРЗИТЕТА	79
3.5 ОТПАД.....	82
4. БЕЗБЕДНОСТ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА.....	85
Увод.....	85
4.1 ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ.....	86
4.2 ПРИРОДНЕ ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ	91
4.3 АНТРОПОГЕНЕ ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ.....	95
4.4 РАТНА РАЗАРАЊА И ТЕРОРИЗАМ	96
4.5 ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	97
ПОГЛАВЉЕ 3 - ИЗАЗОВИ И МОГУЋНОСТИ	111
1. SWOT АНАЛИЗА	111
2. ПОТРЕБЕ	117
3. ВИЗИЈА	117
ПОГЛАВЉЕ 4 - СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ	121
ПОГЛАВЉЕ 5 - ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	135
ПОГЛАВЉЕ 6 - ПРОГРАМИ И ПРОЈЕКТИ	139
АНЕКСИ	161

СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ ГРАДА НИША

1.

ПОГЛАВЉЕ

Увод

Град Ниш као заједница становника са својих пет општина представља сложену целину, у којој се општине разликују по бројним карактеристикама: величини, структури удела привредних делатности, оствареном степену урбанизације, начину и стилу живота, и тд. Без обзира на све различитости, заједнички циљ је подизање нивоа квалитета живота грађана, који подразумева поред повећања нивоа животног стандарда и задовољавање егзистенцијалних, социјалних и еколошких потреба.

У том смислу у *Стратегији развоја Града Ниша* као један од стратешких праваца развоја наводи се уравнотежено и свеобухватно побољшање квалитета живота у Граду, у циљу стварања подстицајне и безбедне средине у којој ће грађани моћи да искажу и да задовоље своје потребе за радом, припадањем и идентитетом, дружењем и личним развојем и сигурношћу.

Процес припреме Стратегије безбедности Града Ниша имао је:

1. интегрални и партиципативни приступ
2. међусекторску сарадњу и размену информација
3. укључивање јавног, приватног и цивилног сектора.

При изради Документа имали су се у виду сви релевантни документи и резултати истраживања Уједињених нација, Европске уније, Владе Републике Србије, приватног сектора, професионалних и невладиних организација који се односе директно или индиректно на проблем безбедности.

Основни циљ израде Стратегије је дефинисање визије безбедан град и праваца деловања на градском нивоу, заснованих на солидарности и одговорном суживоту грађана, а у циљу потпунијег остваривања економске, социјалне, еколошке и безбедности у ванредним ситуацијама.

Стратегије безбедности Града Ниша има за циљ:

- процену безбедности у оквиру градских општина и на нивоу града
- утврђивање узрока нарушавања безбедности
- утврђивање најугроженијих група
- утврђивање подручја ризика
- дефинисање стратешких циљева у остваривању безбедности у складу са глобалним, националним и локалним интересима и потенцијалима
- одређивање улоге актера локалне самоуправе у остваривању безбедности
- одређивање приоритетних активности и пројеката за подизање нивоа безбедности
- организовање компетентних служби у условима нарушене безбедности.

Основне смернице за израду Стратегије:

- Међународна акта усвојена од Стране Уједињених нација и Европске уније (Рио декларација, Јоханесбург декларација, Миленијумски циљеви развоја, Европска декларација о градским правима ...)
- Национална акта (законска регулатива и националне стратегије)
- Стратегија развоја града

СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ ГРАДА НИША

2.

ПОГЛАВЉЕ

Анализа стања безбедности на територији Града Ниша

1. ЕКОНОМСКА БЕЗБЕДНОСТ

УВОД

До данас још није развијен индекс економске безбедности (ИЕБ). **Економска безбедност** подразумева стање у коме нема претњи по остваривање основног права, права на рад и запосленост, доходак који омогућава задовољавање материјалних и нематеријалних потреба и развој. Овакво одређење отежава сакупљања неопходних емпиријских података за сагледавање степена остварене економске безбедности. Основни разлог је прешироко одређење.

Економска безбедност се остварује кроз одређивање узрока небезбедности и давање решења за њихово уклањање. Наиме ова трострука активност обухвата: *идентификацију критичних претњи, превенцију ризика и ублажавање штетних последица* када се појаве економски ризици. С тога произилази да економска безбедност ствара „погодну средину“ за људски развој.

Економска безбедност се одражава кроз:

- запосленост,
- сигурност радног места,
- безбедне услове на раду,
- једнакост у погледу прихода,
- непостојање/минималну инфлацију,
- развијену мрежу социјалног осигурања.

У Стратегији безбедности Града Ниша процена економске безбедности анализирана је кроз следеће под-области: производња, трговина, транспорт, рад и незапосленост.

За сваку под-област формиран су одређени индикатори који омогућавају сагледавање стања економске безбедности у Граду Нишу.

ПОД-ОБЛАСТ	ИНДИКАТОРИ
ПРОИЗВОДЊА	Народни доходак Нето зарада по запосленом Кретање индустријске производње Власничка структура капитала
ТРГОВИНА	Биланс трговине у добрима и услугама Цене на мало Индекс трошкова живота
ТРАНСПОРТ	Саобраћајна мрежа Промет роба и услуга

ПОД-ОБЛАСТ	ИНДИКАТОРИ
РАД И НЕЗАПОСЛЕНОСТ	Запосленост по секторима Структура запослених по сектору својине Структура запослених по сектору делатности Незапослена лица према стручном образовању

Основни извори података за анализу стања економске безбедности у Граду Нишу били су:

- Стратегија развоја Града Ниша,¹ Студија развоја локалне економије Града Ниша,² Стратегија развоја малих и средњих предузећа и предузетништва Града Ниша од 2009 до 2013. године,³ Национална стратегија одрживог развоја Р Србије,⁴ Стратегија економског развоја сеоског подручја- економског руралног развоја, на подручју Града Ниша за период од 2007 до 2010. године,⁵ Статистички годишњак Града Ниша,⁶ Статистички годишњак Србије,⁷ Општине у Србији,⁸ Стање људске делатности у Србији- извештај за 2005 – 2006. годину,⁹ Индикатори људске безбедности у Србији- извештај за 2004,¹⁰ Људска безбедност.¹¹

1.1. ПРОИЗВОДЊА

Један од најрелевантнијих показатеља за оцену економских резултата неке привреде или региона јесте темпо привредног раста. Наиме, он показује којом брзином привреда региона излази из једног стадијума развијености и улази у нови.

1.1.1. Народни доходак

Народни доходак представља новостворену вредност у току године. Обрачун народног дохотка заснива се на концепцији материјалне производње.

Обрачун за општине обухвата све делатности материјалне производње и производних услуга које су се обављале на територији општине. У обрачун су ушли подаци за сва предузећа чија се укупна делатност обавља у тој општини и пословне јединице предузећа чије је седиште у другим општинама (Табела 1. и Графикон 1.).

Народни доходак у анализираном периоду је имао константно повећање вредности у целом периоду. У 2004. године дошло је до знатног повећања народног дохотка. Тако је, повећање народног дохотка у 2004. години било веће за преко 12 милијарди динара у односу на 2003. годину. Међутим, то повећање у 2005. години у односу на 2004. годину износи само нешто више од 2,2 милијарде динара. Овај податак указује на чињеницу да је дошло до значајног пада у реализацији привредних активности у Граду Нишу, па самим тим то се

¹⁾ Стратегија развоја Града Ниша, Ниш, децембар 2007.

²⁾ Студија развоја локалне економије Града Ниша, Ниш, децембар 2005.

³⁾ Нацрт Стратегије развоја малих и средњих предузећа и предузетништва Града Ниша од 2009 до 2013. године

⁴⁾ Национална стратегија одрживог развоја Р Србије, ("Службени гласник РС", бр. 57/2008), Београд

⁵⁾ Стратегија економског развоја сеоског подручја- економског руралног развоја, на подручју Града Ниша за период од 2007 до 2010. године, Ниш, 2006.

⁶⁾ Статистички годишњак Града Ниша, Град Ниш, Управа за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине- одсек за статистику, Ниш.

⁷⁾ Статистички годишњак Србије, Републички завод за статистику, Београд

⁸⁾ Општине у Србији, Републички завод за статистику, Београд

⁹⁾ Стање људске делатности у Србији- извештај за 2005 – 2006. годину, Фонд за отворено друштво, Београд, 2007.

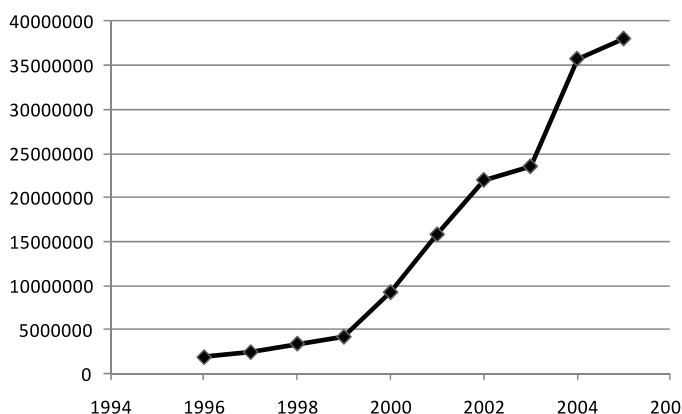
¹⁰⁾ Индикатори људске безбедности у Србији- извештај за 2004, Факултет цивилне одбране, Београд, 2005.

¹¹⁾ Виндзлов, А. Д., Људска безбедност, Зборник текстова 1- људска безбедност. Фонд за отворено друштво, Београд, 2006.

одразило и на укупно остварени наредни доходак у 2005. години. Иначе, Град Ниш учествује са 4,02% у стварању укупног народног дохотка Србије.

Табела 1. Укупан народни доходак у периоду од 1996 до 2005. године

Година	Укупно (у хиљ. дин.)
1996	1874025
1997	2447008
1998	3410206
1999	4185970
2000	9245483
2001	15798950
2002	21964017
2003	23497852
2004	35693779
2005	37974652

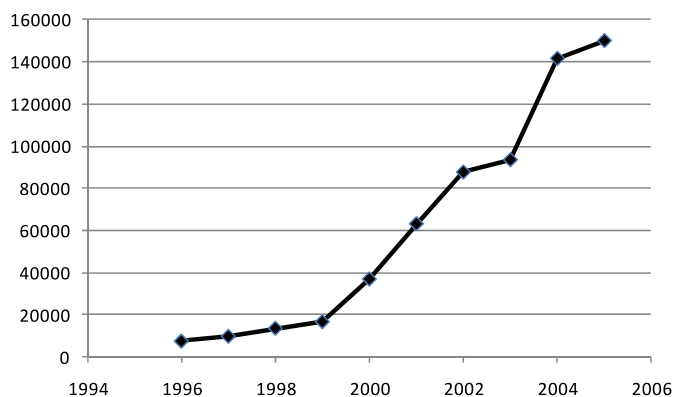
Граф. 1. Кретање укупног дохотка у периоду од 1996 до 2005. године (у хиљ. дин.)

Народни доходак по становнику

Народни доходак по становнику представља однос укупног дохотка и броја становника, а користи се као један од основних индикатора развијености територије за коју се израчунава (Табела 2. и Графикон 2.).

Табела 2. Народни доходак по становнику у периоду од 1996 до 2005. године

Година	По становнику (у дин.)
1996	7443
1997	9718
1998	13559
1999	16670
2000	36908
2001	63120
2002	87646
2003	93482
2004	141568
2005	149971

Граф. 2. Кретање народног дохотка по становнику (у динарима)

Народни доходак по становнику у посматраном десетогодишњем интервалу указује на чињеницу да је он знатно растао у периоду од 1996. години као базној години, када је износио око 7.443 динара, до 2005. године када је достигао вредност од 149.971 динара. Међутим, ово повећање у 2005. години у односу на 2004. годину износило је само нешто више од 7 хиљада динара. Овај неповољни тренд је последица смањења укупног народног дохотка и повећања броја становника Града Ниша у овом периоду. Наиме, процењени број становника Града Ниша у 2005. години износи 253.214, што чини 3,3 % укупне популације Републике Србије, односно 65,6 % у односу на укупно становништво Нишавског округа. У последњих 50 година становништво се увећало за 2,3 пута, а сам градски центар за чак 3,5 пута. Ово повећање је последица пре свега миграционих кретања у региону и земљи.

Народни доходак по облику својине

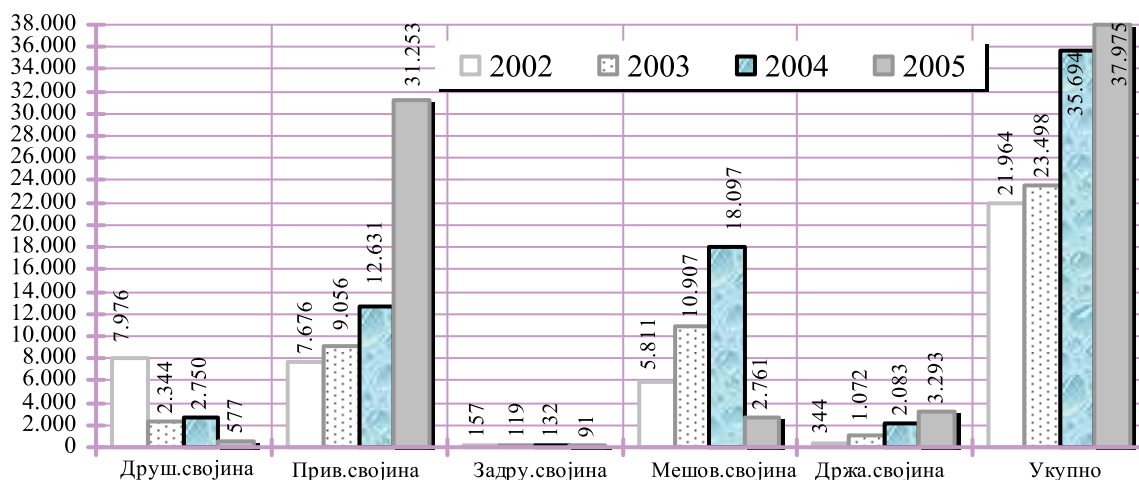
За друштвену својину, приватна предузећа, задружну, мешовиту и државну својину обрачун народног дохотка се базира на подацима годишњих рачуна предузећа у привреди, који се прикупљају и обрађују по територијалном принципу и принципу „чистих делатности“. За индивидуалну својину (приватна пољопривредна газдинства и приватне радње) обрачун се врши на основу посебних истраживања, и једним делом на бази процена (Табела 3. и Графикон 3.).

Табела 3. Народни доходак по облицима својине у периоду од 1996 до 2005. године

Година	Укупно (у хиљ. дин.)	По облицима својине				
		друштвена својина	приватна својина	задружна својина	мешовита својина	државна својина
1996	1874025	946287	493816	9757	424165	-
1997	2447008	1128986	712013	7921	598088	-
1998	3410206	1333798	961859	19297	997042	98210
1999	4185970	1626804	1403557	55624	1004866	95119
2000	9245483	2696445	3163491	135503	2310117	939927
2001	15798950	6867222	5227069	133592	3723415	-152348
2002	21964017	7975843	7676401	156871	5810664	344238
2003	23497852	2343552	9055794	119435	10907094	1071977
2004	35693779	2749951	12630785	132474	18097455	2083114
2005	37974652	576699	31253037	90891	2760533	3 293 492

Народни доходак који потиче из друштвеног сектора својине последњих година опада као последица транзиционих процеса и реструктурирања привреде. Наиме, учешће друштвене својине у стварању народног дохотка у апсолутним износима расте све до 2002. године, када је достигао вредности од 7.975.843.000 динара. Међутим, учешће оствареног народног дохотка у друштвеним делатностима у укупном народном дохотку опада из године у годину. У почетној 1996. години учешће народног дохотка оствареног у друштвеној својини у односу на укупно остварен народни доходак узносио је 50,5 %, да би од наредне године почео константно да опада, тако да је у 2005. години достигао минималну вредност од само 1,5 %.

Насупрот томе, народни доходак који потиче из приватног сектора расте како у апсолутним износима са почетних 493.816.000 динара у 1996. години на чак 31.253.037.000 динара у 2005. години тако и у процентуалном учешћу. Наиме остварени на укупно остварени доходак у 1996. години износи 26,4 %, да би његово учешће у 2005. години било чак 82,3 %. Овакав тренд је пре свега, последица извршене власничке трансформације- приватизације у Граду Нишу последњих година.

Граф. 3. Народни доходак по облику својине (мил. дин.)

Народни доходак по делатностима

Обрачун народног дохотка заснива се на концепцији материјалне производње и сходно овом принципу, обрачуном народног дохотка у периоду од 1994 до 2001. године обухватају се следеће делатности (Табела 4.):

- Индустрија и рударство,
- Пољопривреда и рибарство,
- Грађевинарство,
- Саобраћај и везе,
- Трговина,
- Угоститељство и туризам и
- Остало.

Табела 4. Народни доходак по делатностима у периоду од 1994 до 2001. године (у хиљ. динара)

Година	Укупно	Индустрија и рудар.	Пољоприв. и рибар.	Грађевинарство	Саобраћај и везе	Трговина	Угостит. и туризам	Остало*
1994	649250	207148	52616	46084	...	146392	13746	183264
1995	1339630	710136	75988	54779	...	205540	26199	266988
1996	1874025	613439	132676	104167	...	389688	49506	584549
1997	2447008	799618	182018	165778	...	439611	46554	813429
1998	3410206	965028	220556	186783	652532	859598	65257	460452
1999	4185970	1122304	276067	211694	702182	1157534	117301	598888
2000	9245483	2117307	786124	475788	1517910	3025918	166419	1156017
2001	15798950	7963878	1290439	885278	805553	2602426	271350	1980026

* Водопривреда, производно занатске услуге, производно комунална делатност, техничке и пословне услуге, новинско издавачка делатност, кинематографија и апотеке.

Анализирајући привредну структуру Града Ниша уочава се да терцијални сектор партиципира са највећим процентом у стварању народног дохотка, а затим индустрија и пољопривреда код којих је тај проценат нижи.

Општи ниво индустријске производње у Нишу је низак тако да је, у 2004. години у односу на 1990. години износио 45%. Највећи пад физичког обима индустријске производње био је у 1997. години - 37%, и 1999. године - 25,6%. У периоду од 1994. до 1998. године индустријска производња је била незнатна.

Прерађивачка индустрија заузима доминантно место у стварању народног дохотка са 38,7% у 2004. године. Сличан однос је задржан и у 2005. години.

У Нишу је развијена индустрија прераде пољопривредних производа, репроматеријала и опреме за пољопривредну производњу. Наиме, у Нишу има више од 30 тзв. агроиндустријских фирми.

Пољопривреда је веома значајан сегмент укупне привредне активности, јер учествује у стварању укупног народног дохотка Града Ниша са 4,65%, док је на нивоу Републике учешће пољопривреде у стварању народног дохотка знатно веће и износи 17,27%.

Укупно пољопривредно земљиште на територији Града Ниша износи 36.996 хектара, од чега је у приватном власништву 31.921 хектар (86,3%). Просечни земљишни посед је око 3 хектара. Уз то доминирају уситњени приватни поседи, који се обично састоје од неколико парцела, просечне величине мање од 5 хектара.

Од укупног пољопривредног земљишта на оранице отпада 58,6%, воћњаке 5,3%, винограде 10,6% ливаде 5,1% и пашњаке 20,4%. Учешће ораничног у просечном поседу је око

2 хектара по домаћинству. Доминирају II, III, IV и V класа бонитета земљишта.

Основна компаративна предност земљишног фонда Ниша је:

- разноликост по типовима,
- надморска висина,
- начини искоришћавања и
- незагађеност земљишта.

Ове предности се могу искористити за најкраћу и најефикаснију конверзију конвенционалне у органску пољопривредну производњу.

У 2005. години производња биља износила је: 10.990 t пшенице, 16.675 t кукуруза, 3.57 t детелине и 7.610 t луцерке.

Пољопривредну механизацију на подручју града чине: 7000 трактора, 14000 једноосовинских самоходних машина, 130 комбајна, 1000 пумпи за наводњавање итд.

Две основне карактеристике везане за пољопривредну механизацију су:

- изразита старост- просек преко 20 година и амортизованост машина и
- да је чак 99,5% механизације у приватном власништву.

Вредност изведених грађевинских радова у Нишу у односу на Републику Србију у 2004. години износила је 3,6%, а вредност стамбене изградње са 4,93%. У 2004. години у Нишу је изграђено 845 станова (у Србији 16.388), а 1021 у 2005. години- укупне површине од 62541 m². Број изграђених станова на 1000 становника у Нишу у 2004. године износио је 3,4 а 4,3 у 2005. години.

Обрачун народног дохотка заснива се на концепцији материјалне производње и сходно овом принципу, обрачуном народног дохотка у периоду од 2002 до 2005. године обухватају се следеће делатности (Табела 5.):

- Пољопривреда, лов, шумарство и водопривреда,
- Вађење руда и камена,
- Прерађивачка индустрија,
- Производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом,
- Грађевинарство,
- Трговина на велико и мало и оправка,
- Хотели и ресторани,
- Саобраћај, складиштење и везе
- Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и
- Здравствени и социјални рад и
- Остале комуналне, друштвене и личне услуге.

У 2004. години број предузећа у Нишу износио је 2.484, што представља повећање од чак 84% у односу на број предузећа у Нишу у 1990. године кад их је било само 532. Иначе, број предузећа у Нишу чини 3,3% укупног броја предузећа у Србији.

Друштвени сектор учествовао је са 4,6% у броју предузећа привреде Ниша у 2004. години и 9,1% укупног прихода локалне економије. У укупној вредности имовине локалне привреде друштвени сектор учествује са 13,7%.

У приватном сектору у Нишу послује укупно 2045 предузећа (87,1%), чије учешће у укупном приходу износи 59,6%. Повећање учешћа предузећа у приватном власништву у укупном броју предузећа је последица убрзане приватизације у последњим годинама (Табела 6.)

Табела 5. Народни доходак по делатностима у периоду од 2002 до 2005. године (у хиљ. дин.)

Сектор делатности	Година			
	2002	2003	2004	2005
Пољопривреда, лов, шумарство и водопривреда	1526829	1428672	1657896	1468464
Вађење руда и камена	21101	38013	15415	14438
Прерађивачка индустрија	9442221	8433307	13799043	18647175
Производња снабдевање елек. енергијом, гасом и водом	320696	1267663	1429075	1181515
Грађевинарство	1198497	1557977	2293851	1927630
Трговина на велико и мало и оправка	5671532	6808247	9596364	8897140
Хотели и ресторани	489471	683638	898570	769872
Саобраћај, складиштење и везе	2549920	2333171	4457285	3701749
Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање	696556	876066	1435617	1268073
Здравствени и социјални рад	47020	65675	100448	87142
Остале комуналне, друштвене и личне услуге	174	5423	10215	11454
Укупно:	21964017	23497852	35693779	37974652

Табела 6. Преглед привредних предузећа према сектору својине у 2006. години

Сектор	Број приватизованих предузећа
Индустрија и рударство	521
Грађевинарство	183
Трговина	178
Пољопривреда и рибарство	104
Финансије и друге услуге	100
Зантство	89
Угоститељство и туризам	78
Саобраћај и везе	61
Образовање и култура	12
Стембено комуналне делатности	7
Водопривреда	6
Друштвено пол. заједнице и организације	4
Здравство и социјална заштита	1
Укупно	1344

Највише приватизованих предузећа је из области индустрије и рударства (521), грађевинарства (183) и трговине (178).

У периоду од 2000. до 2004. године, број регистрованих малих и средњих предузећа (МПС) константно је растао у Нишу и Србији. У 2004. године у нишком округу било је 2327 малих и средњих предузећа, што је чак 99,1% у укупног броја предузећа у Нишу. Доминантан

сектор малих предузећа у Нишу је у области трговине (46,71%) и индустрије (25,92%). Доминантан сектор средњих предузећа у Нишу је индустрија (46,07%) и трговина (26,82%). У 2005. години било је преко 7300 радњи које су пословале у Нишу, што чини 2,54% у укупном броју радњи у Србији.

1.1.2. Нето зараде по запосленом

Зараду у смислу Закона о раду „чини зарада која садржи порез и допринос који се плаћају из зараде коју је запослени остварио за обављени рад и за време проведено на раду, затим увећана зарада, накнада зараде и друга примања осим накнаде трошкова за долазак и одлазак с рада, за време проведено на службеном путу у земљи и иностранству, отпремнине при одласку у пензију, солидарне помоћи, јубиларне награде, накнаде трошкова погребних услуга и накнаде штете због повреда на раду и професионалних обољења.“

Табела 7. Нето зарада (плата) по запосленом у периоду од 1994 до 2007. године (у дин.)

Година	Укупно	Привреда	Ванпривреда
1994	160	154	188
1995	340	326	401
1996	596	562	721
1997	613	503	1047
1998	809	721	1140
1999	930	872	1138
2000	1816	1813	1823
2001	4996	4795	5679
2002	8367	7716	10391
2003	10795	10087	12641
2004	13055	12019	15525
2005	15311	13711	18728
2006	18408	16277	22658
2007	23678	19769	30954

У анализираном периоду који је приказан у табели 7, нето зараде по запосленом имале су следеће карактеристике:

- стални пораст како укупних нето зарада у Граду Нишу (од 160 на 23678 динара), тако и у привреди (од 154 на 18769 динара), односно ванпривреди (од 188 на 30954 динара) и
- нето зараде су биле далеко веће у ванпривреди (30954 динара), него у привреди (19769 дианра).

Нето зараде по врстама делатности

Нето зараде остварене у 14 привредних и ванпривредних делатности у периоду од 1994 до 2000. године дати су у табели 8.

Највеће нето зараде у 2000. години у привреди Града Ниша остварене су у следећим делатностима:

- шумарству (3213 динара),
- саобраћају и везама (2758 динара),
- финансијским и другим услугама (2413 динара),
- водопривреди (2229 динара) и

- стамбено-комуналној делатности (2027 динара).

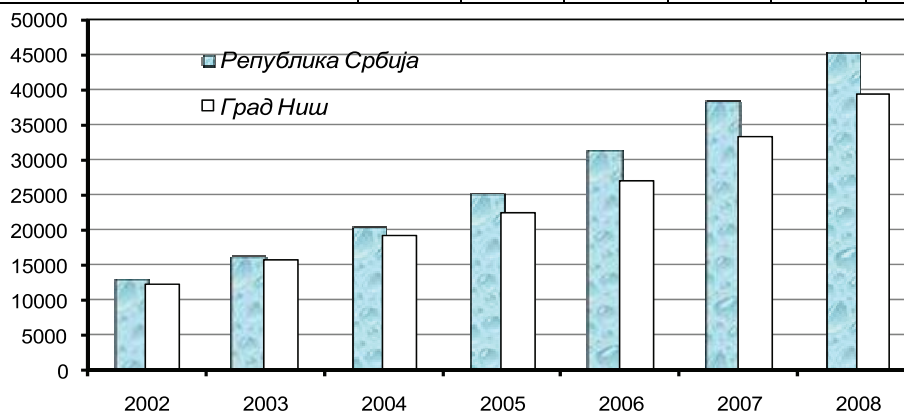
Најмање нето зараде у привреди Града Ниша остварене су у следећим делатностима:

- пољопривреди и рибарству (433 динара),
- трговини (740),
- угоститељству (1066 динара),
- индустрији и рударству (1721 динара) и
- занатства (1750 динара).

У ванпривредним делатностима највеће нето зараде остварене су у друштвено-политичким организацијама и фондовима (2424), а најмање у образовању и култури (1442 динара).

Табела 8. Нето зараде (плата) по врстама делатности у периоду од 1994 до 2001. године

	ДЕЛАТНОСТ	Година						
		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ПРИВРЕДА	Индустрија и рударство	155	305	485	402	613	785	1721
	Пољопривреда и рибарство	119	254	424	225	444	188	437
	Шумарство	136	405	890	844	1184	1211	3213
	Водопривреда	147	271	494	610	716	1187	2229
	Грађевинарство	125	303	541	482	582	648	1843
	Саобраћај и везе	191	422	832	1008	1417	1536	2758
	Трговина	116	268	389	174	240	346	740
	Угоститељство	118	244	424	382	531	482	1066
	Занатство	179	415	623	498	771	989	1750
	Стамбено комунална делатност	148	307	610	765	965	1177	2027
	Финансијске и друге услуге	203	451	931	862	1243	1339	2413
ВАН-ПРИВРЕДА	Образовање и култура	189	373	703	830	913	875	1442
	Здравство и социјална заштита	188	411	708	1180	1201	1241	1941
	ДПЗ и фондови	186	434	823	1089	1542	1432	2424

Граф. 4. Просечна бруто зарада (у динарима)

Просечна бруто зарада према статистици бележи константан раст од 2002. до 2008. године, упоредо са растом просечне бруто зараде у републици. Из графикон 4, може се приметити да се разлика у просечној бруто заради на републичком и градском нивоу повећава из године у годину.

Зараде по секторима делатности

На основу података из Табеле 9, може се закључити да су највеће нето зараде у 2007. години у Граду Нишу остварене су у следећим секторима:

- финансијском посредовању (41358 динара),
- производњи, снабдевању електричном енергијом, гасом и водом (38270 динара),
- здравственом и социјалном раду (31861),
- државној управи и социјалном осигурању (31136) и
- образовању (28716 динара).

Најмање зараде у 2007. години у Граду Нишу остварене су у следећим секторима:

- вађење руда и камена (6682),
- хотелима и ресторанима (11686 динара),
- грађевинарству (14725 динара),
- прерађивачкој индустрији (17605 динара) и
- трговини (17142 динара).

Табела 9. Зараде по секторима делатности

Сектор делатности	Година						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Пољопривреда, шумар. и водопривреда	2967	7546	10417	11961	13626	21036	18755
Рибарство	-	-	-	-	-	-	-
Вађење руда и камена	5459	9865	10927	8793	6427	9513	6682
Прерађивачка индустрија	4242	6912	8982	10741	12235	14455	17605
Производња снабдевање елек. енергијом, гасом и водом	7124	11810	15966	19380	23137	28361	38270
Грађевинарство	4909	8053	9413	10086	10233	12275	14725
Трговина на велико и мало и оправка	3491	6321	9424	12216	12404	13874	17142
Хотели и ресторани	3061	5321	6891	7579	8470	8274	11686
Саобраћај, складиштење и везе	7444	10150	12774	14220	16076	19649	22963
Финансијско посредовање	8868	13834	18516	26425	31919	38210	41358
Послови са некретнин., изнајмљивање	3753	6889	8549	10094	15840	22602	24105
Државна управа и социјално осигурање	8120	10584	14472	17301	20888	26882	31136
Образовање	4835	9323	11191	14161	17939	22064	28716
Здравствени и социјални рад	5560	10845	13009	16068	18750	21519	31861
Друге комуналне, друш. и личне услуге	5206	9265	12524	13713	17130	20008	24031

1.2. ТРГОВИНА

Економска кретања у трговини се могу најадекватније сагледати путем:

- продаје и откупа пољопривредних производа и
- просечних цена на мало.

1.2.1. Продаја и откуп изабраних производа пољопривреде

Основни подаци за трговину у Граду Нишу су:

- да је највећи број предузећа пословао у трговини (46%),
- да трговина учествује са 29% у структури народног дохотка и
- да трговина учествује са 39,4% у оствареном укупном приходу Града.

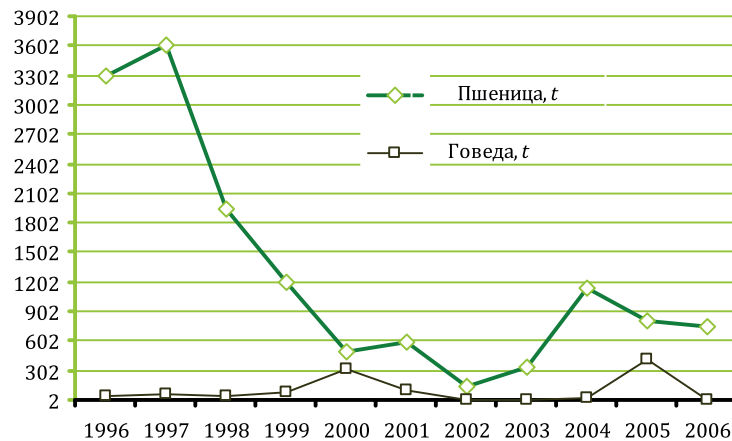
Продаја и откуп изабраних производа пољопривреде у периоду од 1997 до 2006. године, дати су у табели 10. и графикону 5.

Табела 10. Продаја и откуп изабраних производа пољопривреде у периоду од 1997 до 2006. год.

Год.	Пшеница	Кукуруз	Свиње	Гове-да	Јаја, хиљаде комада	Млеко, хиљаде литара	Пасуљ	Кромпир	Јабуре	Шљиве	Грожђе
	у тонама				у тонама						
1997	3 617	-	44	62	38	-	0	-	36	104	4 840
1998	1 951	-	55	43	230	-	5	46	19	141	3 009
1999	1 194	4	35	90	94	11	1	-	4	6	-
2000	500	-	163	308	100	-	2	-	17	368	3 927
2001	597	-	126	93	177	-	1	-	3	65	2 415
2002	140	-	-	-	4	-	-	-	1	30	1 331
2003	331	-	-	11	-	74	-	-	-	-	-
2004	1 138	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-
2005	815	-	987	407	-	212	-	-	-	-	-
2006	749	-	-	4	-	381	-	-	-	1 698	-

Основне карактеристике продаје и откупа пољопривредних производа су:

- велике осцилације у количини откупа пшенице,
- мале количине откупа кромпира, пасуља и кукуруза, односно јаја и млека,
- неуједначеност у откупу грожђа, шљива и јабука.

Граф. 5. Продаја и откуп изабраних производа пољопривреде

1.2.2. Цене на мало

Просечне цене на мало исказују се за:

- прехранбене производе,
- непрехрамбене производе и
- услуге.

Просечне цене прехранбених производа

Просечне цене прехранбених производа на мало у Нишу у 2006. години дати су у табели 11.

Посебно интересантна је чињеница да је дошло до повећања цена домаћих прехранбених производа (макароне, кекс, суве шљиве, мармелада, сирови грашак, шећер, ...), пољопривредних производа (јунеће месо, свињско, конзерве, риба, ...) и млечних производа (сир, маслац, млеко, ...).

У истом периоду дошло је до назнатног појевтињења неких домаћих производа као што су црни лук, купус, брашно, грожђе, ...

Знатно су поскупели производи који се увозе из иностранства, као што су нпр. пиринач, кафа, риба, ...

Просечне цене непрехрамбених производа

Просечне цене непрехрамбених производа на мало у Нишу у 2005 и 2006. години дати су у табели 12.

Табела 11. Просечне цене прехранбених производа на мало у Нишу у 2005 и 2006. години (у дин.)

ПРЕХРАМБЕНИ ПРОИЗВОД	Јед. мере	Цена	
		2005	2006
Пиринач	kg	68,82	73,16
Хлеб од пшеничног брашна тип 850	kg	39,50	40,00
Хлеб од пшеничног брашна тип 500	kg	59,50	50,00
Пшенично брашно тип 500	kg	26,42	24,67
Макарони	kg	62,58	64,31
Кекс	kg	148,41	154,92
Кромпир	kg	14,70	25,93
Пасуљ	kg	99,08	110,03
Црни лук	kg	28,41	27,94
Мрква (шаргарепа)	kg	34,05	40,71
Купус, свежи	kg	25,80	18,44
Јабуре	kg	41,17	42,07
Грожђе	kg	71,90	65,61
Лимун	kg	80,28	85,42
Суве шљиве	kg	125,58	198,08
Мармелада	kg	145,89	182,15
Џем	kg	123,07	184,57
Замрзнут грашак	kg	104,27	131,20
Јунеће месо са костима	kg	318,22	321,52
Свињско месо са костима	kg	339,00	341,52
Заклано пиле	kg	190,58	160,90
Сува свињска ребра	kg	252,18	262,27
Суви свињски врат	kg	676,77	766,64

Сува сланина	kg	351,52	383,62
Салама шункарица	kg	318,14	337,98
Говеђи гулаш	kg	394,83	484,69
Месни доручак	kg	463,00	409,04
Шаран	kg	222,92	246,67
Сардине у уљу	kg	466,92	465,68
Домаћи бели сир у кришкама	kg	152,92	161,33
Качкаваљ	kg	442,43	398,19
Маслац	kg	352,43	401,16
Свињска маст	kg	67,87	133,85
Јестиво уље	kg	76,29	80,64
Маргарин	kg	119,13	147,11
Јаја, кокошија	ком.	6,36	4,74
Мед, природни	kg	235,83	274,71
Шећер – кристал	kg	52,11	61,23
Кафа, пржена	kg	430,97	472,15
Млечна чоколада	kg	694,72	599,70
Кухињска со	kg	21,93	22,92
Млевена (алева) паприка	kg	476,36	553,67
Млеко	l	29,00	32,78
Вино	l	103,55	83,88
Љута ракија, шљивовица	l	226,93	286,44
Пиво у флашама	l	38,60	29,33
Вињак	l	389,82	414,78
Кисела вода	l	36,38	35,48
Сок од воћа, кашасти	l	76,97	61,31

Табела 12. Просечне цене непрехрамбених производа на мало у Нишу у 2005 и 2006. години (у дин.)

НЕПРЕХРАМБЕНИ ПРОИЗВОД	Јед. мере	Цена	
		2005	2006
Штоф за женске зимске капуте	м	624,50	624,50
Штоф за муш. одела од чешљ. предива	м	619,17	640,00
Штоф за женске костиме	м		565,00
Постељно платно, ширине 140 см	м	199,50	199,50
Штампано платно	м	225,00	247,92
Дамаст за постељину	м	339,33	367,50
Постава од вештачке свиле	м	149,58	242,50
Мушко одело од вун. чешљаног предива	ком.	5,362,50	5.600,00
Мушка кошуља, 100% памук	ком.	775,00	616,38
Мушка кошуља, мешав. пам. и синт.	ком.	585,00	606,38
Мушка пам. поткош. без рукава	ком.	203,00	203,00
Мушке гаће са ногавицама	ком.		281,50
Мушке чарапе од мерцер. конца	пар	84,00	83,67
Женске хула хоп чарапе од синтетике	пар	54,96	60,00
Дечије доколенице од синтетике	пар	92,00	60,00
Пешкир – фротир	ком.	182,50	248,33
Покривач-ћебе, мешавина	ком.		1.070,83
Постељина за једну особу	комп.	1.395,33	957,50
Јорган од броката	ком.	1.505,00	886,67
Душек	ком.	5.583,74	5.866,45
Тепих вишебојан, 100% синтет. 3 x 2 м	ком.	3.830,23	4.582,77
Мушке плитке ципеле	пар	2.848,67	3.724,00
Женске плитке ципеле	пар	1.549,47	2.049,08
Дечије дубоке ципеле	пар	1.594,83	1.457,33
Радничке гумене чизме	пар	533,00	570,25

Гарнитура за трпезарију	гарн.		52.430,71
Кауч на развлачење	ком.	17.370,70	18.450,69
Двокрилни кухињ. елем., горњи	ком.	3.367,00	3.367,00
Колор телевизор, 50-56 cm	ком.	13.542,45	13.381,40
Машина за прање рубља	ком.	21.030,87	19.595,28
Фрижидер	ком.	17.428,75	16.945,00
Усисивач прашине	ком.	3.579,32	3.565,31
Емајлирани штедњак	ком.	10.757,75	11.287,50
Електрични штедњак са аутоматом	ком.	17.038,90	17.600,15
Електрична пегла са регулатором	ком.	2.867,58	3.015,67
Сијалица, 60 вати	ком.	20,60	23,57
Емајлирана шерпа, око 3 литра	ком.		400,00
Дубоки тањир од порцелана	ком.	78,25	69,00
Прибор за јело за 6 особа	гарн.	2.075,00	2.075,00
Чаша за воду	ком.	28,00	30,00
Лигнит	t		4.488,50
Дрво за огрев	m ³	2.290,00	2.648,33
Тоалетни сапун	kg	296,82	310,20
Паста за зубе, туба од 60 грама	туба	45,73	54,35
Сапун за прање	kg	118,03	154,23
Детерџент за машин. прање рубља	kg	83,05	90,93
Маст за обућу, кутија од 30 грама	кутија	44,05	48,07
Антипиретик (ацетис. и сл.), 20 тбл.	кутија	13,56	14,83
Аналгетик (феналгол и сл.), 10 тбл.	кутија	27,07	29,51
Витамин Ц, 20 таблета	кутија	16,33	17,80
Сируп за ублажавање кашља	флаш.	78,29	78,78
Школска свеска	ком.	14,93	16,14
Графитна оловка	ком.	14,34	16,56
Папир за писање	пакет	312,37	321,78
Мушки бицикл	ком.	6.755,00	6.755,00
Ауто гума, спољна	ком.	1.847,00	2.366,17
Плинско уље – D-2 (дизел гориво)	l	59,41	70,67
Бензин БМБ 95 октана	l	78,95	83,80
Моторно уље за подмазивање	l	200,00	238,33
Цигла (пуна)	ком.	6,75	9,11
Цреп	ком.	26,63	24,00
Цемент	kg	7,53	8,00
Креч	kg	6,56	7,45
Чамове даске	m ³	12.936,00	16.168,39
Ексери	kg	71,03	72,30
Бетонско гвожђе	kg	46,02	46,73
Кровна лепенка	ролна	395,30	469,33
Синт. бела боја, основна, за дрво	kg	156,46	164,96
Прозорско стакло	m ²	419,67	556,58
Прекидач, за једно сијал. место	ком.	71,17	84,33
Секира	ком.	740,00	430,00
Мотика	ком.	415,00	467,50
Плави камен	kg	140,33	185,00

Код већине непрехрамбених производа дошло је до повећања цена, а пре свега код огревног материјала (угаљ, дрво, ...), горива (плинско уље, бензин, ...), галантерије (ципеле, чизме, ...) и хемијских производа (сапун, пасте за зубе, детерџенти, ...).

До појефтињења је дошло код електричних уређаја (фрижидери, шпорети, телевизори, усисивачи, ...) и текстилних производа (мушка одела, кошуље, постељине, ...).

Просечне цене услуга

Просечне цене услуга на мало у Нишу у 2006. години дати су у табели 13.

Табела 13. Просечне цене услуга на мало у Нишу у 2006. години (у дин.)

УСЛУГЕ	Јед. мере	ЦЕНА	УСЛУГЕ	Јед. мере	ЦЕНА
Вода за домаћинство	м ³	24,30	Мушко подшишивање		130,00
Изношење смећа	м ²	2,58	Водена ондулација		250,00
Загревање стана	м ²	37,00	Поправка аутомобила (обрач. час рада)	1 ^h	550,00
Шивење мушког одела	пар	7.000,00	Улазница за биоскоп	карта	150,00
Шивење женске хаљине	ком.	2.375,00	Улазница за позориште	карта	180,00
Пенџетирање мушких ципела	пар	229,17	Улазница за фудб. утакмицу	карта	100,00
Хемијско чишћење муш. одела	ком.	812,50	Превоз у градском саобраћају	карта	30,42

1.3 ТРАНСПОРТ**1.3.1. Саобраћајна мрежа**

Ниш се налази на раскрсници балканских и европских путева. Територију града секу три важна правца међународних путева и железница - неколико путних праваца који повезују Балкан са централном и западном Европом, Влашку низију и Поморавље са Јадраном, Егејским и Црним морем пролази кроз територију Града Ниша¹². □

Ниш је чвориште највишег ранга у Србији. Наиме, у њему се укрштају више врста саобраћаја:

- коридор аутопута,
- железничке пруге и планиране пруге за велике брзине,
- аеродром,
- робно-претоварни центри,
- оптички каблови,
- транзитне централе,
- ТВ и ЦТ предајници,
- далеководи 400 KV и др.

Подаци о дужини магистралних, регионалних и локалних путева у периоду од 1997 до 2006. године дати су у табели 14.

Мрежа путева је дугачка 391 km, а њену структур чине: магистрални путеви (9%), регионални путеви (23%) и локални путеви (68%). Сви путеви са савременом подлогом, при чему 91,7% локалне и 88,8% регионалних путева задовољавају прописане стандарде.

Главне националне и међународне саобраћајнице су:

- Београд-Ниш-долина Јужне Морава и Вардара- Скопље- Солун-Атина (Е-75).
- Београд-Ниш-долина Нишаве и Марице-Пирот-Софија-Инстанбул-Блиски и средњи исток (Е-80).
- Ниш-долина Топлице-Подгорица-Јадранско море.

Осам споменутих националних и међународних саобраћајних праваца, постоји и 6

¹²⁾ Стратегија развоја града Ниша

слабије развијених система регионалних саобраћајница, од којих су најважније:

- Ниш – Крушевац – Чачак – Ужице
- Ниш – Зајечар – Неготин – Бугарска и Румунска граница.

Индекси физичког обима услуга теретног саобраћаја у 2006. години у односу на 2001. годину (индекс 100,0) износили су 212,8 за железнички, 167,8 за друмски и 147,3 за цевоводни транспорт, што говори о знатном повећању обима теретног саобраћаја¹³.

Удео железничког робног транспорта у укупном робном транспорту у Републици Србији, у периоду 2002-2006, износио је 60-65%, а друмског саобраћаја око 12%. Током 2007. и 2008. друмски робни транспорт достигао је 16% укупног робног транспорта.

Табела 14. Дужина магистралних, регионалних и локалних путева у периоду од 1997 до 2006. године *

Година	Укупно	Савремени коловоз	Магистрални путеви		Регионални путеви		Локални путеви	
			свега	савремени коловоз	свега	савремени коловоз	свега	савремени коловоз
1997	381	333	57	57	73	62	251	214
1998	381	338	57	57	73	62	251	219
1999	395	355	36	36	90	80	269	239
2000	389	358	36	36	90	80	263	242
2001	389	358	36	36	90	80	263	242
2002
2003	391	359	36	36	90	80	265	243
2004	391	360	36	36	90	80	265	244
2005	376	353	36	36	83	83	257	234
2006	382	353	36	36	89	83	257	234

* У укупну дужину путева, као и код магистралних путева, није урачуната дужина аутопутева.

Регистрована моторна и прикључна возила

Број регистрованих моторних и прикључних возила у периоду од 2002 до 2006. године дати су у табели 15.

Табела 15. Регистрована моторна и прикључна возила

РЕГИСТРОВАНА ВОЗИЛА	ГОДИНА				
	2002	2003	2004	2005	2006
Мотоцикли	340	385	404	435	545
Путнички аутомобили	50773	52745	55130	56940	57521
Специјална путничка возила	650	669	685	694	687
Аутобуси	520	546	533	559	502
Теретна возила	2305	2537	2913	3158	3364
Специјална теретна возила	632	734	881	1007	1071
Радна возила	28	28	31	30	31
Трактори	103	105	95	101	107
Прикључна возила	328	354	380	397	403

¹³⁾ Статистички годишњак Србије 2007, Билтен – Саобраћај, складиштење, везе, 2007

У посматраном периоду у Нишу је дошло до знатно већег регистровања путничких аутомобила, са 50773 у 2002. години на 57521 у 2006. години, односно теретних возила, са 2937 у 2002. години, на 4435 у 2006. године.

У истом периоду значајније се смањио број регистрованих аутобуса, од 520 у 2002. години, на 502 у 2006. години.

1.3.2. Промет роба и услуга

Путнички и међумесни саобраћај

Основни подаци о путничком међународном саобраћају у периоду од 1998 до 2007. године дати су у табели 16.

Табела 16. Путнички и међумесни саобраћај у периоду од 1998 до 2007. године

Година	Број аутобуса	Број седишта	Пређени км, хиљ.	Превезено путника, хиљ.	Број запослених
1998	243	18503	29509	21712	800
1999	244	18528	23558	20139	817
2000	255	27208	30686	25176	834
2001	255	27208	31396	23110	876
2002	255	27208	29336	23240	872
2003	255	27208	30439	23345	880
2004	255	27208	29837	21153	904
2005	255	27208	29763	18015	921
2006	210	10710	24416	7571	673
2007	210	10710	24783	7450	666

Путнички међународни саобраћај доживео је знатно смањење о чему указују подаци о броју превезених путника. Наиме, у 1998. години у међумесном саобраћају превезено је 21.712.000 путника, а у 2007. години само 7.450.000 путника.

Уз то дошло је и до знатног смањења броја запослених од 800 у 1998. години на 666 у 2007. години.

Градски саобраћај

Основни подаци о градском саобраћају у периоду од 1998 до 2007. године дати су у табели 17.

Табела 17. Градски саобраћај

Година	Број аутобуса	Број седишта	Пређени км, хиљ.	Превезено путника, хиљ.	Број запослених
1998	189	22 076	5 351	67 901	379
1999	189	22 076	4 414	49 814	396
2000	189	22 076	5 229	60 846	425
2001	189	22 076	5 364	56 667	448
2002	189	22 076	5 334	48 987	436
2003	189	22 076	5 376	40 360	445
2004	189	22 076	5 394	35 743	441
2005	189	22 076	5 572	34 597	429
2006	249	11 205	10 469	24 740	666
2007	249	11 205	10 684	22 024	677

Основна карактеристика превоза путника у градском саобраћају је нагло смањење броја превезених путника. Наиме у 1998. године превезено је 67,901 милиона путника, а 2007. године само 22,024 милиона путника.

Ваздушни саобраћај

Ваздушни саобраћај одвија се преко аеродрома „Константин Велики“, који поседује полетно-слетну стазу укупне дужине од 2,5 km и ширине 45 m, пристанишну зграду укупне површине од 1700 m².

Основне карактеристике овог аеродрома су:

- омогућавање редовних и чартер летова,
- налази се у зони са врло повољним временским условима у току целе године,
- могућност алтернативног слетања због малог броја магловитих и снежних дана и
- могућност изградње карго центра.

Поштанске активности

Број пошта и поштанске активности у периоду од 1997 до 2006. године дати су у табели 18.

Табела 18. Поштанске активности у периоду од 1997 до 2006. године

Година	Број пошта	ПТТ ПРОМЕТ (ОТПРЕМЉЕНО)	
		писмоносних пошиљки, хиљ.	пакета, хиљ.
1997	25	15 668	169
1998	28	6 645	93
1999	28	5 902	46
2000	25	5 351	52
2001	25	5 401	49
2002	29	5 490	47
2003	23	4 759	38
2004	30	4 965	34
2005	28	3 195	29
2006	28	6 931	117

Уз константност броја пошта, може се закључити да је дошло до значајног смањења у отпремању како писмоносних пошиљки, тако и пакета. Тако је, на пример, број писмоносних пошиљки са 15,6 милиона у 1998. години, пао на 6,9 милиона у 2006. години, а број пакета се смањио са 169 хиљада у 1997. години на 117 хиљада у 2006. години.

Телекомуникације

Подаци о броју телефонских претплатника у Нишу у периоду од 1997 до 2006. године дати су у табели 19.

Табела 19. Број телефонских претплатника у периоду од 1997 до 2006. године

Година	Број пошта	Број телефонских претплатника
1997	25	77984
1998	28	82842
1999	28	85117
2000	25	87241
2001	25	81068
2002	29	90689
2003	23	101494
2004	30	100787
2005	28	108191
2006	28	119079

Број телефонских претплатника у Граду Нишу се повећао од 77.984 у 1997. години на 119.079 у 2006. години, што представља повећање од 152,7%

1.4 РАД

1.4.1. Запосленост по секторима

Подаци о запосленима по секторима делатности у периоду од 1998. до 2007. године дати су у табели 20.

Табела 20. Запослени по секторима делатности

Године	Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и организацијама							
		Свега	Привреда	Ванпривреда	Пољо-привреда, шумарство и водопривреда	Вађење руда и камена	Прерађи-вачка индустрија	Произво- дња електр. енергије, гаса и воде	Грађевинарство
1998	-	75 745	58 734	17 011	697	-	29 894	-	3 781
1999	-	74 699	57 373	17 326	816	-	29 229	-	3 749
2000	-	70 808	53 240	17 568	797	-	26 550	-	3 183
2001	75 061	68 737	52 396	16 341	776	101	25 099	1 625	3 496
2002	71 455	64 402	48 092	16 310	611	105	22 533	1 594	3 252
2003	68 669	60 791	43 187	17 604	540	107	19 061	1 546	3 588
2004	77 047	67 816	49 377	18 438	664	106	20 108	1 539	4 171
2005	80 457	65 084	46 183	18 901	661	101	17 613	1 554	4 255
2006	78 354	62 053	43 600	18 453	643	92	15 880	1 507	4 255
2007	78 167	61 457	641	95	14 779	1 507	4 201

Сагледавајући структуру, евидентиран број запослених у 2007. години у свим областима делатности био је 78.167, што је у односу на 2006. годину приближно исти број (78.354). Број запослених у привреди се смањило са 58.734 у 1998. године на 43.600 у 2006. години.

Насупрот томе, број запослених у ванпривреди се повећао са 17.011 у 1998. години на 18.453 у 2006. године.

Број запослених у предузећима прерађивачке индустрије се такође знатно смањио (са 29.894 у 1998. години на 14.779 у 2007. години), док је дошло до повећања броја запослених у грађевинарству (са 3.781 у 1998. години на 4.210 у 2007. години).

1.4.2. Структура запослених по секторима

Структура запослених у привреди, ванпривреди и код предузетника у периоду од 1998 до 2007. године дати су у табели 21.

Табела 21. Структура запослених по секторима у периоду од 1998 до 2007. године

Година	Запослени у предузећима			Приватни предузетници	Укупно
	свега	привреда	ванпривреда		
1998	100,0	77,5	22,5	-	100,0
1999	100,0	76,8	23,2	-	100,0
2000	100,0	75,2	24,8	-	100,0
2001	91,6	69,8	21,8	8,4	100,0
2002	90,1	67,3	22,8	9,9	100,0
2003	88,5	62,9	25,6	11,5	100,0
2004	88,0	64,1	23,9	12,0	100,0
2005	80,9	57,4	23,5	19,1	100,0
2006	79,2	55,6	23,6	20,8	100,0
2007	78,6	21,4	100,0

Структура броја запослених унутар сектора се знатно изменила. Тако, на пример у 1998. години запослени у привреди су чинили чак 75,5%, а у 2006. години 55,6%. Запослених у ванпривреди било је 22,5%, а у 2006. години 23,6%. Уз то број приватних предузетника се са 8,4% у 2001. години повећао на 21,4% у 2007. години.

1.4.3. Незапослена лица према стручном образовању

Један од најзначајнијих макроекономских индикатора који говори о стању привреде, поред запослености, је индикатор незапослености. Град Ниш бележи високу стопу незапослености. Укупан број незапослених крајем 2007. године износио је 37.457, од чега мушкарци чине 45,0%, а жене 55,0%.

Незапослена лица према стручном образовању (у укупан број незапослених лица укључена су лица која први пут траже запослење као и лица која су била у радном односу) у Нишу у периоду од 1998 до 2007. године дати су у табели 22 и 23.

Табела 22. Незапослена лица према стручном образовању у периоду од 1998 до 2007. године

Година	Укупно		Неквалификовани		Полуквалификовани и ниже образовање	
	свега	жене	свега	жене	свега	жене
1998	38050	22727	11616	8184	749	459
1999	40592	23863	11980	8335	745	464
2000	43405	24845	12453	8449	739	440
2001	38585	21202	10049	6295	613	364
2002	40157	21615	10479	6418	553	331
2003	44956	24046	11588	7010	511	343
2004	34516	18940	6801	4058	359	247
2005	34337	19111	7265	4313	376	236
2006	37177	20662	8197	4854	414	258
2007	37457	20617	8321	4828	408	247

Највећи број незапослених је са средњим школском спремом (13.485), КВ и ВКВ звањем (10.823) и неквалификована радна снага (8321). Такође, је велики број незапошљених са вишом (1914) и високом школском спремом (2506).

Највећи број незапослених је у старосној доби од 31 до 40 година (24,4%), односно од 19 до 25 година (21,1%) и од 26 до 30 године старости (16,7%).

Табела 23. Незапослена лица према стручном образовању у периоду од 1998 до 2007. године

Година	КВ и ВКВ		СРЕДЊЕ		ВИШЕ		ВИСОКО	
	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене
1998	9524	4258	13195	8161	1413	782	1553	883
1999	10798	4757	13841	8516	1503	811	1725	980
2000	11920	5187	14894	8998	1600	818	1799	953
2001	11206	4750	13580	8189	1498	744	1639	860
2002	11641	4788	13879	8274	1664	807	1941	997
2003	12887	5231	15532	9154	1933	965	2505	1343
2004	10104	4375	13375	8063	1627	946	2250	1251
2005	10032	4432	12978	7970	1642	952	2044	1208
2006	10649	4676	13612	8332	1835	1069	2470	1473
2007	10823	4721	13485	8196	1914	1102	2506	1523

Са становишта појединих занимања постоји несразмера у понуди и тражњи, што указује на неадекватно прећење потреба привреде са појединим профилима од стране образовних институција. Тако, на пример највише незапослених са VII₁ спремом стручне спреме има међу дипломираним економистима, правницима и докторима медицине, док код IV степена стручне спреме, међу незапосленима преовлађују матуранти гимназије, економски техничари, правници и фризери.

Стопа незапослености је близу 40% активног становништва.

2. СОЦИЈАЛНА БЕЗБЕДНОСТ

УВОД

У одређивању појма социјална безбедност полази се од човекове тежње ка сигурности као универзалног људског усмерења и изградње друштвене праксе која ће у оквиру постојећих културно-етичких вредности створити услове за превазилажење човекове несигурности и ризика у његовом животу. **Социјална безбедност** се одређује као заштита људских живота од критичних и свеобухватних претњи, а да се при томе не доведе у питање дугорочно остварење појединца.

Социјална безбедност се остварује кроз:

- право на здравље и здравствену заштиту
- право на социјалну заштиту
- право на образовање
- право на становање
- дечија права и права младих
- право на родну једнакост и женска људска права
- право особа са инвалидитетом

У Стратегији безбедности Града Ниша процена социјалне безбедности анализирана је кроз следеће под-области: здравље, друштвена безбедност, локална заједница, лична и колективна безбедност.

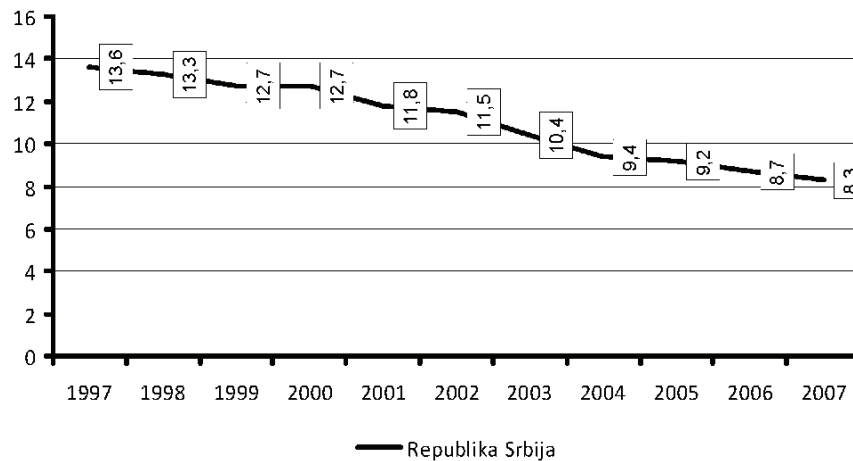
За сваку под-област формиран су одређени индикатори који омогућавају сагледавање стања социјалне безбедности у Граду Нишу.

ПОД-ОБЛАСТ	ИНДИКАТОРИ
ЗДРАВЉЕ	Стопа смртности деце испод 5 година Обезбеђење бриге о здрављу Здравствени статус и ризик
ДРУШТВЕНА БЕЗБЕДНОСТ	Сиромаштво Насиље у породици Квалитет становања Квалитет образовања
ЛОКАЛНА ЗАЈЕДНИЦА	Учествовање грађана у одлучивању на нивоу локалне заједнице Ниво толеранције према различитим друштвеним групама у оквиру локалне заједнице Ниво распрострањености националног и/или верског екстремизма у локалној заједници
ЛИЧНА И КОЛЕКТИВНА БЕЗБЕДНОСТ	Криминал Саобраћај Судска заштита

2.1. ЗДРАВЉЕ

2.1.1. Показатељи здравља

Морталитет деце до пет година старости на 1000 живорођене деце не прати се као посебан показатељ здравља на територији града Ниша, али подаци за овај показатељ на нивоу Србије указују да постоји позитиван тренд смањења смртности деце.

Слика 1. Стопа морталитета деце до пет година старости на 1000 живорођене деце у Републици Србији.

Очекивано трајање живота у добром здрављу и године живота са неспособношћу/инвалидитетом (ДАЛУ показатељ) не прате се као показатељи на територији града Ниша.

2.1.2. Показатељи обезбеђења бриге о здрављу

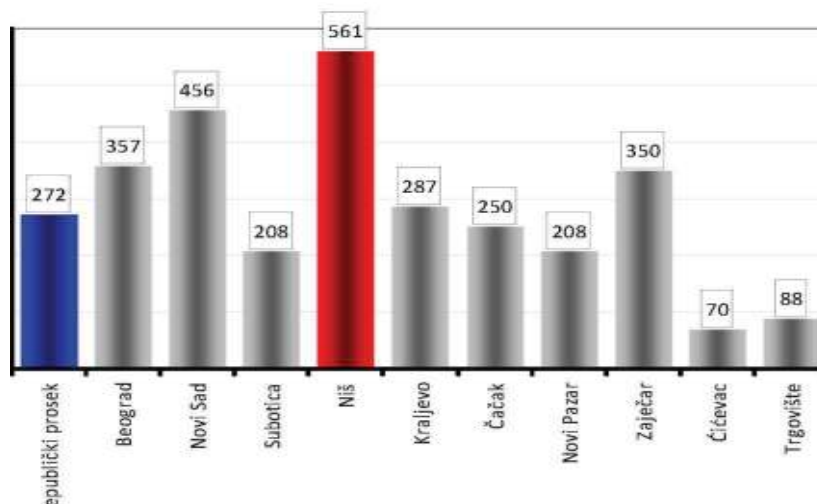
У последњих неколико година у здравственом сектору Србије реализоване су веома значајне активности које подржавају равноправан и једнак приступ здравственој заштити. Усвојен је низ законских, подзаконских, програмских и стратешких докумената на републичком и локалним нивоима. Унапређени су механизми за праћење здравственог стања и коришћења здравствене службе, као и за остваривање превентивне здравствене заштите и учињени значајни помаци у обезбеђивању веће доступности здравствених услуга за угрожене групе становништва кроз бројне пројекте и недавно усвојена подзаконска документа.

У Нишу је током 2007. године за пружање здравствене заштите становништву било запослено укупно 1604 лекара (од чега 170 стоматолога)¹⁴, што је далеко више од европског просека (око 340 лекара на 100.000 становника), или просека Србије (272 лекара на 100.000 становника). У службама опште медицине радило је у 2005. години 99 лекара, односно један лекар опште медицине на 1208 корисника здравствене заштите (или 83 лекара опште медицине на 100.000 становника)¹⁵, што је више од просека на нивоу Републике Србије у

¹⁴) Институт за јавно здравље Ниш, Статистички годишњак за 2007. годину.

¹⁵) Институт за јавно здравље Ниш, Анализа здравственог стања становништва Нишавског и Топличког округа у 2006. години

посматраној години (1049 корисника основне здравствене заштите на једног лекара¹⁶). Упоређујући овај податак са стањем у суседним општинама Нишавског округа, видљиво је да је у неким од њих број корисника ове врсте здравствене заштите по једном лекара био далеко мањи (Гаџин Хан 687, Сврљиг 790, Дољевац 997). Слична ситуација је и са основном здравственом заштитом школске деце (у Нишу 1461 корисник на једног лекара, што одговара просеку на нивоу Централне Србије). Са друге стране, на једног лекара у службама заштите здравља предшколске деце у Нишу у истој години долазило је 559 деце (просек за Централну Србију 679), што је значајно мање од броја у суседним општинама. Најслабију покривеност лекарима бележи здравствена заштита жена (4501 корисник на једног лекара), мада је то знатно боља покривеност у односу на просек у Републици Србији (6043 жене узраста преко 15 година на једног лекара). Уколико се анализира укупан број становника по једном лекару (укључујући стоматологе и фармацеуте), подаци показују да се град Ниш са 178 становника по једном лекару налази у групи општина са најповољнијом пропорцијом пружања здравствених услуга (испред њега су само две централне београдске општине и општина Ћуприја), далеко изнад просека Републике Србије од 368 становника по једном лекару у 2007. години. Парадоксално је да је број корисника на једног лекара у специјалистичким службама у Нишу приближно исти броју корисника у службама опште медицине (1280 у односу на 1208), што може указивати на неповољан однос према превентивној примарној здравственој заштити у укупној структури кадрова у медицинским установама у граду.

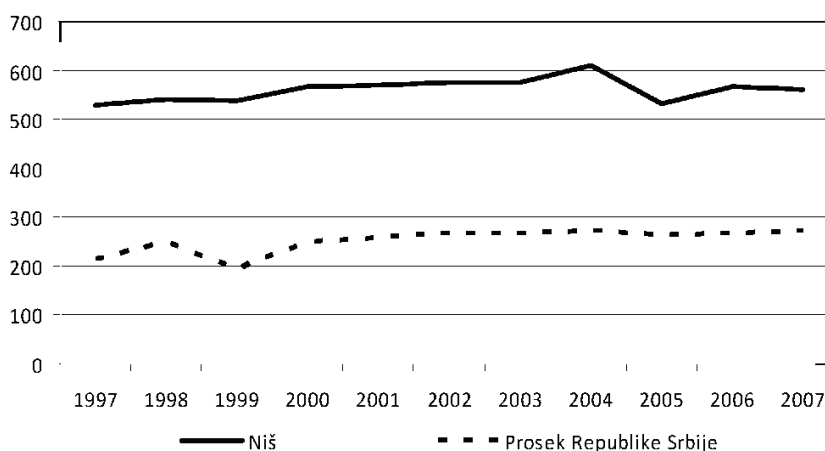
Слика 2. Укупан број лекара (укључујући стоматологе и фармацеуте) на 100.000 становника у одабраним градовима и општинама Србије у 2007. години

Процењује се да свака трећа жена у Нишу старосне доби између 15 и 49 година која има сталног сексуалног партнера користи неко од контрацептивних средстава. Већи проценат забележен је код жена млађе старосне доби (15 - 19 година), него код жена старости од 40 до 49 година. Међутим, значајно је мањи проценат жена из категорије сиромашних које користе неке од видова контрацепције, што говори о проблему њихове приступачности.

Водећи узрок смрти становништва Нишавског округа у 2005. години јесу болести система крвотока које су у укупној смртности у 2005. години учествовале са 53,37% (светски просек је око 30%). На другом месту су тумори који чине приближно петину умрлих - 17,55% (светски просек 13%). У структури морбидитета болести кардиоваскуларног система учествују са 21,45% код укупне популације, док се код популације радно активног становништва бележе као најизраженији са процентом од 22,35%. Ако се приказани подаци упореде са просеком на нивоу Републике Србије, уочава се да је стопа морталитета од кардиоваскуларних болести у

¹⁶ Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, Здравствено статистички годишњак Републике Србије, 2005.

Нишавском округу незнатно мања у односу на републички просек од 56,84%. Смртност жена од кардиоваскуларних болести је већа у односу на мушкарце, како у Нишу, тако и на нивоу Србије.

Слика 3. Кретање укупног броја лекара (укључујући стоматологе и фармацеуте) на 100.000 становника у Нишу у периоду 1997 – 2007

Стопе умирања од кардиоваскуларних болести су у порасту. Ишемијске болести срца и цереброваскуларне болести водећи су узроци смртности у овој групи обољења. Највећа стопа смртности од кардиоваскуларних болести бележи се код болести узрокованих повишеним крвним притиском, ишемијских болести срца и цереброваскуларних болести. У структури округа Нишавски округ после Београда има далеко највећи број оболелих од акутног коронарног синдрома. Процењује се да је сваки други одрасли становник Србије у 2006. години имао повишени крвни притисак (46,5% у Србији, 49,9% у Југоисточној Србији), што представља значајан раст у односу на 2000. годину, као и да је инциденца повишеног крвног притиска у региону Југоисточне Србије статистички знатно мања него у другим регионима Србије (3,4% у односу на просек Србије од 5,4%)¹⁷.

Индикативно је да становници овог дела Србије у значајно мањем проценту од републичког просека сматрају да су изложени факторима ризика за обољевње од кардиоваскуларних болести (гојазност, повишени крвни притисак и шећерна болест), што је посебно изражено у руралним срединама и код сиромашнијих слојева становништва. Приметно је да се број оних који сматрају себе изложеним генерално смањује, иако се број оболелих повећава и свест о здравственим ризицима расте, што указује на неопходност предузимања мера едукације о здрављу и здравственим ризицима.

2.1.3. Показатељи здравственог статуса и ризика

Један од значајних показатеља здравственог стања и квалитета живота је перцепција здравља, која укључује индивидуалну евалуацију физиолошког, физичког, психолошког и социјалног благостања и ефекте здравља на друге аспекте живота, односно индивидуалне могућности и самопоштовање. У Србији је у 2006. години само 15,7% одраслог становништва процењивало своје опште здравствено стање као лоше или врло лоше¹⁸⁵. Овај проценат је још већи у Источној (15,8%) и Југоисточној Србији (16,6%). Сваки пети одрасли становник Југоисточне Србије процењује да се његово здравствено стање погоршало у последњој години, што је за близу 3% више него просек у Србији. Са друге стране, проценат одраслог

¹⁷⁾ Министарство здравља Републике Србије, Истраживање здравља Републике Србије, Финални извештај, 2006.

¹⁸⁾ Ибид.

становништва који има пожељан (исправан) став о одговорности за сопствено здравље у Југоисточној Србији виши је од просека у Србији.

Велики део одраслог становништва Ниша проводи слободно време без одговарајућих физичких активности, а расте и проценат оних који своје радне активности обављају у седећем положају.

Као најзначајније факторе који утичу на поремећаје здравља становници Југоисточне Србије наводе стрес, тешке животне услове и погрешну исхрану. Становништво Југоисточне Србије је значајно више изложено стресу од просека за Србију (48,3% у односу на 43,9%). Иако скоро три четвртине одраслог становништва има исправно мишљење о факторима ризика по здравље и прати медијске поруке у вези са здрављем, само једна трећина је у години истраживања (2006) променила нешто у свом понашању према здрављу, што је значајно мање него у 2000. години⁶.

Повећава се број становника са дуготрајном болешћу или здравственим проблемом (према проценама сваки четврти становник Ниша), што се, између осталог, одражава и на могућност обављања свакодневних активности. Расте удео популације који без туђе помоћи не може да обавља активности везане за личну негу, посебно код старог становништва. Свака једанаеста особа има лимитиране могућности самозбрињавања, односно без туђе помоћи не може да обавља активности везане за личну хигијену.

Преваленција пушења код одраслог становништва у Србији у 2006. години износила је 33,6% и у опадању је у односу на 2000. годину (40,5%). На територији Југоисточне Србије преваленција пушење је нешто виша у односу на Републику и износи 35,3%. Може се рећи да су становници овог дела Србије „рекордери“ у конзумирању дувана, јер преко 21% пуши више од 20 цигарета на дан.

Преваленција пушења код младих узраста 15 - 19 година у Србији у 2006. години износила је 15,5%, што је на нивоу европског просека и у опадању је у односу на 2000. годину (22,9%). Више од половине дечака и девојчица старости између 13 и 15 година пробало је пушење цигарета, а приближно једна трећина запалила је своју прву цигарету пре навршене десете године. На територији Југоисточне Србије преваленција пушења код младих је нешто нижа у односу на Републику и износи 13%. Међутим, према истраживањима Одсека за превенцију болести зависности Управе за образовање културу и спорт, проценат младих у Нишу који свакодневно или повремено пуше је знатно већи и иде до 25%¹⁹⁷.

Иако истраживања показују да је како на нивоу Србије, тако и у Нишу у периоду после 2000. године смањена употреба алкохолних пића и повећан проценат становништва које не конзумира алкохол, употреба алкохола је и даље значајан социо-медицински проблем. Према анализираним индикаторима, становништво Источне и Југоисточне Србије због навика повезаних са конзумирањем алкохола налази се у групи са највећим ризиком за обољевање и настајак различитих проблема као последице употребе алкохола. Сиромашни процентуално мање конзумирају алкохол, али у значајно већем проценту пију свакодневно и у већим количинама од богатијег слоја становништва.

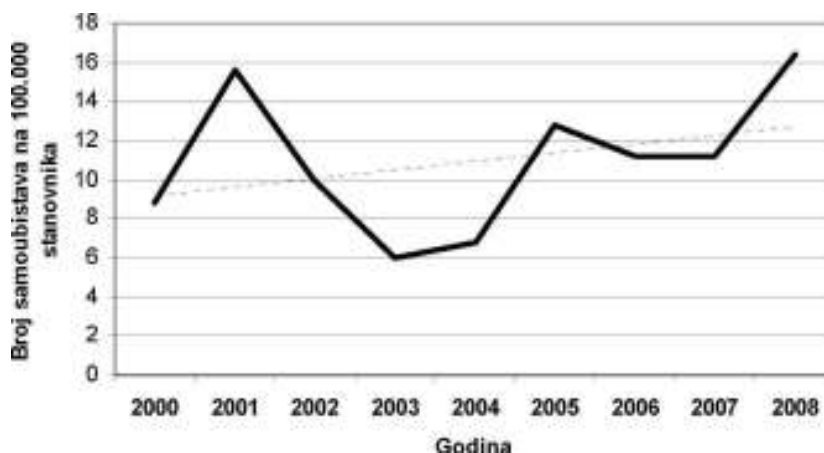
Са друге стране, конзумирање алкохола код адолесцената не показује знаке смањења у односу на предходне године. У популацији младих Србије узраста од 16 година 93% је пробало алкохол најмање једном²⁰⁸. Забрињавајуће је да је на територији Југоисточне Србије значајно већи проценат адолесцената који редовно конзумирају алкохол него у другим деловима Србије (на пример три пута већи него у Војводини). Свака трећа ученица и сваки

¹⁹⁾ Процена злоупотребе цигарета, алкохола и других дрога и нивоа информисаности ученика, наставника, професора и родитеља, Град Ниш, Управа за образовање, културу и спорт, Одсек за превенцију болести зависности, 2005.

²⁰⁾ Институт за јавно здравље "Др Милан Јовановић Батут", "Здравље становника Србије - аналитичка студија 1997-2007"

други ученик нишких школа конзумирао је алкохол до стања пијанства у 2005. години²¹. Просечна старост приликом првог конзумирања алкохола је 14,2 године! Сваки трећи адолесцент узраста 12 - 19 година у Југоисточној Србији има искуство пијанства, а сваки осми је био пијан два или више пута. Највећу склоност ексцесном конзумирању алкохола показују дечаци адолесцентне доби, али и млади оба пола који живе у домаћинствима са вишим приходима. Алкохол је друштвено прихватљив и Стратегија за борбу против злоупотребе алкохола и алкохолизма још не постоји. Млади најчешће пију јер сматрају да ће им алкохол побољшати расположење или их опустити. Пиће два до три пута чешће конзумирају они који живе у породицама где има или је било честих проблема због пића. Забрана продаје алкохола малолетним лицима ступила је на снагу 2005. године кроз Закон о заштити потрошача, док је забрана точења алкохола малолетницима установљена Законом о јавном реду и миру, који је последњи пут допуњен такође 2005. године. Продаја алкохола малолетницима контролише се на основу пријава грађана или у току сталног надзора Тржишне инспекције. У пракси то представља готово немогућ задатак, па се све своди на савест продавца и његову процену да ли је у питању малолетно лице. Контрола точења алкохолних пића малолетницима у кафићима, ресторанима и клубовима у надлежности је туристичке инспекције Министарства економије и регионалног развоја, а казне су симболичне.

Према доступним истраживањима, 6,9% младих у Србији узраста 15 - 19 година пробало је неку од психоактивних супстанци. У Нишу је овај проценат значајно већи. Прва дрога са којом долазе у контакт млади Ниша је марихуана и то се догађа у првом разреду средње школе - 11% ученика I разреда је већ пробало марихуану, а тај проценат до IV разреда порасте до 20,6%²²¹⁰. Неке друге дроге пробало је 2,4% укупног узорка и најчешће се наводи екстази, различите врсте таблета, као и кокаин и хероин. Раширена је такође и комбинација алкохола са различитим лековима.

Слика 4. Број регистрованих случајева самоубиства у Нишу на 10.000 становника у периоду 2000- 2008.

Број самоубиства у Нишу је у порасту од 2002. године и највећи је био у 2008. Преваленца суицидног понашања и тренд пораста може се повезати пре свега са економским тешкоћама појединаца, кризом породице и породичних односа и губитком перспективе. Видљиво је да је у периоду 2002 - 2004 број самоубиства са смртним исходом био значајно мањи него пре и после тог периода, што се може објаснити порастом животног стандарда и

²¹⁾ Процена злоупотребе цигарета, алкохола и других дрога и нивоа информисаности ученика, наставника, професора и родитеља, Град Ниш, Управа за образовање, културу и спорт, Одсек за превенцију болести зависности, 2005.

²²⁾ Процена злоупотребе цигарета, алкохола и других дрога и нивоа информисаности ученика, наставника, професора и родитеља, Град Ниш, Управа за образовање, културу и спорт, Одсек за превенцију болести зависности, 2005.

повећаним очекивањима после дуготрајног периода економске и друштвене стагнације у деведесетим.

2.2. СОЦИЈАЛНА БЕЗБЕДНОСТ

2.2.1. Сиромаштво

Иако је стопа сиромаштва у Србији у периоду 2002 - 2007 смањен са 14% на 6,6%, сиромаштво остаје крупан проблем за остваривање друштвене безбедности у Нишу. Мада не постоје поуздани подаци за поједине јединице локалне самоуправе, чињеница је да је цела Југоисточна Србија, укључујући град Ниш, подручје са веома израженим феноменом сиромаштва у односу на просек у Србији. Такође, истраживања сиромаштва указују да је после дужег периода смањења сиромаштва у Србији, у 2008. години забележено повећање индекса сиромаштва на 7,9%.

Сиромаштво на територији града Ниша све је више везано за руралну популацију, у којој су параметри сиромаштва израженији. Студија о животном стандарду у Србији године показала је да је индекс сиромаштва у руралним срединама у 2007. години био вишеструко већи него у урбаним (18,7% у односу на 3%). Уз то, без обзира на значајно смањење сиромаштва после 2002. године, рурално сиромаштво на целој територији Србије расте: 2002. године 55% сиромашних у Србији живело је на селу, док је тај проценат у 2007. години 61%. Ризику сиромаштва знатно више су изложена старија лица и тај ризик је за 40% већи у односу на просек популације. Присутна је и појава „феминизације“ сиромаштва: овој појави све више су изложене жене, претежно у руралним срединама и претежно нижег образовног статуса. Како због сиромаштва, тако и због доминантних традиционалних и патерналистичких образаца понашања старе жене на селу у највећем броју случајева остављене су без могућности избора и без могућности да остваре основна људска права, што негативно утиче како на њихов социјални, тако и на здравствени статус. Према истраживањима (Анализа карактеристика сиромаштва у Србији, 2009) 58% жена из руралних средина у Нишком региону оцењује даје њихова материјална ситуација гора него што је била пре 10 година

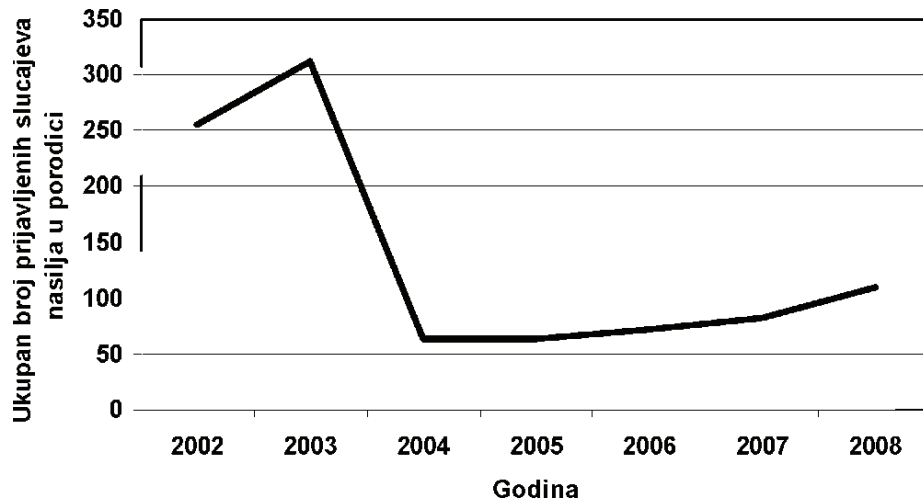
Сиромаштво деце представља посебан проблем. Стопа сиромаштва деце до 14 година старости у Србији већа је него код укупне популације (9,7%). Сиромаштвом је такође веома угрожена ромска популација, са вишеструко већом стопом од просека.

Повећање стопе сиромаштва у 2008. години указује на појаве новог сиромаштва, пре свега због економске кризе и пробелма које она носи. У Нишу су посебно присутни проблеми са неуспелим приватизацијама друштвених предузећа, који доводе до отпуштања радника или ускраћивања примања од стране нових власника, што знатно повећава број сиромашних породица.

2.2.2. Насиље у породици

Феномен насиља у породици присутан је на подручју града Ниша. Статистички гледано, после великог пада броја пријављених случајева породичног насиља у 2004. години, овај број у наредне четири године има тенденцију раста. Процес одвијања насиља у породици је сложен, траје годинама и не дешава се изненада. Најчешћи узроци ове врсте насиља су љбомора, болести зависности, материјални проблеми у породици, жеља за контролом и друго. Статистички подаци о насиљу у породици које поседује Министарство унутрашњих послова не дају праву слику о распрострањености ове врсте насиља, јер је учестала појава да жртве породичног насиља не пријављују све случајеве због страха од насилника или срамоте. Од 2006. године насиље у породици као кривично дело обухваћено

је новим кривичним закоником, због чињенице да је број случајева у Србији у порасту и због важности спречавања ове појаве за друштво. Због тога је знатно увећан број кривичних пријава за ову врсту насиља (пре тога су подношене углавном прекршајне пријаве за наручавање јавног реда и мира или изрицане мере упозорења).

Слика 5. Укупан број пријављених случајева насиља у породици на подручју Ниша у периоду 2002 - 2008

Породичном насиљу у највећем проценту изложене су жене. Процењује се да је свака четврта жена у Србији претрпела неки од облика физичког и/или сексуалног насиља током свог живота, најчешће од свог партнера. Насиље се увећава са годинама живота и најчешће је код жена животне доби 45 до 50 година. Жене нижег образовног нивоа пропорционално су више изложене породичном насиљу.

2.2.3. Квалитет становања

Стамбена функција се на урбаном простору Града јавља у неколико карактеристичних форми: као индивидуално (породично), колективно (вишепородично) и мешовито становање. Индивидуално становање покрива укупно око 88%, док колективно становање покрива око 11% целокупног простора намењеног становању²³. Индивидуално становање је карактеристично за предграђа урбаног градског ткива, као и за субурбана насеља и становање у селима. Колективно становање је карактеристично за централне градске зоне (Булевар Немањића), као и за нове урбанизоване зоне у предграђу (Дуваниште, Пантелеј, итд), док се мешовито становање задржало у зони централног градског језгра као резултат делимичне реконструкције и преласка са индивидуалног на колективно становање. Иако није могуће прецизно утврдити удео једнопородичних индивидуалних кућа у односу на укупан број станова, због ограничења у статистичком праћењу, очигледно је да овај вид становања у Нишу доминира у односу на вишепородично (колективно) становање. На сваки стан у колективном становању долази 2,3 стана у индивидуалним кућама. Иако се може рећи да стамбени фонд у Нишу генерално није стар, сваки пети стамбени објекат на урбаном подручју града (независно од тога да ли је индивидуалан или у колективном становању) изграђен је пре 1960. године, док је у сеоском подручју сваки трећи стамбени објекат старији од 45 година. Процењује се да целокупни стамбени фонд Ниша може бити у употреби у наредних 15

²³⁾ „Nis City Case Study“, Yugoslav National Habitat II Committee, Nis 1996.

година²⁴. Преко 98% стамбених јединица грађено је од тврдог материјала.

На сеоском подручју ситуација је знатно лошија него на урбанизованом градском подручју: од 17% домаћинстава која живе на сеоском подручју 99% живе у становима који имају електричну струју, док мање од 70% ових домаћинстава има у стану водоводне и канализационе инсталације. Само 66% сеоских домаћинстава има одговарајуће савремене санитарне услове у целини.

Стамбени фонд Ниша развијао се интензивно у периоду од 1961. до 1981. године, пратећи динамику пораста броја становника у граду. Ово је посебно било карактеристично за урбанизовано подручје. Од 1981. до 1991. године, пораст броја стамбених јединица је још драстичнији, имајући у виду постепено успоравање пораста броја становника. Интересантно је, међутим, да је и у периоду од 1991. до последњег пописа грађено много више станова, него што је био темпо раста броја становника, који је у том периоду скоро био заустављен.

Према попису становништва из 2002. године у власништву физичких лица је 93.592 стана, односно 98,1% свих настањених станова за стално становање²⁵, док је у јавном власништву (дакле намењено издавању од стране јавног сектора) само 385 стана (такозвани „неоткупљени становни”). За преостали број од нешто преко 1.000 станова може се предпоставити да је у власништву предузећа или установа, или да се као непродато налази на тржишту. Просечна површина настањених станова за стално становање у Нишу износи 59,69 м².

Станови за стално становање чине 94,1% укупног стамбеног фонда (у Србији 92,8%), са 84% стално настањених станова. Сваки трећи стан се налази на сеоском подручју. 10% ненастањених станова (више од 10.000 на територији града) статистички представља значајан потенцијал за развој стамбеног сектора, пре свега ренталног становање, међутим њихова територијална диспозиција је неповољна: одређени број ових станова је на сеоском подручју (47% од укупног броја, док у односу на укупан број станова на територији града удео станова на сеоском подручју чини 37%), где не постоје високи стамбени захтеви, нити потражња, а део њих је напуштен због миграција или неусловности стамбеног простора. Ипак, чини се да је у погледу овог параметра ситуација у просеку нешто боља него на нивоу Србије.

Један број станова у приватном власништву у статистици се води као настањени становни у којима не живе власници, већ закупци, рођаци власника станова или неко други. Како не постоји званична статистика станова који се рентирају, може се претпоставити да се становни који су у категорији станова у којима живе закупци и „неко други” по правилу рентирају од стране власника, али и да се значајан број станова из категорије оних у којима станују рођаци власника такође рентира - на основу неке врсте незваничног договора између власника и станара. На основу овога може се доћи до процента од 7,5 - 9% укупног стално настањеног стамбеног фонда који се рентира (6.200 до 7.500 станова).

Ако се анализира стандард заузетости стана као параметар искоришћености настањеног стамбеног простора у Нишу, може се закључити да „стандардну” искоришћеност стамбеног простора има 47,9% станова (једна особа по соби), „нормалну” искоришћеност (до две особе по соби) има 23,6% станова, док је пренасељен сваки пети стан (19,6%).

Ова слика је повољнија од републичког просека, утолико што је знатно већи број стандардне заузетости станова у Нишу (47,9 у односу на 36% у републици), али је и проценат пренасељених станова за скоро два индексна поена већи од републичког просека. Просечан број соба у настањеним становима за стално становање је 2,53 (укупан број соба 211893). По критеријуму једна соба - једна особа, у Нишу недостаје 38.625 соба, односно на једну собу долази 1,18 становника.

²⁴ Исто.

²⁵ За поређење овај проценат у Београду износи 97,2%.

Табела 1. Просечан број лица у становима према попису из 2002. године

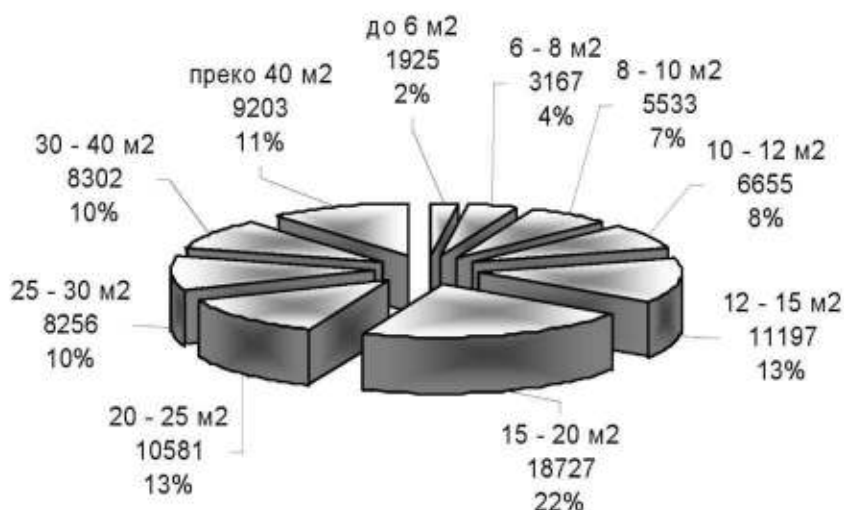
УКУПАН БРОЈ СТАНОВА		БРОЈ ЛИЦА	ПРОСЕЧАН БРОЈ ЛИЦА ПО СТАНУ
У настањеним становима за стално становање	83.546	263.358	3,15
На градском подручју	61.385	189.483 (71,9 %)	3,08
На сеоском подручју	22.161	73.885 (28,1 %)	3,33
У другим настањеним просторијама		1.404	
На градском подручју	-	1.055	-
На сеоском подручју		349	

Извор: Статистички годишњак града Ниша, 2004.

Табела 2. Стандард заузетости стана - број особа по соби у стана становима од посебне собе до петособно

СТАНДАРД ЗАУЗЕТОСТИ		БРОЈ ЛИЦА	БРОЈ СТАНОВА
Стандард 1 и мање особа по соби		86.089	41.022
Нормално - 2 и мање особа по соби		13.666	20.134
Пренастањено - више од две особе по соби		-	16.786
Екстремно -више од три особе по соби			7.603

Извор: Попис становништва 2002.

Извор: „Станови: величина, квалитет, година изградње, својина, домаћинства и лица - подаци по општинама“, РЗС, Београд, 2004.

Слика 6. Настањени становни на територији града Ниша према просечној корисној површини на једно лице (по резултатима пописа становништва 2002. године)
Нелегална градња је најприсутнија у приградским насељима (насеље 9. мај, насеље

Бранко Бјеговић, Дурлан, Дуваниште, Чалије, Брзи Брод). Постоје два евидентно подстандардна насеља на територији града (Сточни Трг и део насеља Црвена Звезда) и оба су везана за становање ромске популације. Оба насеља су на урбаној територији града, док је насеље Сточни трг удаљено од центра града непун километар. Велики број приградских насеља делимично не задовољава стандарде, пре свега у погледу комуналне опремљености. Највећи проблеми су у сектору опремљености канализационом мрежом и асфалтним путевима.

Ако се као критеријум стамбеног стандарда посматра просечна површина корисног стамбеног простора по особи, 32% станова има мање од 15 м² по становнику (што је идентично, на пример, стамбеним условима у Београду), од чега једна трећина станова има мање од 10 м² по становнику. Нешто мање од половине станова има између 15 и 30 м² по становнику, док 21% станова има више од 30 м² по становнику.

Од 83.546 настањених станова за стално становање на територији Ниша, више од половине (57%) има између 40 и 70 м². Најзаступљенији су станови површине 51 до 60 м² (24%), док само 3% станова има површину већу од 100 м². Нешто већи проценат од овог отпада на мале станове до 30 м² (8%). Гарсоњере и посебне собе учествују у укупном броју станова са 5%, једнособни станови са 9%, највећи је удео двособних (36%) и трособних (37%) станова, док на станове са четити и више соба отпада укупно 13% целокупног стамбеног фонда.

Стандард становања у погледу стамбене удобности знатно је побољшан у односу на ранији период. 11,2 % станова је без купатила и 16,2% без нужника у оквиру стана. 27,8% станова има све параметре стамбене удобности (централно или етажно грејање, водовод, канализацију и електричну струју), 65,9% има све параметре удобности, осим даљинског грејања, 3,5% станова нема канализацију, док 2,6% нема ни водовод ни канализацију. Само 112 станова на територији града нема никакве инсталације. Стамбена удобност на сеоском подручју је много нижа него на урбаном подручју.

Број станова у Нишу још од осамдесетих година премашује број домаћинства. Иако у последњој деценији, као резултат успореније стамбене изградње и миграција становништва према граду, овај коефицијент опада у односу на 1991. годину, још увек на једно домаћинство у просеку долази 1,12 станова. Ово, нажалост, не значи да свако домаћинство има стан, већ да има значајан број домаћинства са вишком стамбеног простора. У Нишу је дуги низ година вођена урбанистичка политика према којој је индивидуална стамбена изградња била условљавана градњом породичних кућа спратности П+1, са две стамбене јединице. Овај вишак стамбеног простора сада веома тешко налази пут до ренталног становања из више разлога: индивидуалне куће нису привлачне потенцијалним станарима због њихове неопремљености (пре свега даљинским грјањем, али и другим захтевима), територијалне диспозиције, навика, итд; рентални сектор је правно неуређен, не постоје гаранције како за власнике, тако ни за станаре; станарине су за станаре велики издатак, док су у економском смислу за власнике понекад ниже од стопе амортизације стана, и тако даље.

У 76.138 станова (91% од укупног броја настањених станова) живи само једно домаћинство, у 5.127 (6,2%) живи два домаћинства, док у 433 стана живи три и више домаћинства. Чак 431 једнособан стан (укључујући гарсоњере) настањен је са више од једног домаћинства, док више домаћинства живи и у преко 1800 двособних станова.

За град Ниш не постоје поуздана истраживања о стратификацији домаћинства према материјалном положају или имовинском стању. Ако се користе пројекције за целокупну територију Србије, може се закључити да 12.000 домаћинства има изразито низак материјални положај, 42.000 низак, 18.500 средњи, 8.500 средње висок и само 4.200 домаћинства висок материјални положај.

Просечно месечно издвајање за трошкове становања (закупнина, електрична

енергија, грејање, гас, вода, телефон, итд.), које се у Нишу може проценити на 20% укупних месечних примања у домаћинству, још увек је на релативно ниском нивоу у односу на проценат који се за ове намене издваја у развијенијим земљама. Разлози леже у следећем:

- цене услуга су још увек неекономске (ово се, пре свега, односи на цене које су у надлежности локалне самоуправе, док се цене електричне енергије приближавају економским);
- на укупна просечна месечна издвајања за трошкове становања не утичу значајно цене закупа станова за рентално становање, јер је проценат домаћинстава која су откупом станова постала власници доминантан у односу на проценат домаћинстава који станује у изнајмљеним становима.

Са друге стране, евидентно је да домаћинства из категорије ниског и средње ниског материјалног положаја (63% укупног броја домаћинстава) нису у стању да редовно измирују своје обавезе по основу становања, док домаћинства из категорије средњег материјалног положаја (22% укупног броја домаћинстава) могу редовно да измирују обавезе по основу становања, али нису у стању да улажу у инвестиционо одржавање стамбеног простора. Ниједна од ових категорија (укупно 85% домаћинстава) није у стању да сопственим средствима финансира набавку новог стана, нити да на тржишту конкурише за добијање кредита по условима кредитирања која тренутно постоје.

Најугроженије категорије домаћинстава су старачка домаћинства, сеоска домаћинства, домаћинства из категорије социјално угрожених и рањивих друштвених група, ромска домаћинства и избеглице и привремено расељена лица (редослед не указује на интензитет угрожености).

Избегла лица су утицала на повећање броја становника у Нишу за 1,91%, тако да се Ниш по овом параметру сврстава у групу општина са значајним уделом избегличке популације у Србији. Статус избеглица се мења њиховим пријемом у држављанство, тако да је веома незахвално статистички пратити њихов стамбени положај. Тако је, на пример, средином 2004. године у Нишу регистровано око 800 избеглица са подручја Хрватске и Босне и Херцеговине, од којих је око 170 смештено у шест избегличких центара, док су сви остали били у приватном смештају. Већина породица је становала у изнајмљеним становима (92%) за које је плаћала месечну закупнину до €50 (21%), €50 - 100 (52%) и преко €100 (19%). Иако је број привремено расељених лица са Косова и Метохије знатно већи од броја избеглих лица, проблеми у погледу становања ове категорије знатно су другачији. Не може се са сигурношћу одредити заједнички стамбени профил привремено расељених лица, делом због недостатка веродостојних статистичких података. Део њих решавао је свој стамбени статус куповином станова на тржишту, при чему је то проузроковало повећану потражњу и скок цена за 15 - 20%. Део је градио индивидуалне стамбене објекте у приградским деловима града, веома често без валидне грађевинске дозволе, увећавајући на тај начин величину неформалних насеља. Значајан је и број закупаца станова и оних који живе у становима својих рођака. Процене на тржишту станова оперишу са једном трећином, односно по 1.200 до 1.500 породица распоређених подједнако у све три категорије.

У Нишу живи око 1000 корисника туђе неге и помоћи. Број особа са инвалидитетом је знатно већи. Процена Удружења особа са инвалидитетом је да је број инвалидних лица која се налазе у колицима између 700 и 800. Стамбена ситуација лица са инвалидитетом не може се генерализовати и зависи углавном од материјалног стања породица са којима ове особе живе. Генерално гледано, највећи проблем лица са инвалидитетом је недостатак стамбених субвенција за инвалидна лица лошијег материјалног статуса и неприлагођеност објеката за становање специфичним потребама лица са отежаном или дисфункционалном локомоторном функцијом. Више од половине ових особа је екстремно сиромашно. Овако висок ниво сиромаштва утиче и на стамбено сиромаштво у великој мери. Са друге стране, лица са инвалидитетом до сада нису сагледавана, или су само делимично сагледавана као

категорија којој посебним субвенцијама треба повећати доступност становања. Град нема посебна средства усмерена за ове намене. Неприлагођеност објеката за становање специфичним потребама лица са инвалидитетом присутна је у огромном проценту објеката за колективно становање. Ова ситуација је побољшана после доношења одговарајућег закона.

У Нишу према званичним резултатима пописа живи 5.687 припадника ромске популације, мада процењен број Рома у Нишу варира од 25.000 до 30.000, од чега око 1.200 Рома спада у категорију привремено расељених лица. Преко половине укупне Ромске популације (62%) млађе је од 25 година, док на становнике преко 60 година старости отпада само 4,11%. Процент незапослених Рома на целом подручју Србије четири пута је већи у односу на целокупну популацију. Само 27,2% Рома у Нишу је економски активно. Скоро трећина Рома у Нишу прима неки од видова социјалне помоћи, а за 18% ромских породица социјална помоћ је једини извор преживљавања. Значајан број ромских породица издржава се од помоћи које добијају од рођака на раду у иностранству (20 - 27%). Само око 9% Рома има сталне приходе од рада, укључујући пензионо и здравствено осигурање. Само 2,5% жена из ромске популације је стално запослено.

Већи део ромске популације у Нишу, било да станују у граду или на селу, живи у крајње лошим стамбеним условима. У градском ткиву Ниша, у три градска насеља, настањено је, према резултатима истраживања Министарства за људска и мањинска права СЦГ, око 10.780 Рома. Насеље Београд мала које је смештено у централном градском ткиву спада у групу традиционалних насеља подигнутих пре 1900. године. У насељу поред 5.000 Рома староседелаца и 1.500 Рома расељених са Косова живи и близу 2.000 становника српске и других националности. Насеље је претежно уређено и урбанизовано мада постоје сиротињски делови који захтевају интервенцију. У лошијем стању је, такође старо насеље Сточни трг у којем живи око 4000 Рома, претежно староседелаца, а најлошија ситуација у погледу уређености је у насељу Црвена Звезда у којем живи око 400 људи. У преосталим насељима нишавског округа настањено је још око 4000 Рома. Роми су везани за своје махале и тешко прихватају покушаје расељавања.

2.2.4. Квалитет образовања

Образовање у великој мери утиче на параметре људске безбедности. Сагледавајући право на образовање као једно од основних људских права, јасно је да образовни ниво становништва детерминише његове могућности за индивидуални и колективни развој, а самим тим и ниво индивидуалне и колективне безбедности.

Мада званична статистика не прати податке о обухвату основним образовањем по општинама, може се рећи да трендови присутни у Нишу прате задовољавајући проценат, који је на нивоу Србије у 2006. години износио 98,41%²⁶. Основно образовање је обавезно и бесплатно. Стопа завршавања основне школе је у истој години у Србији била 95% и њен тренд је стабилан у последњој деценији. Међутим, основну школу завршава тек око 74% деце са села, а ситуација је и поред значајног побољшања у последњих неколико година још гора када су у питању деца из екстремно сиромашних породица и ромска деца. Процењује се да свако пето дете из ромских породица и свако десето из породица које имају приходе испод линије сиромаштва није обухваћено основним образовањем. Док је код ромске деце овај проценат у опадању, код екстремно сиромашне популације проценат деце која одустају од основног школовања се у периоду од 2002. до 2007 удвостручио.²⁷

Обухват средњим образовањем показује тренд благог раста у последњим годинама, тако да је у 2006. години на нивоу Републике Србије достигао 78%, уз проценат одустајања од

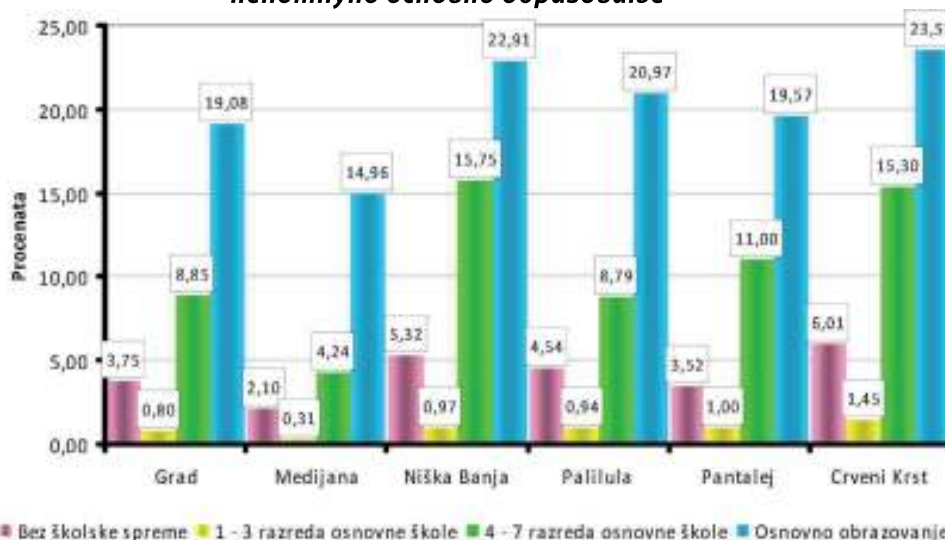
²⁶) Статистички годишњак Републике Србије за 2007. годину, Републички завод за статистику.

²⁷) Ранковић, Т., Квалитетно образовање за сву децу, Преглед реализације Националног плана акције за децу, Нацрт извештаја, УНИЦЕФ, Београд, 2009.

2,3%. Процент деце узраста 15 - 19 година која нису укључена у образовни систем смањено се у периоду 2002 – 2007. са 20,5% на 16,7%²⁸. Међутим, присутан је тренд повећања утицаја социо-економских фактора на обухват појединих категорија становништва средњим образовањем: образовним системом у знатно мањој мери обухваћени су млади из домаћинства где је глава домаћинства ниског образовног нивоа (28%), млади из најсиромашних породица (42%), Роми (62%), избегла и интерно расељена омладина (22%)²⁹.

У Нишу је на почетку 2008 / 2009 школске године у редовно основно образовање у 35 основних школа било уписано 30.066 деце школског узраста, што је за близу 700 ђака мање него у предходној години (2,06%). Смањење броја ученика у основном образовању представља дугогодишњи тренд у целој Србији условљен демографским падом, али је ово смањење у Нишу нешто веће - 2,06% у односу на републички просек од 1,6%. Редовно средње образовање похађао је у истој години 13.761 ученик у 19 средњих школа. На једног наставника у редовном средњем образовању у Нишу долазило је у школској 2008/2009. години 10,24 ђака, што одговара просеку на нивоу Републике Србије (10,10).

Становништво Ниша старо 15 и више година по општинама које има само основно и непотпуно основно образовање

Слика 7. Становништво Ниша старо 15 и више година по општинама које има само основно и непотпуно основно образовање

Процент неписмених у граду Нишу у сталном је опадању у сваком међупописном периоду. Према резултатима последњег пописа из 2002. године, у Нишу је на 1000 становника било 21 неписмених, или 2,11% у односу на укупан број становника (3,75% у односу на становништво старије од 15 година)³⁰. У односу на предходни попис проценат неписмених је преполовљен и овакав дугогодишњи тренд указује да би у овом тренутку проценат неписмених могао да буде близу 1%. Близу три четвртине неписмених било је старије од 65 година, док преостала једна четвртина отпада на младе људе који су прекинули школовање, а највећи број од њих чине Роми који школу напуштају између 10. и 15. године. У односу на републички просек (3,45% неписмених), град Ниш има знатно боље показатеље. Ако се ови проценти упореде са европским земљама, Ниш има знатно мањи број неписмених него што је немачки просек (преко 6%), али и знатно већи проценат од просека Словеније (0,6%).

²⁸) Студија о животном стандарду, 2008.

²⁹) Ибид.

³⁰) Статистички годишњак Ниша за 2007. годину

Оно што је много неповољније од процента неписмених је укупна квалификациона структура становништва у граду, која указује на много већи проценат становништва са неповољном образовном структуром. Према резултатима последњег пописа из 2002. године, од укупног становништва старијег од 15 година на територији града Ниша 13,4% нема потпуно завршену основну школу, а 19,1% има завршену само основну школу. У збиру то значи да трећина одраслог становништва Ниша има најнижу или нема никакву квалификацију. Стање је још алармантније у општинама које обухватају сеоско подручје - Нишкој Бањи (45% одраслог становништва без завршене средње школе), Палилули (35%), Панталеју (35%) и Црвеном Крсту (46%).

Са друге стране, резултати образовних постигнућа ученика на националним тестирањима указују на квалитет основног образовања у Нишавском округу који је изнад просека Србије³¹. Ученици нижих разреда основне школе Нишавског округа имали су у 2004. години натпросечан резултат образовних постигнућа из српског језика и математике, а истовремено је констатован такође натпросечан квалитет разредне наставе.

2.3. ЛОКАЛНА ЗАЈЕДНИЦА

2.3.1. Учествовање грађана у одлучивању на нивоу локалне заједнице

Учешће грађана у процесима одлучивања на нивоу локалне заједнице је незадовољавајуће. Иако се питањима грађанског учешћа у периоду после 2000. године придаје већа пажња него до тада и постоје покушаји да се успоставе нови механизми учешћа, још увек изостају конкретни резултати на овом пољу. За то постоји више разлога:

Модел ауторитарне власти се тешко превазилази. Влас на свим нивоима, укључујући локалне власти у Србији, није у довољној мери спремна да прихвати концепт поделе власти са грађанима и њихово активно учешће у одлучивању. Администрација рађе остаје на моделима консултација јавности, него што је спремна да са њима дели терет одлучивања. Поједина законска решења додатно отежавају укључивање јавности у одлучивање.

Постоји висока доза незаинтересованости грађана и грађанки да се укључе у процесе одлучивања на нивоу локалне заједнице. Разлози за ово су дугогодишње негирање укључивања јавности у доношење одлука и недостатак свести у потреби укључивања код грађана и грађанки.

Цивилни сектор је недовољно развијен, фрагментиран и заокупљен својим унутрашњим проблемима.

Ниво информисања јавности је недовољно развијен.

2.3.2. Ниво толеранције према различитим друштвеним групама у оквиру локалне заједнице

Ниво толеранције према различитим друштвеним групама је задовољавајући, ако се гледају спољне манифестације. У последњих осам година нису забележени крупнији ексцеси везани за нетолеранцију, карактеристични за велике градове у Србији. Са друге стране, може се уочити недостатак толеранције према мањинским групама (сексуалне мањине, пре свега), који се још увек не манифестује поремећајима безбедносних услова у граду.

³¹⁾ Видети на пример: Образовна постигнућа ученика трећег разреда на националном тестирању 2004. године, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд, 2006.

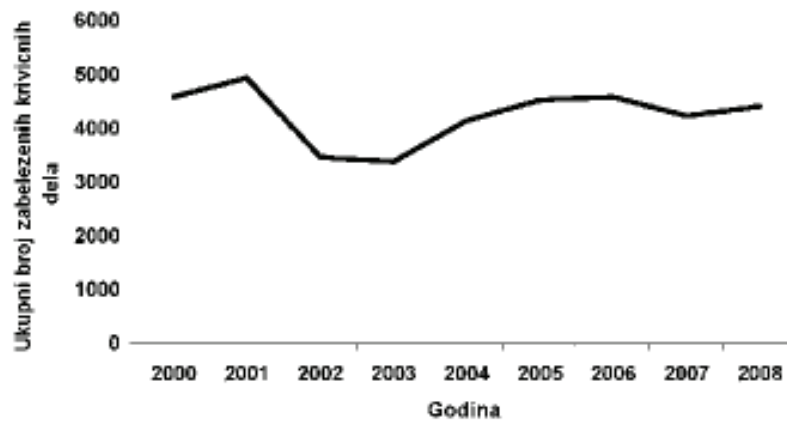
2.3.3. Ниво распрострањености националног и/или верског екстремизма у локалној заједници

Национални и верски екстремизам није присутан у локалној заједници.

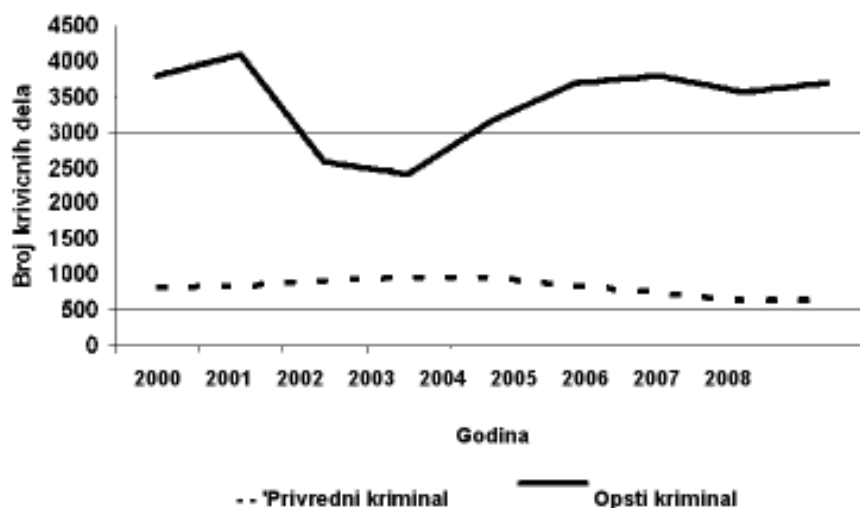
2.4. ЛИЧНА И КОЛЕКТИВНА БЕЗБЕДНОСТ

2.4.1 Криминал

Стопа укупног криминалитета на подручју које покрива ПУ у Нишу је у порасту од 2003. до 2006. године, да би после тога бележила стагнацију. Сличан тренд забележен је код дела општег криминалитета, док је привредни криминалитет у благом опадању. Интересантно је да је стопа привредног криминалитета расла у оним периодима када је опадао општи криминалитет и обрнуто.

Слика 8. Тренд укупног криминалитета на подручју које покрива ПУ Ниш у периоду 2000-2008

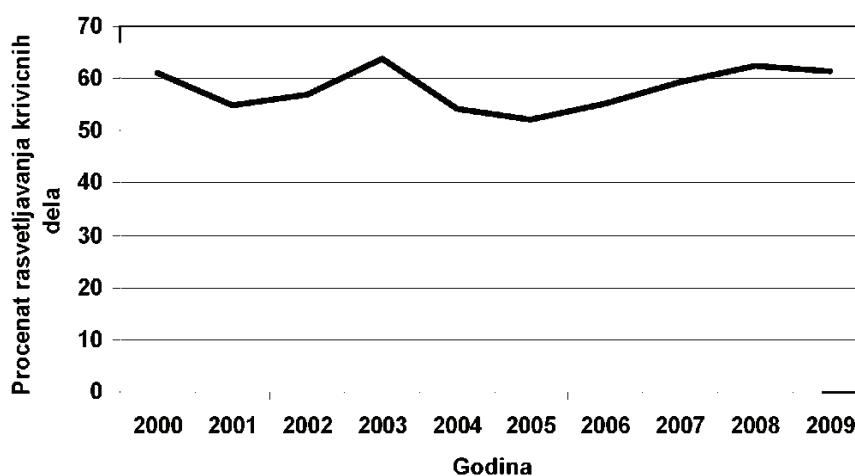
Слика 9. Тренд кривичних дела по типовима на подручју које покрива ПУ Ниш у периоду 2000-2008

Високотехнолошки криминал се у Србији прати од 2006. године, када је дефинисан новим кривичним закоником. Од тада су на подручју Ниша забележено укупно 142 кривична

дела високотехнолошког криминала. Исте године уведено је и праћење такозваног еколошког криминалитета, са 72 забележена кривична дела у периоду 2006 - 2009 година.

Највећи део кривичних дела из области општег криминалитета (око 80%) отпада на кривична дела против имовине (тешке и разбојничке крађе, разбојништва, преваре, изнуде и неовлашћено коришћење возила. Насилничко понашање, наношење лаких тешких телних повреда, покушаји убистава и убиства учествују са око 4%, док на дистрибуцију и употребу психоактивних супстанци отпада нешто више од 3% свих учињених дела општег криминалитета.

Према подацима МУП-а од 2000. до 2008. године, укључујући и првих осам месеци 2009. године пријављена су 33.052 кривична дела општег криминала. Процент расветљавања је варирао у распону 52,29% до 63,93%, тако да просечна стопа расветљавања износи 58,17%. После пада забележеног у 2004. и 2005. години, процент расветљавања кривичних дела показује тренд пораста у периоду 2005. - 2008. и скоро да је достигао највиши процент забележен 2003. године.

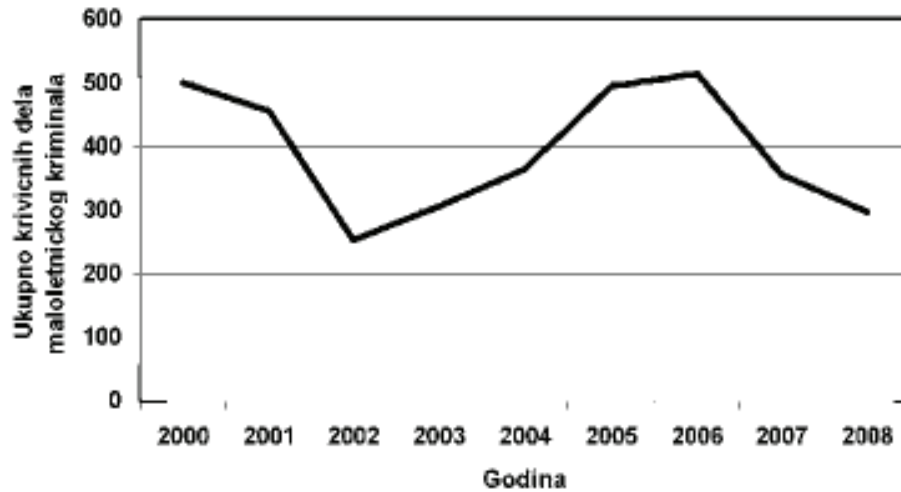
Слика 10. Процент расветљавања кривичних дела на подручју које покрива ПУ Ниш у периоду 2000 - 2009 (за 2009. годину само за првих 8 месеци)

У овом тренутку нису доступни валидни статистички подаци о проценту пријављених кривичних дела која су окончана правоснажним пресудама. Не постоји на задовољавајући начин остварена повратна информација Министарству унутрашњих послова од судова о томе на који начин су процесуиране кривичне пријаве које ово Министарство подноси органима правосуђа.

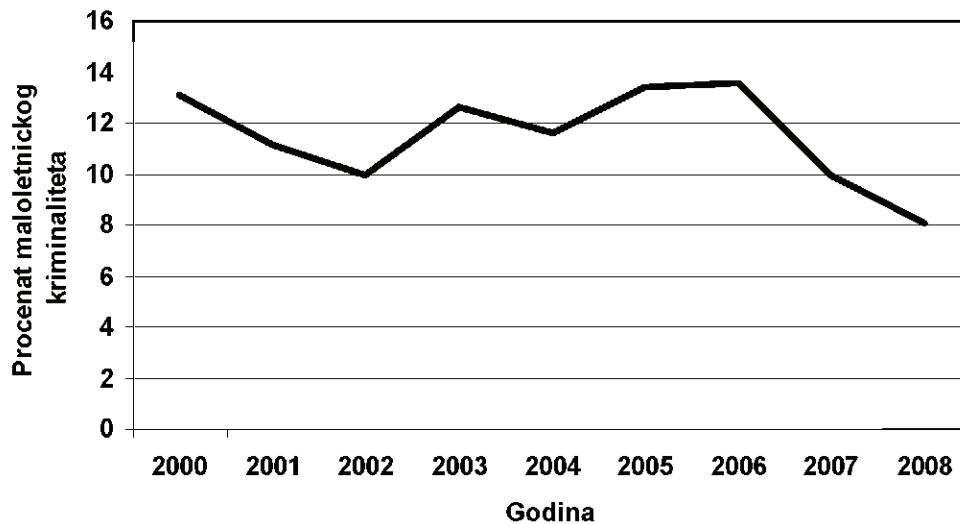
Број извршених кривичних дела малолетничког криминала прати трендове забележене код општег криминалитета. Од 2006. године, када је у Нишу забележено 516 кривичних дела у којима су учествовали малолетници, овај број је у значајном опадању.

Упркос увреженом мишљењу да малолетнички криминал све више учествује у укупном криминалитету, статистички подаци за подручје које покрива ПУ Ниш показују да је ово учешће у знатном опадању од 2006. године, после неколико година раста. У 2008. години забележен је најнижи процент учешћа малолетничког криминала у укупном броју кривичних дела (8,04%), док се за 2009. годину очекује да овај процент буде испод 8%.

Са друге стране, евидентан је пораст вршњачког насиља код малолетника у Нишу. Према резултатима Истраживања о безбедности ученика, које је 2008. године спроведено у Нишу на узорку од 107 ученика завршних разреда основне школе, половина ученика сматра да се степен вршњачког насиља повећао. Насиље у школи поприма све озбиљније облике, не ограничавајући се само на вербално.

Слика 10. Број извршених дела малолетничког криминалитета подручју које покрива ПУ Ниш у периоду 2000 - 2008

Слика 12. Учешће малолетничког криминала у укупном криминалитету на подручју које покрива ПУ Ниш у периоду 2000 - 2008

Чак 17% анкетираних ученика признаје да је учествовало у неком од облика физичког насиља, а сваки дести је био жртва. Овај број сасвим одговара проценту од 11% младих између 15 и 19 година на нивоу Србије, који су били изложени неком од облика физичког насиља (према Истраживању јавног мњења у Србији о безбедносној култури младих, Resource, 2008). Забрињава да је вршњачко насиље постало прихватљива матрица понашања - више од половине деце сматра да је оправдано сукобе решавати физичким насиљем, што је скоро двоструко већи проценат од оног који се бележи на нивоу Србије.

Према подацима ПУ у Нишу није забележена сигнификантна појава асоцијалног понашања као што су одавање проституцији и коцкање. Упркос томе, треба рећи да је клађење све присутније, поготову код млађе популације.

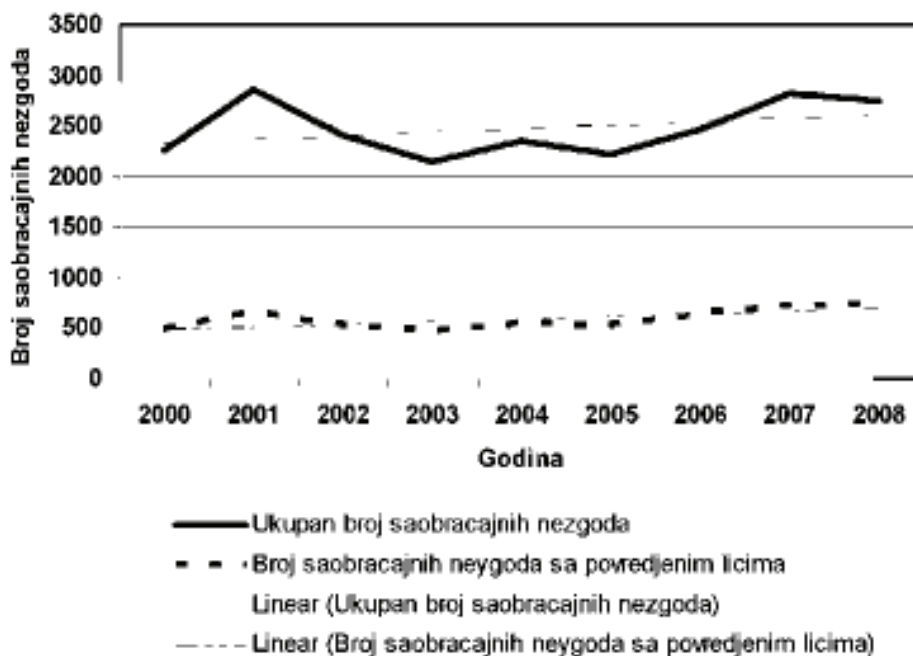
Са друге стране, у порасту је број прекршаја као што су просјачење и скитничење. Број који се до 2006. године кретао између 20 и 30 годишње, у 2007. и 2008. години премашио је 80.

Применом новог закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама од новембра 2004. године евидентирано је 51 кривично дело. За време одржавања спортских манифестација у спортским објектима од 2000. до средине 2009. године било је 269 прекршаја. Не може се говорити о организованим групама које се баве насиљем на спортским манифестацијама.

2.4.2 Саобраћај

Тренд броја саобраћајних незгода у Нишу у периоду 2000 - 2008 показује узлазну путању. Сличан тренд може се запазити и код саобраћајних незгода које за последицу имају повређене особе. Веома је уочљив тренд повећања броја настрадалих лица. Са друге стране, у опадању је број погинулих особа у саобраћајним несрећама.

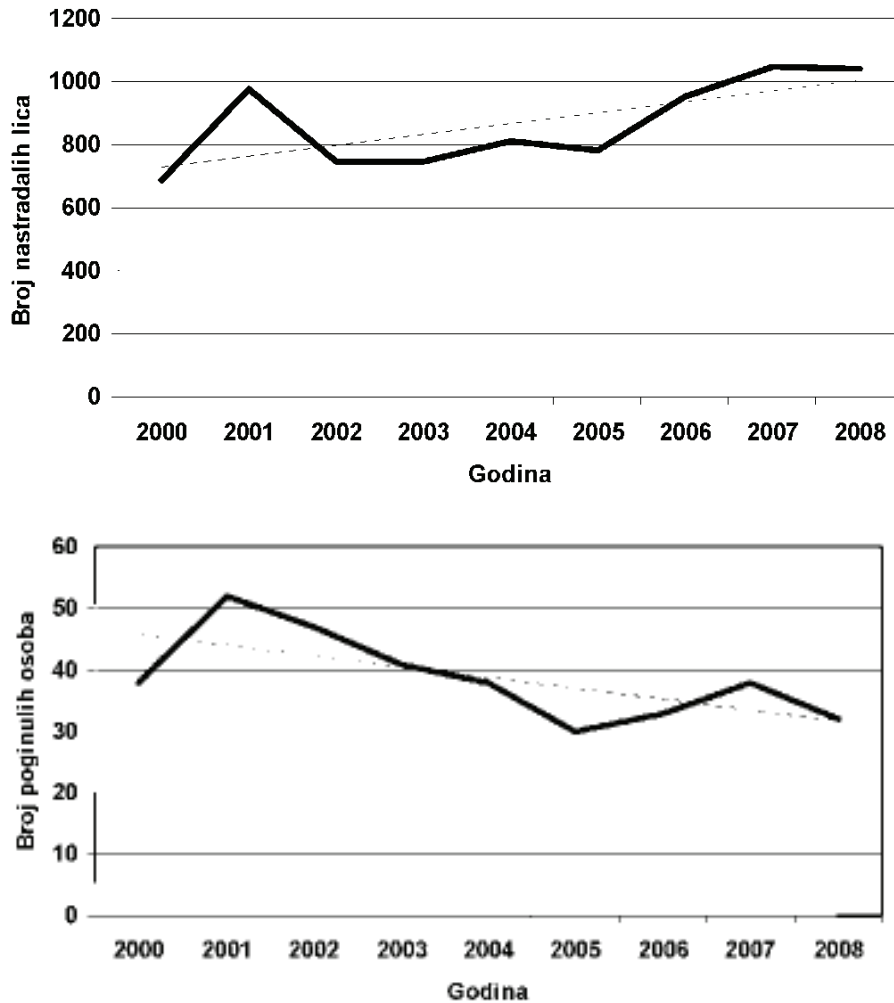
Међутим, ако се посматра тренд броја саобраћајних несрећа у односу на број регистрованих моторних возила на територији ПУ у Нишу, јасно се запажа тренд опадања. То указује да је најзначајнији узрок повећања броја саобраћајних несрећа управо велики и неодрживи број моторних возила на улицама Ниша и околних градова у односу на инфраструктурне услове који постоје.

Слика 13. Тренд укупног броја саобраћајних несрећа са повређеним лицима на територији ПУ Ниш у периоду 2000-2008.

У периоду 2000 - 2008 у Нишу се запажа значајна промена у структури повређивања у саобраћају. Док укупан број настрадалих лица значајно расте, дотле број погинулих у саобраћајним несрећама има јасан тренд опадања.

Две трећине свих саобраћајних несрећа на територији коју контролише ПУ Ниш догодило се у граду Нишу, док је приближно 65% свих настрадалих лица у саобраћајним несрећама забележеним на територији ПУ Ниш страдало у граду Нишу. Укупно је погинуло 201 лице, теже је повређено 1089 лица, а лакше 4300 лица.

Слика 14. Број настрадалих и број повређених лица у саобраћају на територији ПУ Ниш у периоду 2000-2008.

2.4.3 Судска заштита

Мрежу судова у Републици Србији чине судови опште надлежности (138 општинских, 30 окружних и Врховни суд Србије) и посебни судови (17 трговинских судова и Виши трговински суд). У Општинском суду у Нишу запослено је 60 судија, у Окружном суду 21 судија и у Трговинском суду 10 судија. Број судија на 100.000 становника у граду Нишу није могуће одредити, због тога што окружни и трговински судови имају ширу надлежност, односно покривају територију Нишавског округа.

Упркос чињеници да у овом моменту није могуће адекватно пратити просечну дужину трајања поступка пред грађанским судовима због реформе правосудног систем која је у току, утисак је да грађани Ниша којима је најпотребнија помоћ и приступ правосуђу често не добијају услуге на адекватном нивоу и отежана им је доступност правди у садашњем начину рада правосудних органа. Приступ правосуђу је ограничен оскудним буџетским могућностима правне помоћи, лошим законским оквиром и дистрибуцијом информација везаним за законе и судове.

3. ЕКОЛОШКА БЕЗБЕДНОСТ

УВОД

Еколошка безбедност представља процес обезбеђивања заштите животно важних интереса личности, природе и друштва од реалних и потенцијалних угрожавања изазваних антропогеним или природним деловањем на животну средину.

Систем еколошке безбедности обухвата свеукупност законодавних, техничких, медицинских и биолошких мера усмерених на одржавање равнотеже између биосфере и антропогених утицаја. Субјекти еколошке безбедности су индивидуе, друштво биосфера и држава. Објекти су животи интереси субјеката безбедности: право, материјалне и духовне вредности, природни ресурси и природна средина као материјална основа државног и друштвеног развоја.

ПОД-ОБЛАСТ	ИНДИКАТОРИ
АТМОСФЕРА	Концентрација загађујућих материја у ваздуху Број дана у години са прекораченом имисијом загађујућих материја Број становника прикључених на даљинско грејање Процент остварене гасификације Ниво буке Ниво зрачења
ЗЕМЉИШТЕ	Оранице и земљишта под сталним усевима Процент обрадивог земљишта захваћеног ерозијом Плављено земљиште Површине под шумама Интензитет сече шума Штете од шумских пожара Површина урбанизованих и неурбанизованих подручја
ВОДА	Доступност контролисане пијаће воде Дужина изграђене водоводне мреже Микробиолошка исправност воде за пиће Дужина изграђене канализационе мреже Количина третираних одпадних вода Квалитет површинских вода
БИОДИВЕРЗИТЕТ	Градске зелене површине Заштићене области Угрожене биљне врсте Заштићене биљне врсте Угрожене животињске врсте Заштићене животињске врсте
ОТПАД	Количина отпада по домаћинству Количина комуналног отпада који се организовано прикупља Заступљеност опасног отпада Стање депонија Количина отпада који се рециклира

Извештај о стању еколошке безбедности, је урађен на основу процене постојећег стања животне средине на подручју Града Ниша. Усклађен је с међународном матрицом показатеља (индикатора) и оквиром извештавања о стању животне средине у међународној размени информација, те размени унутар Републике Србије. Процена стања је изведена на основу података о мониторингу угрожавања антропогеним факторима: атмосфере, земљишта, вода и биодиверзитета.

С обзиром на то да се извештај ослања на рудиментарни и мањкави систем мониторинга и постојеће неуједначене базе података, анализа стања животне средине у извештају није квантитативна и целовита.

3.1. СТАЊЕ АТМОСФЕРЕ

3.1.1. Концентрација загађујућих материја у ваздуху

Систематско праћење квалитета ваздуха се обавља путем мерења и евидентирања вредности појединих индикатора на мерним местима у мрежи урбаних станица. Према Програму систематског праћења квалитета ваздуха на територији града Ниша врши се мерење: сумпордиоксида и чађи свакодневно на осам мерних места, таложних материја и одређивање тешких метала у таложним материјама (олово, кадмијум, никл и хром) једном месечно на осам мерних места и на десет мерних места мерење издувних гасова моторних возила (азотних оксида, формалдехида и угљенмоксида), једном месечно.

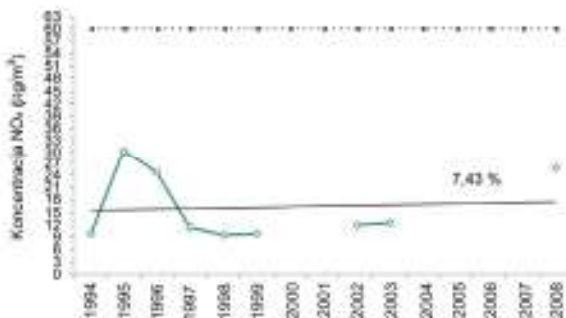
Таложне материје (олово, кадмијум, никл и хром) или аероседименти су загађујуће материје органског и неорганског порекла чије су честице веће од 10 μm , те се својом тежином таложе на површину. Концентрације таложних материја мењају се према метеоролошким условима. Ниже концентрације региструју се када има атмосферских падавина а повећавају се у летњим месецима када је земљиште суво и када је ветровито. На концентрацију аероседимента такође утичу начин одржавања чистоће улица и великих површина, као и зеленило.

У извештајном периоду 2008–2009. на свим мерним местима (МК "Божидар Аџије", ОШ "Сретен Младеновић", МК "Ратко Павловић", Општина "Црвени Крст", Нишка Бања-старо купатило, МК "Ледена стена" и МК "Брзи брод") вредности укупног седимента нису прелазиле граничну вредност и кретале су се од 117 $\text{mg}/\text{m}^2/24\text{h}$ (Нишка Бања-старо купатило) до 240 $\text{mg}/\text{m}^2/24\text{h}$ (МК "Брзи брод").

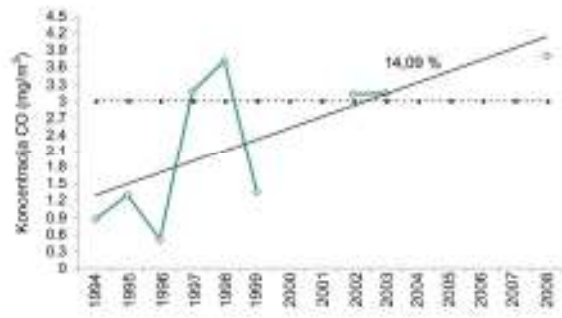
Концентрације олова у седиментним материјама су на свим мерним местима биле испод граничне вредности имисије. Концентрације кадмијума у седиментним материјама су на свим мерним местима биле испод граничне вредности имисије, осим на мерном месту МК "Брзи брод" где је измерена концентрација кадмијума била изнад граничне вредности и износила 9,4 $\mu\text{g}/\text{m}^2/24\text{h}$. Концентрације никла у седиментним материјама су биле испод лимита детекције апарата, осим на мерним местима МК "Божидар Аџије" и ОШ "Сретен Младеновић" где је измерена концентрација никла од 3,5 $\mu\text{g}/\text{m}^2/24\text{h}$. Максимална концентрација хрома забележена је на мерном месту МК "Божидар Аџије" и износила 10,6 $\mu\text{g}/\text{m}^2/24\text{h}$.

Мерење издувних гасова моторних возила (NO_x , HCHO , CO) вршено је на десет мерних места. Од параметара су испитивани азотни оксиди, формалдехид и угљен моноксид. У периоду праћења средњегодишњих имисионих концентрација азотних оксида од 1994. до 2008. године, на најпрометнијим раскрсницама у Нишу није дошло до прекорачења граничних вредности. Линија тренда кретања средњегодишњих имисионих концентрација NO_x за анализирани период, за подручје Ниша показује пораст за 7,43 % (Слика 1).

Анализирани ток кретања имисионих концентрација NO_x на подручју Ниша за период 1994-2008. може се узети као релативни показатељ кретања имисионих концентрација јер је континуитет праћења прекинут у периоду 2000 – 2001. године као и у периоду 2004. – 2007. Измерене концентрације на појединим мерним местима (ММ) у појединим данима праћења прелазиле су граничну вредност ($60 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Прекорачење је забележено 1995. године на ММ Трг Кнегиње Љубица и на ММ Народно позориште, а 2008. године на ММ Железничка станица, Аутобуска Станица и Палилулска рампа. Пораст средњегодишњих имисионих концентрација NO_x за период праћења бележи се на: ММ Железничка станица за 5%, ММ Трг Кнегиње Љубица за 12%, ММ Аутобуска Станица за 13,79 %. На ММ Народно позориште линија тренда кретања средњегодишњих имисионих концентрација NO_x показује пад концентрација за 1,99%.

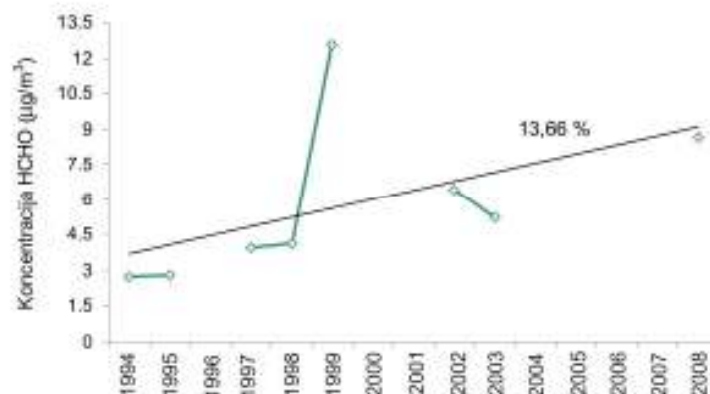

Слика 1. Средњегодишње имисионе концентрације NO_x на територији града Ниша са линијом тренда за период 1994.-2008.

Слика 2. Средњегодишње имисионе концентрације CO на територији града Ниша са линијом тренда за период 1994.-2008.

Имисионе концентрације CO на подручју Ниша се прате на мерним местима на којима се прате и имисионе концентрације NO_x . Прекорачења граничних вредности CO на годишњем нивоу за посматрани период бележи се у 1997, 1998, 2002, 2003. и 2008. године, а 2000, 2001, 2004, 2005, 2006 и 2007. године није вршено праћење имисионих концентрација CO. На основу тога може се закључити да су на подручју Ниша у непосредној близини прометних раскрсница присутне високе концентрације CO. Такође на основу расположивих података о кретању средњегодишњих имисионих концентрација закључује се на основу линије тренда пораст имисионих концентрација за 14,09 % (Слика 2). Пораст имисионих концентрација је присутан на ММ Железничка станица, ММ Трг Кнегиње Љубица, ММ Народно позориште и ММ Аутобуска Станица. На овим ММ линија тренда показује пораст имисионих концентрација CO и то: на ММ Железничка станица за 94,18 %, на ММ Трг Кнегиње Љубица за 13,99 %, ММ Народно Позориште за 14,22 % и на ММ Аутобуска станица 13,81 %. На ММ на којима се прате концентрације NO_x и CO врши се праћење и имисионих концентрација HCHO.

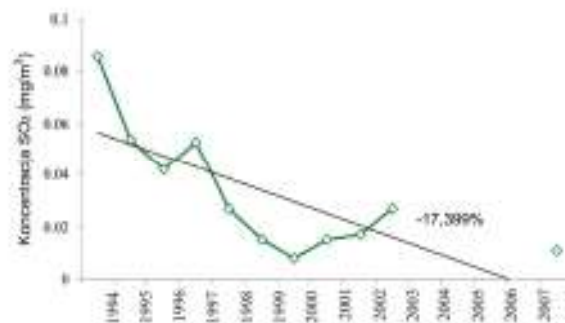
Слика 3. Средњегодишње имисионе концентрације формалдехида на територији града Ниша са линијом тренда за период 1994.-2008.

Средњегодишње имисионе концентрације НСНО, које су утврђене на подручју Ниша у периоду 1994-2008, су знатно испод граничних вредности имисије и крећу се у опсегу од 2,73 до 12,53 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Максимално забележена концентрација, у целокупном периоду праћења је испод граничне вредности и износи 96,30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, а измерена је на ММ Трг Кнегиње Љубице у 1999. године. Линија тренда средњегодишње концентрације НСНО показује пораст за 13,66 % (Слика 3.). На ММ Железничка станица, Трг Кнегиње Љубице, Народно позориште и Аутобуска станица, линија тренда такође показује пораст концентрације за око 14%.

Ток кретања средњегодишњих имисионих концентрација SO_2 , које су статистички обрађене за период 1994 – 2008. године, приказане су дијаграмима на слици 4,5 и 6. Промене степена загађености ваздуха, интерпретиране су праволинијским трендом и показују пад за 17,74 % за читаву анализирану територију. Такође бележи се у периоду од 1994. до 2008. године пад имисионих концентрација SO_2 у сезони ложења за 17,4 % и у вансезони ложења за 17,01 %. Општи закључак који се може донети је да се на свим ММ бележи пад имисионих концентрација SO_2 у опсегу од 1,83 % до 11,66 %, осим на ММ Трг Кнегиње Љубице, где у периоду од 2001. године до 2007. године долази до пораста средњегодишњих концентрација за 5,52 % као и пораст имисионих концентрација SO_2 у сезони ложења за период 2001-2004. год. од 2,94 %.

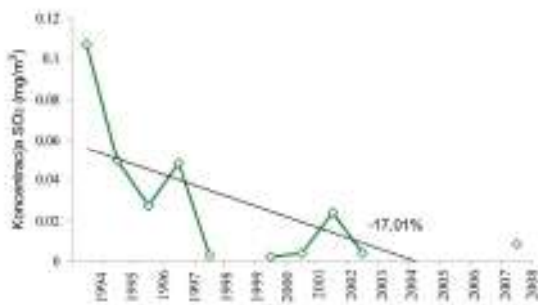

Слика 4. Средњегодишње имисионе концентрације сумпор(IV)-оксида на територији града Ниша са линијом тренда за период 1994.-2008.

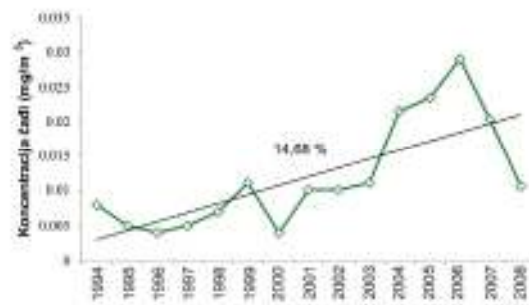

Слика 5. Средњегодишње имисионе концентрације сумпор(IV)-оксида у сезони ложења на територији града Ниша са линијом тренда за период 1994.-2008.

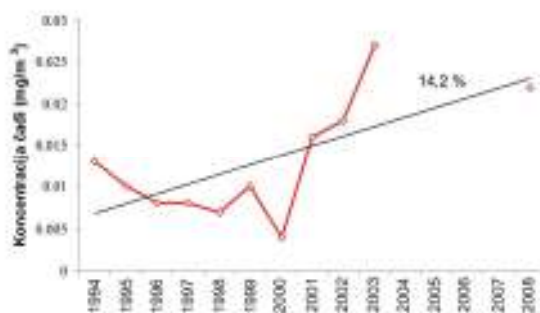
На овом мерном месту забележен је пад имисионих концентрација у вансезони ложења од 3,14% у периоду 2001-2004. године. Највећи забележени пад имисионих концентрација SO_2 за одговарајући континуирани период праћења је на ММ О.Ш. „Ђеле Кула“ у периоду од 1994-2003. године за 10,59%; на ММ О.Ш. „Ђеле Кула“ у периоду од 1994-2003. године за 10,86 %, и за вансезону ложења, на ММ О.Ш. „Чегар“ у период од 1994-2003. године за 11,66 %. Прекорачење граничних вредности SO_2 за анализирани период од 1994. до 2008.год. бележи се на: ММ О.Ш.Доситеј Обрадовић, ММ О.Ш. Ђеле кула, ММ Народне новине и ММ О.Ш. С.Младеновић Мика. Имисионе концентрације чађи се на подручју Ниша прате на истим мерним местима на којима се прате имисионе концентрације SO_2 . Ток кретања средњегодишњих концентрација чађи са линијом тренда приказан је дијаграмима на слици 7, 8 и 9.

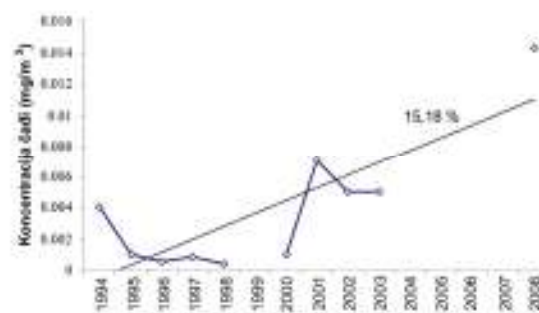
Слика 6. Средњегодишње имисионе концентрације сумпор(IV)-оксида у вансезони ложења на територији града Ниша са линијом тренда за период 1994.-2008.

Слика 7. Средњегодишње имисионе концентрације чађи на територији града Ниша са линијом тренда за период 1994.-2008.

Слика 8. Средњегодишње имисионе концентрације чађи у сезони ложења на територији града Ниша са линијом тренда за период 1994.-2008.

Слика 9. Средњегодишње имисионе концентрације чађи у вансезони ложења на територији града Ниша са линијом тренда за период 1994.-2008.

Линија тренда кретања средњегодишњих имисионих концентрација чађи у периоду 1994-2008. године показује пораст и то за 14,68 %. Такође у анализираном периоду година бележи се пораст имисионих концентрација чађи у сезони ложења од 14,2 %, и у вансезони ложења од 15,18 %. Измерене имисионе чађи на подручју Ниша нису високе и не прелазе граничне вредности. У периоду праћења на ММ Трг Кнегиње Љубице, О.Ш.Доситеј Обрадовић, О.Ш. Ћеле кула и Народне новине бележи се пораст концентрација чађи на годишњем нивоу. Такође, пораст концентрација чађи у сезони и вансезоне ложења, за одговарајући период праћења бележи се на ММ Институт за заштиту здравља, О.Ш.Доситеј Обрадовић, и О.Ш. Ћеле кула. На ММ Трг Кнегиње Љубице и О.Ш.Чегар долази до пада имисионих концентрација чађи у сезони ложења и вансезони ложења. Карактеристичан је ток кретања имисионих концентрација чађи на ММ Народне новине и О.Ш С.Младеновић Мика. На ММ Народне новине за посматрани период 1994-2003.године забележан је пораст концентрација чађи у сезони ложења за 6,44 %, а у вансезони ложења бележи се пад од 1,5 %. У истом периоду праћења (1994-2003. године) на ММ ОШ Ш.Младеновић Мика, забележен је пад концентрација у сезони ложења за 12,81%, а у вансезони ложења пораст за 5,66 %. На ММ Трг Кнегиње Љубице у 2001. године су забележене високе имисионе концентрације чађи у сезони ложења које су биле изнад граничних вредности (53 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). У 2002. години на ММ Трг Кнегиње Љубице имисионе концентрације чађи у сезони ложења су близу граничних вредности (49 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

3.1.2. Број дана у години са прекораченом имисијом загађујућих материја

У односу на Правилник о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података (Сл. гласник РС, бр. 54/92, 30/99 и 19/2006), у периоду од 1994. до 2008. године број дана са прекораченом вредношћу угљен монооксида и формалдехида изнад граничних вредности није регистрован. Азотови оксиди су регистровани изнад граничних само на два мерна места и то на Тргу Кнегиње Љубице 1995 године-2 дана и 1999 године на мерном месту Железничка станица -2 дана. Гранична вредност имисије за сумпор диоксид износи $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$ за настањена подручја, односно $150 \mu\text{g}/\text{m}^3$ за ненастањена и рекреативна подручја, а чађи за настањена подручја $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и за ненастањена $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. У периоду од 1994. до 2008. године број дана са прекораченом вредношћу сумпордиоксида по мерним местима на подручју града Ниша је приказан у табели 1.

Табела 1. Број дана са прекораченом вредношћу сумпордиоксида по мерним местима на подручју града Ниша

Мерна места	Број дана са прекорачењем ГВИ у годинама						
	1994	1995	1996	1997	2002	2005	2005
Трг Кнегиње Љубице	13	4	5	22		4	
Завод за ЗЗ	10		1	7			
Дом здр.Железничар	28						
О.Ш.Доситеј Обрадовић	30	12	5	23	4		
Блок Сигнал	26						
О.Ш. Ђеле кула	49	6	2	23			
О.Ш. Чегар	22	4	5	13			
М.К. Божидара Аџије	25						
Народне новине	161	46	0	8			
О.Ш. С.Младеновић Мика	244	3	2	20			
Нишка Бања	14	4	2	12			

У периоду праћења од 1994. до 2008. године број дана са прекораченом вредношћу чађи по мерним местима на подручју града Ниша је приказан у табели 2.

Посебно велики број дана са прекораченим вредностима чађи забележен је у 2008. години на ММ МК "Обилићев венац", Палилулска Рампа, МК "Ратко Павловић", МК "Душко Радовић"

Годишњи индекс квалитета ваздуха и оцена квалитета ваздуха

На основу имисионих концентрација загађујућих супстанци NO_x , CO и НСНО које су праћене на прометним раскрсницама у Нишу у периоду 1994-1999, 2002-2003. и 2008. године израчунат је њихов индекс квалитета ваздуха-AQI. Вредности AQI на годишњем нивоу, а у односу на средњегодишње концентрације приказане су на слици 10. Израчунате вредности AQI у односу на средњегодишње имисионе концентрације NO_x забележене на територији Ниша указују да је квалитет ваздуха у посматраним годинама био у категорији „добар“ или „скроман“. Максималне вредности AQI у односу за NO_x крећу се у опсегу од 51,71 до 59,88. Овакве вредности AQI указују да на местима на којима се пратила концентрација NO_x битно не утиче на погоршање квалитета ваздуха на подручју Ниша.

Вредности годишњег AQI у односу на CO које карактеришу квалитет ваздуха на посматраној територији Ниша указују да је квалитет ваздуха у односу на CO у категорији „добар“, „скроман“ и „нездрав за осетљиве групе“ (слика 11). Вредности AQI изнад 100 су биле 1997, 1998, 2002, 2003 и 2008. године са максималном вредношћу од 140,17 у 2008 години, што карактерише квалитет ваздуха у категорији „нездрав за осетљиве групе“. Треба напоменути AQI није израчунат, због недостатка података, за 2000, 2001, 2004, 2005, 2006 и 2007. годину као и да континуитет кретања вредности годишњег AQI за CO по ММ није могућ зог промене ММ у анализираним годинама.

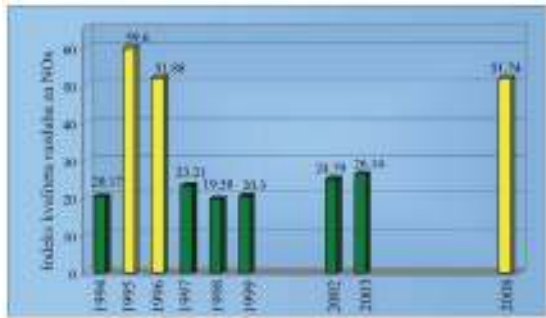
Табела 2. Број дана са прекораченом вредношћу чађи по мерним местима на подручју града Ниша

Мерна места	Број дана са прекорачењем ГВИ у годинама														
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Трг Кнегиње Љубице	81	70	18	23	45	54	81	87	51	84	55	92	142	126	
Завод за ЗЗ	5		0	3	3	7	10	6	12	11	12	18	18	7	
Дом здр.Железничар	20														
О.Ш.Доситеј Обрадовић	6	1	2	4			11	12	18	18					
Блок Сигнал	5														
О.Ш. Ђеле кула	6	2	3	4			11	10	4	4					
О.Ш. Чегар	4	4		2	6	13			5	5					
М.К. Божидара Аџије	8								13	13					25
Народне новине	6	11	3	6	15	25	16	13	13	13					
О.Ш. С.Младеновић Мика	5	3	1	2	3	8	1		2	2					
Нишка Бања	2			1											5
Насеље “Бубањ”															
МК “Обилићев венац”															142
Палилулска Рампа															99
МК “Ратко Павловић”															32
Бул. 12. Фебруара- Општина															20
Ледена Стена															
МК “Душко Радовић”															142
МК “Брзи Брод”															3

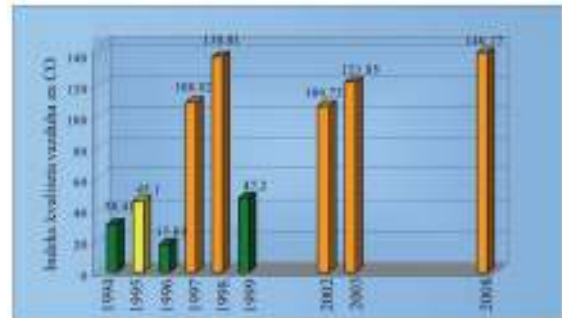
Квалитет ваздуха на подручју Ниша условљен присуством средњегодишњих имисионих концентрација НСНО, је у категорији „добар“ што с може закључити на основу израчунатих вредности AQI које су приказане на слици 12.

Израчунате вредности AQI у односу на SO₂ на годишњем нивоу за целокупну анализирану територију Ниша приказане су дијаграмом на слици 13. Квалитет ваздуха на

подручју Ниша, у односу на средњегодишње имисионе концентрације SO_2 , за посматрани временски период, а према средњој вредности индекса квалитета ваздуха је у категорији „скроман“ са имисионим концентрацијама у опсегу 11,81 - 50,00 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

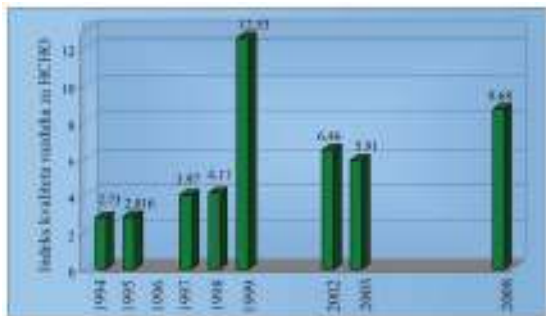

Слика 10. Годишњи индекс квалитета ваздуха за NO_x у периоду од 1994.до 2008.год.

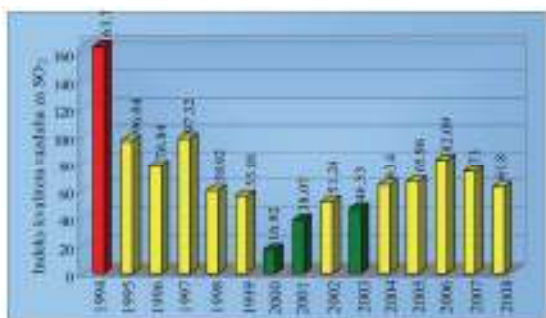
Слика 11. Годишњи индекс квалитета ваздуха за CO у периоду од 1994.до 2008.год.

У 2000-тој, 2001. и 2003. години AQI је до 50 што указује да је квалитет ваздуха био у категорији „добар“ са имисионим концентрацијама до 11,80 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Квалитет ваздуха у категорији „нездрав“ у посматраном временском периоду је био карактеристичан за 1994. годину. Вредности имисионих концентрација SO_2 у тој години су се кретале углавном у интервалу од 77,78 до 105,00 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

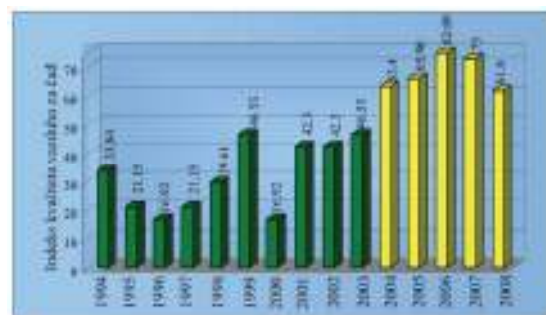

Слика 12. Годишњи индекс квалитета ваздуха за HCHO у периоду од 1994.до 2008.год.

Израчунате вредности AQI. у односу на средњегодишње имисионе концентрације чађи приказане су дијаграмом на слици 14. Квалитет ваздуха на подручју Ниша одређен према индексу квалитета ваздуха у односу на средњегодишње концентрације чађи налази се у категорији „добар“ у периоду 1994 – 2003.година, а у периоду од 2004 – 2008. година је у категорији „скроман“.

Слика 13. Годишњи индекс квалитета ваздуха за SO_2 у периоду 1994.-2008. год.

Слика 14. Годишњи индекс квалитета ваздуха за чађ у периоду 1994.-2008. год.

3.1.3. Број становника прикључених на даљинско грејање

Даљинско грејање у Нишу обезбеђују две топлане и дванаест котларница. Број прикључених домаћинстава и јавних корисника на даљинско грејање приказан је у табели 3:

Табела 3. Број прикључених домаћинстава и јавних корисника на даљинско грејање

Топлана или котларница	Укупна снага, MW	Број прикључених домаћинстава	Број прикључених јавних корисника
Криви вир	128	16.487	1.061
Југ	66,75	5.788	1.270
Сомборска	10,74	904	7
Чаир	10,96	0	18
ПМФ	6,652	170	8
Књажевачка	2,6	257	3
Панталеј	1	137	0
Андреја	2,8	222	13
Мокрањчева	3,35	347	12
Цара Уроша	1,86	116	3
Ледена стена	1,5	156	12
Ратко Јовић	1,6	97	2
Обилићев венац	1,047	92	3
Паси Пољана	0,55	5	0
	УКУПНО	24.796	2.412

Укупан број домаћинстава у граду Нишу, према попису из 2002. године, био је 85.269. На даљинско грејање је прикључено 24.796 домаћинства, што износи око 29 %. Према попису из 2002. године просечно домаћинство у Нишу, броји 2,92 члана, па је број становника прикључен на даљинско грејање око 72.404. С обзиром да је процењен број становника у граду Нишу 254.164, проценат прикључених становника на даљинско грејање је око 35%.

3.1.4. Процент остварене гасификације

Гасификација у граду Нишу почела је пре 3 године. До сада су на гас прикључене само топлане Криви вир, снаге 128 MW, топлана Југ снаге 66,75 MW и занемарљиво мали број индивидуалних домаћинстава. У односу на укупну инсталирану снагу топлана и котларница у граду која износи 239,4 MW, проценат остварене гасификације у системима централног грејања је 81,34 %, што је висок проценат.

Међутим, ако се посматрају инсталисани капацитети на гас у граду Нишу, у односу на укупну снагу топлотних капацитета коју треба покрити, а који је процењен на око 700 MW, проценат остварене гасификације према снази топлотних капацитета, је само 28%, што је недовољно. Јасно је да ће гасификација насеља са индивидуалном стамбеном градњом, која је сада у току допринети побољшању ове ситуације.

3.1.5. Ниво буке

Град Ниш је простор са значајним акустичким оптерећењем, с обзиром да представља раскрсницу са значајним интензитетом друмског и железничког саобраћаја. Мерењу нивоа буке и дефинисању њене временске зависности на мерним локалитетима, приступило се од 1995. до 1997. године, а онда се наставило 2007, 2008 и 2009. године, а у складу са стандардом ЈУС У.Ј6. 205. У оквиру мерних локалитета мерење је вршено на мерним тачкама изабраним према намени простора у складу са Правилником о дозвољеним нивоима буке у животној средини и југословенским стандардом ЈУС У. Ј6. 090. "Мерење буке у комуналној средини".

Мерења обухватају следеће локалитете: Булевар Немањића (Криве ливаде-Криви вир-Дуваниште), Булевар др Зорана Ћинђића (Црвени певац-Ћеле кула), Вождова улица – Ул. Генерала Лешјанина, Обилићев венац – Улица Цара Душана, Бул. 12. фебруар (Нас. Р. Јовић)-Насеље Шљака (Сарајевска ул.), Бул. Н. Тесле (Нас. С. Синђелић)-Аутопут Ниш-Софија (Нас. Б. Бјеговић), Бул Димитрија Туцовића - Војводе Путника, Ул. Војводе Гојка - Ул. Д. Димитријевића - Мокрањчева улица, Ул Косовке девојке - Сомборска улица, Књажевачка улица, Централни део Н. Бања.

Мерења у 2007. годину показују следеће резултате: у току дневног периода највиши дозвољени ниво буке на отвореном простору премашен је на 17 од укупно 44 мерне тачке, што процентувано износи 27%, у току ноћног периода мерења највиши дозвољени ниво буке на отвореном простору премашен је на 32 од укупно 44 мерне тачке, што процентувано износи 73%.

Меродавни ниво буке у току дневног периода премашује дозвољене вредности нивоа буке на 26 од укупно 44 мерне тачке, што процентувано износи 59%, док меродавни ниво буке у току ноћног периода премашује дозвољене вредности нивоа буке на 41 од укупно 44 мерне тачке, што процентувано износи 93%.

У току дневног периода мерења меродавни ниво буке се креће у опсегу од 46 dBA до 73 dBA. Највећи меродавни ниво буке од 73 dBA забележен је на мерној тачки Ледена стена - Пошта бр. 9. Посматрано по општина од пет мерних тачака са највећим нивоима буке три мерне тачке се налазе у општини Палилула. Најнижи меродавни ниво буке од 46 dBA забележен је на мерној тачки О.Ш. "Иван Горан Ковачић". Најнижи нивои буке забележени су у општини Нишка бања.

У току ноћног периода мерења меродавни ниво буке се креће у опсегу од 40 dBA до 68 dBA. Највећи меродавни ниво буке од 68 dBA забележен је на истој мерној тачки као и току дневног периода - Ледена стена - Пошта бр. 9. Највећи нивои буке (преко 65 dBA) забележени су у општинама Палилула, Медијана и Црвени крст. У току ноћног периода најнижи меродавни ниво буке од 40 dBA забележен је на мерној тачки О.Ш. "Иван Горан Ковачић". Поново су најнижи нивои буке забележени у општини Нишка бања.

Прекорачења максималних нивоа буке на отвореном простору у току дневног периода крећу се до 8 dBA, а прекорачења максималних нивоа буке на отвореном простору у току ноћног периода крећу се до 13 dBA.

С обзиром на дефинисане зоне у складу са стандардом, према намени простора где се налазе мерне тачке, меродавни ниво буке за дневни период мерења не прекорачује

дозвољене вредности на 18 мерних тачака. На осталим мерним тачкама прекорачења се крећу до 18 dBA. Максимална прекорачења меродавног нивоа буке за дневни период мерења у односу на дозвољене вредности забележена су у општини Медијана непосредно поред школских зона.

Мерења у 2008. годину показују следеће резултате: у току дневног периода мерења највиши дозвољени ниво буке на отвореном простору (65 dBA) премашен је на 21 од укупно 52 мерне тачке, што процентуално износи 41.48%, у току ноћног периода мерења највиши дозвољени ниво буке на отвореном простору (55 dBA) премашен је на 39 од укупно 52 мерне тачке, што процентуално износи 75%.

Меродавни ниво буке у току дневног периода премашује дозвољене вредности нивоа буке на 31 од укупно 52 мерне тачке, што процентуално износи 59.62%. Док меродавни ниво буке у току ноћног периода премашује дозвољене вредности нивоа буке на 47 од укупно 52 мерне тачке, што процентуално износи 90.58%.

У току дневног периода мерења меродавни ниво буке се креће у опсегу од 51 dBA до 75 dBA. Највећи меродавни ниво буке од 75 dBA забележен је на мерној тачки Раскрсница Генерала Лешјанина и Кнегиње Љубице. Посматрано по општинама од шест мерних тачака са највећим нивоима буке три мерне тачке се налазе у општини Медијана, две у општини Палилула и једна у општини Црвени крст. У току дневног периода најнижи меродавни ниво буке од 51 dBA забележен је на три мерне тачке: Мавровска улица испод цркве св. Пантелејмона, О.Ш. "Иван Горан Ковачић" и Простор између хотела "Озрен" и хотела "Партизан". Најнижи нивои буке забележени су у општини Нишка бања.

У току ноћног периода мерења меродавни ниво буке се креће у опсегу од 40 dBA до 71 dBA. Највећи меродавни ниво буке од 71 dBA забележен је на истој мерној тачки као и току дневног периода - Раскрсница Генерала Лешјанина и Кнегиње Љубице. Највећи нивои буке (преко 65 dBA) забележени су у општинама Медијана (четири мерне тачке), Палилула (две мерне тачке), и Црвени крст (једна мерна тачка). У току ноћног периода најнижи меродавни ниво буке од 40 dBA забележен је на мерној тачки О.Ш. "Иван Горан Ковачић". Поново су најнижи нивои буке забележени у општини Нишка бања.

Прекорачења максималних нивоа буке на отвореном простору у току дневног периода крећу се до 10 dBA. Прекорачења максималних нивоа буке на отвореном простору у току ноћног периода крећу се до 16 dBA.

С обзиром на дефинисане зоне у складу са стандардом СРПС У.Ј6. 205, према намени простора где се налазе мерне тачке, меродавни ниво буке за дневни период мерења не прекорачује дозвољене вредности на 21 мерној тачки од 52. На осталим мерним тачкама прекорачења се крећу до 18 dBA.

Максимална прекорачења меродавног нивоа буке за дневни период мерења у односу на дозвољене вредности забележена су у општини Медијана непосредно поред школских зона.

3.1.6. Ниво зрачења

Од свих извора зрачења у Нишу треба обратити посебну пажњу на радиоактивне громобране, медицинске и немедицинске радиоактивне изворе зрачења и гас радон.

Радиоактивни громобрани представљају изворе масовног зрачења. То је уређај са извором гама зрачења који врши јонизацију ваздуха у широкој зони у облику конуса изнад хвтаљке. Сноп зрачења изнад нивоа оловног контејнера опасан је по људе, те објекти који се налазе изнад овог нивоа морају да буду удаљени од радиоактивног громобрана најмање 80 метара.

У Нишу су на стамбеним објектима монтирана 32 радиоактивна громобрана и 59 громобрана у привредним објектима. Уклањање радиоактивних громобрана регулисано је Правилником о условима за промет и коришћење радиоактивних материјала, рендген-апарата и других уређаја који производе јонизујуће зрачење ("Сл.лист СРЈ " бр. 32/98). Проблем уклањања радиоактивних громобрана је и даље присутан, а Завод за здравствену заштиту радника "Ниш" извршио је 2000. године контролу на десетак локација и утврдио зрачење на нивоу природног фона.

Медицински извори зрачења лоцирани су у медицинским установама: Градска болница (Булевар др Зорана Ћинђића), Војна болница (Булевар др Зорана Ћинђића), Антитуберкулозни диспансер (Булевар др Зорана Ћинђића), Дом здравља (ул. Војводе Танкосића), Диспансер медицине рада (ул. Димитрија Туцовића) Клиника за плућне болести - Кнез Село, многе приватне дијагностичке и стоматолошке амбуланте.

Немедицински радиоактивни извори зрачења, и то велике јачине, користе се у дефектоскопији за оцену правилног заваривања, итд. Ови извори зрачења су далеко мање заштићени и дају веће расипање зрачења у околину.

Радон и његови потомци одговорни су за 49,5% дозе радиоактивности којој је становништво изложено у природи. Радон избија из земље, али нивои зрачења у ваздуху на отвореном простору знатно варирају од места до места. Правилником о границама излагања јонизујућим зрачењима ("Сл.лист СРЈ" бр.32/98) законодавац је предвидео: "Интервентни нивои за хронично излагање радону у становима једнаки су годишњој просечној концентрацији од 200 Bq/m^3 ^{222}Rn у ваздуху у новоизграђеним становима, а 400 Bq/m^3 ^{222}Rn у ваздуху за постојеће стамбене објекте". Одсек за хигијену рада и радиолошку заштиту Завода за здравствену заштиту радника "Ниш" је приликом израде "Детаљног картографског снимања концентрације радона" уочио три зоне великог здравственог ризика у Нишкој Бањи. Средње аритметичке вредности концентрације радона биле су (5626 Bq/m^3 , 5384 Bq/m^3 и 1876 Bq/m^3).

Зоне повишеног ризика, са нижим нивоима, постоје и на територији Града Ниша. То потврђује десетак пилот мерења које је извршио Завод за здравствену заштиту радника Ниш на територији Општине Ниш. Вредности мерења крећу се у интервалу од $35,9 \text{ Bq/m}^3$ до 737 Bq/m^3 .

На подручју Ниша извршено је истраживање "Електрична и магнетна поља енергетских трансформатора лоцираних у стамбеним објектима" којим су обухваћена тзв. ELF зрачења. Добијени резултати показују да је интензитет магнетске индукције у појединим становима изнад $30 \mu\text{T}$ ($\text{B}=30\mu\text{T}$). Овако јака магнетска поља енергетских трансформатора напонског ниво $10/0,4 \text{ KV}$ могу неповољно утицати на здравље људи који живе у становима непосредно изнад просторија у којима су смештени енергетски трансформатори.

3.2 ЗЕМЉИШТЕ

3.2.1. Оранице и земљишта под сталним усевима

Основни ресурс у пољопривредној производњи је **земљиште**. Укупне пољопривредне површине на подручју града Ниша 2004. године износиле су 36.996 хектара и мање су за нешто више од 1% него 1992. године (37.181 ha). Проблем је у уситњености поседа, односно парцела, јер се од укупних површина 87,7% (2004.), односно 87,8% (2002.) налази у власништву приватних газдинстава, а симболичних 2,3% у задружној својини где је присутан нешто крупнији посед што је претпоставка за продуктивнију производњу. У структури

површина највеће учешће имају оранице и баште, 58,7% (2004.), затим пашњаци, 20,4% и виногради са 10,5%. У категорији ораница и башти житарице заузимају 57,8% површина.

Размештај пољопривредног земљишта на административном подручју града показује концентрацију пољопривредних површина у западном делу града (општина Палилула) у долини реке Мораве и североисточном делу (општина Пантелеј) у Врежини, Малчи, Матејевцу, Кнез Селу, Јасеновику, Врелу, Пасјачи, Ореовцу, где је оно заступљено са преко 70% у односу на површине катастарских општина. У централном делу, ван ширег подручја града, заступљеност пољопривредних површина је у просеку 50 - 70%, док се у северном и источном делу због конфигурације терена пољопривредне површине јављају за мање од 35% у односу на укупну површину земљишта.

Табела 9. Преглед површина земљишта према бонитету на подручју града Ниша

Облик својине	Пољопривредне површине (ха)												Укупно пољопривредно земљиште	
	Обрадиво пољопривредно земљиште								Укупно обрадиво земљиште		Пашњаци			
	Оранице		Воћњаци		Виногради		Ливаде							
	Стат	Кат	Стат	Кат	Стат	Кат	Стат	Кат	Стат	Кат	Стат	Кат	Стат	Кат
1	2	3	4	5	6	7	8	19	10	11	12	13	14	15
Приватно	21392	21441	1829	1504	3901	3819	1785	1741	28907	28480	3014	2521	31921	31001
Државно	337	3146	120	243	60	257	62	168	579	3815	42	2566	621	6381
?	21729	24587	1949	1747	3961	4076	1847	1909	29486	32295	3056	5087	32542	37382
Неорганизовано	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4454	-	4454	-
??	21729	24587	1949	1747	3961	4076	1847	1909	29486	32295	7510	5087	36996	37382

У периоду од 1996 до 2005 године оранице и баште су заузимале површину између 22.000 и 21.600 ха (Табела 10). У односу на укупне пољопривредне површине оранице заузимају око 59 %.

Табела 10. Преглед земљишта под ораницама у периоду од 1996 до 2005 године у ха

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
22.032	21.868	21.812	21.755	21.593	21.547	21.729	21.677	21.598	21.607

Основни циљ контроле плодности земљишта је утврђивање садржаја хранљивих елемената у земљишту и то: рН (киселост), електрохемијски; СаСО₃, волуметријски; хумус, по Котзаману; Р₂О₅, по АЛ-методи; К₂О, по АЛ-методи; минерални азот, по Бремену. Ова испитивања омогућују доношење правилних одлука о систему ђубрења, рационалном коришћењу минералних ђубрива и правилном гајењу пољопривредних култура. На основу резултата одређују се правилни видови коришћења земљишта што омогућава да се за свако село односно за катастарску општину дефинише начин искоришћавања земљишта, изврши избор, одреде количине и предложи начин и време употребе минералних ђубрива.

У 2009. години у оквиру 50 катастарских општина, на укупној површини од 1241.62 ха, код 278 домаћинстава узето је 1537 узорака и извршена су испитивања земљишта.

Основни задатак овако дефинисаног система контроле плодности земљишта је квалитетна употреба минералног ђубрива, тј. свих агрохемијских дисциплина и остваривање високих и стабилних приноса доброг квалитета уз најмање могуће улагање материјала, енергије и радне снаге. Правилном употребом повећава се ефикасност, штити агросистем, животна средина и биосфера уопште.

Основна компаративна предност нишког земљишног фонда је разноликост по типовима, надморске висине, начинима искоришћавања и изузетна незагађеност. Уситњеност поседа намеће успостављање високопрофитабилних типова пољопривредне производње (конзумно поврће, воће, дуван, сточарство и сви облици органске производње). Шароликост нишког земљишног фонда пружа квалитетне предуслове за развој апсолутно свих видова пољопривредне производње, пре свега окренуте локалном тржишту. Такође, незагађеност земљишта тешким металима омогућава најкраћу и најефикаснију конверзију конвенционалне у органску пољопривредну производњу усмерену на захтеве локалног тржишта.

3.2.2. Обрадиво земљиште захваћено ерозијом

Процеси ерозије на подручју Просторног Плана Ниша јављају се у различитим видовима. Веома су разноврсни и различито изражени. Настали су зависно од рељефа, хидрографије, стања вегетације, особина земљишта и подлога и сваког одсуства мера заштите. Јављају се у долињским странама и на ушћима притока Нишаве: Габровачка, Кутинска, Јелашничка, Куновичка река, затим Радостина, Малчанска, Хумска река и друге мање притоке, а продукти распадања матичних стена, јављају се као неслојовити слабо сортирани седименти. Доста су распрострањене и претежно заузимају терене са блажим нагибима по ободу Нишке котлине: Бубањ, Делијски Вис, Вучји Дол, Нишка Бања, Виник, Матејевац, Кнез Село, итд." Поред природних чинилаца значајну улогу у појави ерозије, нарочито на нагнутим теренима, има и човек јер начин коришћења земљишта и његова обрада није прилагођена осталим природним чиниоцима који утичу на појаву и стварање ерозије.

3.2.3. Плављено земљиште

Грађевинским радовима на регулацији речних токова и уређењу њихових корита од утицаја великих вода врши се формирањем система заштите пољопривредног земљишта и објеката унутар насеља кроз која протичу.

На Јужној Морави обављени су регулациони радови код Мрамора, у зони ауто пута, а на Нишави на деоницама од ушћа Нишаве у Јужну Мораву до железничког моста код Поповца, од моста код Поповца до железничког моста на прузи Београд-Ниш, од железничког моста на прузи Београд-Ниш до моста Младости, од моста Младости до ушћа Габровачке реке и од ушћа Габровачке реке до границе Плана. Изграђени објекти одбране од поплаве и изведени радови у кориту не испуњавају у довољној мери захтеве сигурности и заштите, нарочито због местимичног дисконмитета одбрамбених насипа, појаве џепова и ширих небрањених подручја. На појединим деоницама корито Нишаве је измењено формирањем дивљих депонија, образовањем спрудова под утицајем природе и људског фактора као и брзим и неконтролисаним растом вегетације.

Уређење бујичних токова спроведено је применом регулационих радова, на Јелашничкој и Габровачкој реци, на Хумском, Кованлучком и Рујничком потоку у укупном обиму од око 3.238 м, изградњом попречних објеката у виду каскада, преграда и појасева.

3.2.4. Површине под шумама

Град Ниш са својом околином поседује 15147 ха шума. Од ове површине шума у приватном власништву је 10287 ха (65 %), а државних 4860 ха (35 %). Овај податак нам говори да је гро шума у приватном власништву, што значи да ће начин на који се врши газдовање у њима у многе утицати на све користи које шума даје. На основу садашњег стања приватних шума може се са сигурношћу тврдити да су оне у већини случајева препуштене својим власницима који са њима газдују на основу својих потреба и схватања.

Табела 11. Укупна количина дрвне масе у државним и приватним шумама износи

Приватне шуме	Државне шуме	Свега
463 909 m ³ / 72 %	183 527 m ³ / 28 %	647 436 m ³

Табела 12. Укупна количина дрвне масе по хектару у државним и приватним шумама износи

Приватне шуме	Државне шуме
71,2 m ³ /ha	111,6 m ³ /ha

Површине под шумама најзаступљеније су на територијама ГО Нишка Бања и Црвени Крст, док су у мањој мери заступљене у општинама Пантелеј и Палилула, док на подручју ГО Медијана нема просторних целина под шумама, као ни пољопривредног земљишта.

Дрвна маса из постојећег фонда шума се претежно користи као огревно дрво за снабдевање сеоског и градског становништва. Тек мање количине се користе у дрвној индустрији и за локалне потребе, пошто се претходно занатски обради у неколико пила на у појединим селима.

3.2.5. Интензитет сече шума

Преглед интензитета сече шума на основу извршене дознаке од пре осам година за анализирани период од 4 године има просечну вредност од 2.391 m³ (Табела 13).

Табела 13. Извршена сеча у приватним шумама уназад 8 година на основу извршене дознаке

1997 год.	1998 год.	1999 год.	2000 год.	просечно
1530 m ³	2590 m ³	2790 m ³	2363 m ³	2391 m ³

Подаци из 2004. године показују да је те године посечено свега 1.745 m³ лишћара и 27 m³, што говори о смањеном интересу за сечом шума.

Ако се има у виду да се у приватним шумама не сече само дозначена дрвна маса, већ да се велика количина посече без предходне дознаке, јасно се извлачи закључак да се шумски фонд погоршава.

Табела 14. Бесправне сече у приватним шумама за уназад 8 година:

1997 год.	1998 год.	1999 год.	2000 год.	просек
288 m ³	544 m ³	382 m ³	373 m ³	397 m ³

Ако се извршеној годишњој дознаци (у периоду 1997-2000) дода просечна годишња евидентирана дрвна маса од бесправних сеча тада се констатује да је годишњи запремински

прираст шума за 1% пребачен, што јасно показује да је у овом периоду посечено више него што прирашћује дрвна маса, што значи да се стање шума у овом периоду погоршавало.

3.2.6. Површина урбанизованих и неурбанизованих подручја

Према Статуту града Ниша („Службени лист града Ниша“, бр. 26/2002 и 92/2004), територију града чине пет градских општина које чине Ниш и 70 насељених места са својим катастарским општинама.

Урбано подручје Ниша обухвата: а) град Ниш са вишевековном урбаном традицијом, б) десет семи урбаних насеља са непољопривредним становништвом и в) осам периферних руралних насеља урбане зоне са пољопривредним становништвом обухваћеним дугорочном урбанизацијом села. Од укупне територије Града Ниша од 59.678 ха урбано подручје заузима 10.423, 36 ха, а обухвата грађевинско земљиште у површини од 6.428,64 ха и пољопривредно земљиште од 3.994,72 ха.

Рурална неурбанизована насеља обухватају: 49254,64 ха.

Основ анализе постојећег стања је попис становништва и станова из 2002. године, о којем је на подручју града у 5 градских општина број становника износио 250.518 у 85.269 домаћинства. Од укупног броја станова, у граду се налази 68.992 стана, што чини 73% укупне површине, док је 26.138 станова у приградским насељима, односно селима и чини 27%.

Територија за становање износи 5.434,21 ха. Од укупне површине за становање, градско становање чини 3.617,06 ха, односно 66,5%, док је сеоско становање заступљено на 1.817,15 ха површине, односно 33,5%.

3.3. ВОДА

3.3.1. Доступност контролисане пијаће воде

Водоснабдевање града Ниша се врши из водоводних система:

- Регионални водоводни систем Љуберађа-Ниш са водозахватима „Крупац“; „Мокра“; „Дивљана“ и „Љуберађа“.
- Водоводни систем Студена –Ниш са водозхватом Студена;
- Извориште подземне воде са вештачким прихрањивањем Медијана;
- Моравски водовод са водозхватом: Пештер, Топлик и Бунар Миљковац 2;
- Водоводни систем „Медијана“; Водоводни систем „Студена“;

Моравски водовод, као део Нишког водоводног система, снабдева водом за пиће сеоска насеља: Миљковац, Паљину, Берчинац, Горњу Топоницу, Доњу Топоницу, Доњу Трnavу, Вртиште, Трупале и Суповац. Вода је обезбеђена каптирањем карстних врела “Пештер” и “Топлик” и изградњом бунара у алувијуму Топоничке реке. Вода са ових изворишта се допрема до резервоара пумпне станице “Миљковац”, а из њега се упушта директно у дистрибуциони цевовод Моравског водовода. Просечна остварена количина воде са изворишта у Миљковцу је између 10-20 l/s.

„Медијана“ је извориште подземних вода, постојећег Нишког водоводног система, на локалитету „Медијана“, чији је почетак експлоатације датира од 1937 године. Лоцирано је источно од Ниша, између реке Нишаве и Булевара Светог Цара Константина. Извориште представља алувијалну равну, просечне ширине око 2 км, смештено је на око 250 ха, на левој обали Нишаве и састоји се од система за вештачко прихрањивање изворишта. Извориште у

пуном капацитету даје граду од 400 до 550 l/s.

Водоводни систем „Студена“ се напаја из водозахвата „Големо врело“ . То је карстно врело, изнад села Доња Студена. Експлоатација овог изворишта почиње 1962.године. Издашност врела, као укупна количина воде свих извора, у појединим добима године, варира од 240 до преко 400 l/s. На водозахвату су изграђене три посебне каптажне грађевине из којих се цевоводима вода усмерава ка сабирној комори.

Крупачко врело избија из стенске масе, код села Крупац, у северо-западном делу Белопаланачке котлине. Спада у ред најиздашних карстних врела Источне Србије. Измерени су протицаји од минималних 118 l/s до 4000 l/s. Систем је укључен у експлоатацију средином 1989.године. Из „Крупца“ се експлоатише максимално 900 l/s.

Врело Мокра налази се у непосредној близини села Мокра, а у подножју Суве Планине. На врелу је изграђена каптажа. Вода се гравитационо доводи и прикључује на заједнички цевовод. Просечна вишегодишња издашност врела износи 310 l/s.

Врело „Дивљана“ налази се на левој обали Коритничке реке, насупрот села Дивљана, у непосредној близини пута Бела Паланка-Бабушница. На врелу је изграђена каптажа, гравитационо се одводи вода и прикључује у прекидну комору. Вишегодишња просечна вредност протицаја је 240 l/s.

Врела у Љуберађи су доста специфична и разбацаног су типа. То је систем извора који су распоређени дужином од пар километара, у долини реке Лужнице. Укупно је регистровано 11 појединачних извора са леве и десне стране реке. Каптирано је пет извора, тј. изграђено је пет каптажних грађевина затвореног типа. Из Љуберађе се за потребе Ниша експлоатише 450 l/s.

Табела 15. Карактеристике изворишта водоснабдевања

Извориште	Капацитет Q (m ³ /s)	Локација/ растојање	Хемиска и микробиолошка исправност након хлорисања
А. НИВОС			
а. Регионални водоводни систем Љуберађа - Ниш			
а.1. Љуберађа	0,45 – 5,5	L = 70 km	100%
а.2. Дивљана	0,05 – 3,0	L = 48 km	100%
а.3. Мокра	0,12 – 4,0	L = 44 km	100%
а.4. Крупац	0,07 – 9,5	L = 30 km	100%
б. Водоводни систем Студена - Ниш			
б.1. Студена	0,22 – 0,34	L = 17 km	100%
ц. Извориште подземне воде са вештачким прихрањивањем Медијана			
ц.1. Медијана	0,10 – 0,50	град	100%
Б. МОВОС			
а. Моравски вод.			
а.1. Пештер	0,02	L = 22 km	ван употребе
а.2. Топлик		L = 23,5 km	ван употребе
а.3. Бунар Миљковац 2		L = 24 km	100%

Према томе, укупни максимални захвати воде из свих изворишта који могу да се допреме до потрошача у Нишу су 2.870 l/s., односно 247.968 м³/дан.

На подручју Просторног Плана Ниша од укупно 71 насеља, из јавних система водом се снабдева 65 насеља. Од укупног 250 518 становника, из јавних водовода воду користи 249.433 становника или 98,6%. Процент становништва прикљученог на водоводну мрежу Града Ниша је 91,8%.

Табела 16. Сеоска домаћинстава са територије Града Ниша прикључена на водоводну мрежу Града

Назив села	Бр. прикљ. по селу	Назив села	Бр. прикљ. по селу
Прва Кутина	392	Лалинац	447
Суви До	175	Миљковац	144
Јелашница	480	Паљина	93
Чукљеник	113	Берчинац	91
Доња Студена	157	Горња Топоница	330
Доњи Матејевац	81	Доња Топоница	289
Горња Врежина		Доња Трнава	316
Бубањ Село	175	Суповац	294
Горње Међурово	208	Насеље Китице	65
Доње међурово	366	Мезграја	223
Чокот	291	Вртиште	322
Ново Село	1.164	Трупале	648
Лалинске појате		Чамурлија В.Н.	210
Горњи Комрен		Поповац	691
Медошевац	746	Паси Пољана	637

Остали становници, њих 1087 односно 0.4 %, проблем снабдевања водом решавају на неколико начина: индивидуалним захватањем подземне издани преко бунара; каптирањем локалних звора за једно домаћинство; преко јавних чесми или путем локалних водовода изграђених за потребе неколико домаћинстава. Сви су карактеристични за сеоска и викенд насеља.

Из градског-Нишког водовода, водом се снабдева 31 насеље са укупно 231 000 становника. Од тога је око 226 380 потрошача или 98 % прикључено на водовод. Из "Моравског" система воду користи 11 насеља са укупно 7 301 становника. Од овог броја, око 6 790 становника или 93 % је прикључено на водовод.

Стање код осталих насеља је неповољније. Од њих 22 са укупно 11130 становника, из јавног водовода се снабдева 5 120 становника или 46%.

Јавни водовод не поседује 8 насеља, односно 1087 становника.

3.3.2. Дужина изграђене водоводне мреже

Укупна дужина изграђене водоводне мреже на територији Ниша је 875 км. Број прикључака на водоводну мрежу је 49.429.

Табела 17. Водоводна мрежа по годинама старости и процентуално учешће по старости

Старост, год.	Дужина, км	Учешће по старости, %
5	164,2	19.16
10	37,5	4.37
15	4,6	0.54
20	63,2	7.37
25	73,4	8.57
30	30,0	0.004
> 30	466,5	54.43
неодређена старост	47,6	5.55
Укупна дужина мреже	857	100

Територија града, у висинском погледу, подељена је у три висинске зоне водоснабдевања. Све три зоне поседују изграђене дистрибутивне мреже (прстенаст тип) пратеће водне објекте (резервоари, пумпне станице) и уређаје.

Сеоска насеља која нису повезана са градским системом, а поседују јавне водоводе, имају водоводну мрежу претежно гранатог у мањој мери прстенастог типа, опремљену резервоарима и пумпним станицама.

Остала насеља која немају изграђене јавне водоводе, оријентисана су на локалне изворе и бунаре.

3.3.3. Микробиолошка исправност воде за пиће

Хигијенски и здравствено исправна вода за пиће један је од основних предуслова доброг здравља. Централни водоводни системи се на основу података о годишњој контроли квалитета воде за пиће деле на:

- I. Исправне централне водоводне системе - водоводни системи који имају мање од 5% микробиолошки неисправних узорака и мање од 20% физичко-хемијски неисправних узорака.
- II. Централне водоводне системе само са физичко-хемијском неисправношћу - водоводни системи који имају физичко-хемијску неисправност у више од 20% испитиваних узорака.
- III. Централне водоводне системе само са микробиолошком неисправношћу - водоводни системи који имају микробиолошку неисправност у више од 5% испитиваних узорака.
- IV. Централне водоводне системе са физичко-хемијском и микробиолошком неисправношћу - водоводни системи који имају физичко-хемијску неисправност у више од 20% испитиваних узорака и микробиолошку неисправност у више од 5% испитиваних узорака.

Прикупљање наведених података и тумачење резултата њихове анализе врши се у складу са законском и подзаконском регулативом из области здравља и животне средине.

Гледано са аспекта извора података, они су прикупљани како из програма који су законска обавеза института/завода за јавно здравље (вода за пиће). На територији Ниша контрола квалитета воде за пиће и извештавање о њеној хигијенској и здравственој исправности, у складу са важећим прописима, у надлежности је Института за јавно здравље Ниш.

У 2007. години водоводни системи Ниша имали су следећи проценат физичко-хемијске и микробиолошке неисправности воде за пиће.

- проценат физичко-хемијске неисправности воде за пиће 0,33%.
- проценат микробиолошке неисправности воде за пиће 0,06%.
- У 2008. години водоводни системи Ниша имали су следећи проценат физичко-хемијске и микробиолошке неисправности воде за пиће.
- проценат физичко-хемијске неисправности воде за пиће 1%.
- проценат микробиолошке неисправности воде за пиће 0,18%.

Према томе, водоводни системи Ниша спадају у категорију I. исправне централне водоводне системе, то јест водоводне системе који имају мање од 5% микробиолошки неисправних узорака и мање од 20% физичко-хемијски неисправних узорака.

3.3.4. Дужина изграђене канализационе мреже

Све отпадне воде Ниша се данас преко више независних испуста евакуишу у Нишаву. Постојећи канализациони систем је највећим делом изграђен по општем систему, заједно се транспортују и фекалне, индустријске и атмосферске количине воде. Ово се пре свега односи на централно подручје града, где постоји велики број капиталних главних колектора великих димензија.

Изградња сепаратног типа канализације у Нишу је у зачетку. Развија се парцијално, углавном на подручјима на којима се врши планска изградња.

Прикупљање и одвођење отпадних вода Нишке Бање, обавља се сепаратним типом канализације, који покрива највећи део насеља. Каналски садржај из канализације за употребљене воде Нишке Бање и успутних насеља "Брзи Брод" и "Никола Тесла" у којима је такође започета изградња канализације сепаратног типа, уводи се заједничким цевоводом у градски канализациони систем.

Испуштање атмосферских вода Ниша и Нишке Бање одвија се директно у Нишаву.

Табела 18. Дужина изграђене канализационе мреже (општи систем) по годинама

Старост, год.	Дужина, км	Учешће по старости, %
5	27,5	6,43
10	-	0,00
15	0,9	0,15
20	82,4	19,34
25	95,6	22,43
30	148,0	34,75
> 30	39,0	9,15
неодређена старост	33,0	7,74
Укупна дужина мреже	426,0	100

Остала насеља немају изграђену водопривредну инфраструктуру. Такође домаћинства су неопремљена водоводним и канализационим инсталацијама и санитарним уређајима. Одвођење отпадних вода, одвија се површински, слободним отицањем по терену и директним изливањем у водоток или у процедурне односно упојне јаме за које се најчешће користе постојећи копани бунари или примитивно изграђени објекти. У највећем броју случајева ови објекти не испуњавају основне техничко-хигијенске услове и мере заштите, а њихово прањење се одвија неконтролисано, процеђивањем у подземље. Овакав начин евакуације отпадних вода у великој мери утиче на деградирање квалитета земљишта и повећање степена загађења површинских и подземних вода.

Дужина изграђене атмосферске канализације (подаци којима располаже ЈКП „Наиссус“) износи 35 км. Број прикључених становника на канализациону мрежу Ниша је 193.466 становника, што чини прикљученост од 77%. Број цистерни за канализацију којима располаже ЈКП „Наиссус“ Ниш је 11 ком.

3.3.5. Количина третираних отпадних вода

Загађивање вода и проблеми везани за ограничене могућности коришћења природних ресурса, захтевају унапређивање контроле испуштања отпадних вода, њиховог квалитета, количине и улива.

У значајне карактеристике отпадних вода Ниша спадају њихова количина и квалитет. Количина отпадне воде (из домаћинства, индустрије и од падавина) је $Q_{\text{кан.}} = 1.200 \text{ l/s}$.

Процењују се следеће њене карактеристике:

- просечно органско оптерећење (БПК₅) = $20.000 \text{ kg dan}^{-1}$
- просечна концентрација БПК₅ за обрачун - суво време = 160 gm^{-3}
- просечна концентрација СМ за обрачун - суво време = 200 gm^{-3}

Питања отпадних вода града Ниша није решено јер се оне преко неколико испуста директно испуштају у реципијент Нишаву. У оквиру нацрта Водопривредне Основе Републике Србије, приликом дефинисања приоритета и смерница изградње постројења за пречишћавање отпадних вода, град Ниш као концентрисан извор загађења разврстан је у I степен приоритета изградње постројења. Предвиђено је биолошко пречишћавање до БПК₅ ефлуента од $20 \text{ gO}_2 \text{ m}^{-3}$. Река Нишава на подручју Ниша до ушћа, је разврстана према критеријумима квалитета – довољан: БПК₅ < 7 g m^{-3} што одговара класи III. Ово су критеријуми које треба испоштовати приликом конципирања технологије пречишћавања отпадних вода Ниша (насеља и индустрије).

Директива ЕУ 91/271/ЕЦЦ и њена допуна 98/15 ЕЕЦ регулишу проблематику третмана отпадних вода насеља. Све земље чланице се обавезују да обезбеде прописе за све отпадне воде насеља и индустрије и да изграде канализације и постројења за третман отпадних вода свих насеља изнад 2000 ЕС до 2005 године. Генерално правило је да ниво пречишћавања треба да обухвата секундарни (биолошки) третман према параметрима датим у табели 21:

Табела 19. Норме квалитета ефлуента

Параметри	Концентрација	Степен пречишћавања, %
БПК ₅ на 20°C без нитрификације	$25 \text{ gO}_2 \text{ m}^{-3}$	70 - 90
ХПК, дихроматни метод	$125 \text{ gO}_2 \text{ m}^{-3}$	75
Укупне суспендоване материје	35 g m^{-3}	90

3.3.6. Квалитет површинских вода

Контрола праћења квалитета вода реке Нишаве на територији града обавља се од 2008. године од стране Института за јавно здравље Ниш.³² Показатељи квалитета систематског праћења квалитета површинских вода реке Нишаве испитивани су на следећим мерним местима: Река Нишава – село Просек –брана; Река Нишава у нивоу водозахвата ЈКП »Наиссус«; Река Нишава 100 м узводно од улива главног и помоћног канализационог колектора Ниша; Река Нишава 300 м низводно од улива главног и помоћног канализационог колектора Ниша; Река Нишава 100 м узводно од улива у реку Лужну Мораву.

Анализа физичко -хемијских, токсиколошких и бактериолошких параметара квалитета површинских вода вршена је коришћењем стандардних аналитичких поступака³³ и

³²⁾ Уредбом о категоризацији водотока и Уредбом о класификацији вода у Републици Србији водотоци су разврстани у I, IIa, IIb, III и Ib класу према утврђеним граничним вредностима показатеља квалитета. Категоризација се врши на основу следећих показатеља: суспендоване материје, укупни суви остатак, рН, растворени кисеоник, ВПК₅, степен сапробности по Либману, степен биолошке продуктивности, највероватнији број колиформних клица, видљиве отпадне материје, приметна боја, приметан мирис, засићење кисеоником % O₂, НПК, токсичне материје и степен радиоактивности (Уредба о класификацији вода међурепубличких водотока, међудржавних вода и вода обалног мора Југославије, Сл.лист СФРЈ 6/78).

³³⁾ Стандардне методе за испитивање хигијенске исправности воде, Савезни завод за здравствену заштиту, 1990. и "Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater", 20th Edition, APHA, AWWA, WEF, 1998.

документованим методама Института за јавно здравље Ниш -акредитованим од стране Акредитационог тела Србије.³⁴

На основу извршених мерења параметара вода реке Нишаве на назначеним профилима у 2008. години и делимично у 2009. години, може се констатовати:

а. Река Нишава – село Просек – брана. На основу измерених вредности раствореног кисеоника, рН, ВРК5, НРК, суспендованих материја и остатка испарења филтроване воде, река Нишава припада првој класи водотока, према Уредби о класификацији вода. Према Правилнику о опасним материјама у водама, река Нишава припада првој и другој класи на основу концентрација амонијум јона и нитрита, док је концентрација нитрата виша од прописане вредности за трећу и четврту класу. Измерене концентрације олова, хрома, никла, цинка, бакра и гвожђа сврставају реку Нишаву у прву и другу класу водотока, док концентрација кадмијума одговара трећој и четвртој класи према Правилнику о опасним материјама у водама. Бактериолошком анализом утврђено је присуство колиформних бактерија (240 000/L *E. coli*), тако да на основу овог параметра река припада IV класи, према у Уредби о класификацији вода.

б. Река Нишава у нивоу водозавхвата ЈКП »Наиссус«. Вредности раствореног кисеоника, рН, ВРК5, НРК, суспендованих материја и остатка испарења филтроване воде сврставају реку Нишаву у I класу водотока, према Уредби о класификацији вода. Према Правилнику о опасним материјама у водама, река Нишава припада првој и другој класи на основу концентрације амонијум јона. Концентрација нитрита одговара трећој и четвртој класи, док је концентрација нитрата виша од прописане вредности за трећу и четврту класу. Измерене концентрације олова, хрома, никла, цинка, бакра и гвожђа сврставају реку Нишаву у прву и другу класу водотока, док концентрација кадмијума одговара трећој и четвртој класи према Правилнику о опасним материјама у водама. Бактериолошком анализом утврђено је присуство колиформних бактерија (преко 240 000/L *Citrobacter sp.*) тако да је на основу овог параметра река у IV класи, према у Уредби о класификацији вода.

в. Река Нишава 100 м узводно од улива главног и помоћног канализационог колектора Ниша. На основу измерених вредности рН, ВРК5, НРК и суспендованих материја, река Нишава припада првој класи водотока, према Уредби о класификацији вода. На основу вредности раствореног кисеоника и остатка испарења филтроване воде река Нишава припада другој, такође дозвољеној класи водотока. Према Правилнику о опасним материјама у водама, река Нишава припада првој и другој класи на основу концентрације амонијум јона. Концентрација нитрита одговара трећој и четвртој класи, док је концентрација нитрата виша од прописане вредности за трећу и четврту класу. Измерене концентрације олова, хрома, никла, цинка, бакра и гвожђа сврставају реку Нишаву у прву и другу класу водотока, док концентрација кадмијума одговара трећој и четвртој класи према Правилнику о опасним материјама у водама. Бактериолошком анализом утврђено је присуство колиформних бактерија (преко 240 000/L *Citrobacter sp.*) тако да је на основу овог параметра река у IV класи, према у Уредби о класификацији вода.

г. Река Нишава 300 м низводно од улива главног и помоћног канализационог колектора Ниша: На основу измерених вредности рН, НРК, суспендованих материја и остатка испарења филтроване воде, река Нишава припада првој класи водотока, према Уредби о класификацији вода. На основу вредности раствореног кисеоника река Нишава припада другој, такође дозвољеној класи водотока. Вредност БПК5 сврстава реку Нишаву у трећу класу водотока, према Уредби о класификацији вода. Према Правилнику о опасним материјама у водама, река Нишава припада првој и другој класи на основу концентрација амонијум јона и нитрата, док је концентрација нитрита виша од прописаних вредности за трећу и четврту класу. Измерене

³⁴⁾ Резултати испитивања тумачени су у складу са важећом законском регулативом -Правилником о опасним материјама у водама (Сл. гласник СРС бр. 31/82) и Уредбом о класификацији вода међурепубличких водотока, међудржавних вода и вода обалног мора Југославије (Сл. лист СФРЈ бр. 6/78).

концентрације олова, кадмијума, хрома, никла, цинка, бакра и гвожђа сврставају реку Нишаву у прву и другу класу водотока. Бактериолошком анализом утврђено је присуство колиформних бактерија (преко 240 000/L E. coli) тако да на основу овог параметра река припада IV класи, према у Уредби о класификацији вода.

д. Река 100 м узводно од улива у реку јужну Мораву. На основу измерених вредности рН, НРК, суспендованих материја и остатка испарења филтроване воде, река Нишава припада првој класи водотока, према Уредби о класификацији вода. На основу вредности БПК₅ река Нишава припада другој, такође дозвољеној класи водотока. Вредност раствореног кисеоника сврстава реку Нишаву у трећу класу водотока, према Уредби о класификацији вода. Према Правилнику о опасним материјама у водама, река Нишава припада првој и другој класи на основу концентрације амонијум јона. Концентрације нитрата и нитрита су више од прописаних вредности за трећу и четврту класу. Измерене концентрације олова, хрома, никла, цинка, бакра и гвожђа сврставају реку Нишаву у прву и другу класу водотока, док концентрација кадмијума одговара трећој и четвртој класи према Правилнику о опасним материјама у водама. Бактериолошком анализом утврђено је присуство колиформних бактерија (преко 240 000/L E. coli) тако да на основу овог параметра река припада четвртој класи, према у Уредби о класификацији вода.

Вредности WQI у узорцима реке Нишаве крећу се од 56 индексних поена (река Нишава 100м узводно од улива у реку јужну Мораву) до 72 индексних поена (река Нишава– село Просек – брана и река Нишава у нивоу водозахвата ЈКП »Наиссус«). На основу вредности WQI, река Нишава је на мерним местима село Просек – брана и у нивоу водозахвата ЈКП »Наиссус« сврстана у категорију веома добар, док на мерним местима 100 м узводно и 300 м низводно од улива главног и помоћног канализационог колектора Ниша и 100 м узводно од улива у реку Јужну Мораву припада категорији добар.

На основу резултата испитивања квалитета површинских вода реке Нишаве може се закључити следеће:

- Резултати физичко – хемијске анализе показују повишене вредности нитрата и нитрита у готово свим узорцима. У доњем току реке Нишаве вредност раствореног кисеоника била је нижа од вредности дозвољене за прописану класу водотока.
- Концентрације тешких метала су у свим узорцима биле у оквиру прописане класе, осим концентрације кадмијума која је била повишена у четири узорка
- Бактериолошким испитивањем утврђен је повишен број колиформних бактерија у свим узорцима реке Нишаве, осим на мерним местима село Просек -брана и у нивоу водозахвата ЈКП »Наиссус« када су вредности колиформних бактерија биле у оквиру прописане класе
- На основу вредности Индекса квалитета воде река Нишава је на мерним местима село Просек – брана и у нивоу водозахвата ЈКП »Наиссус« била у категорији веома добар, док је на осталим мерним местима (узводно и низводно од колектора и пре улива у Јужну Мораву) сврстана у категорију добар.
- На основу вредности Индекса квалитета воде река Нишава је на мерним местима село Просек – брана и у нивоу водозахвата ЈКП »Наиссус« била у категорији веома добар, док је на осталим мерним местима (узводно и низводно од колектора и пре улива у Јужну Мораву) сврстана у категорију добар.

Генерално се може закључити да је санитарно стање Нишаве, са аспекта биолошког квалитета, у већем делу године незадовољавајуће. Посебно се пад вредности запажа кроз Ниш па све до ушћа у Ј.Мораву. Ово је и разумљиво јер је Ниш највећи „тачкасти“ загађивач на њеном току.

3.4. СТАЊЕ БИОДИВЕРЗИТЕТА

3.4.1. Градске зелене површине

Квалитет и доступност зеленим површинама је један од еколошких индикатора који је врло значајан за животну средину једног града али и за здравље становника. Сматра се да зеленило својим присуством, бојом, мирисом и сезонским променама позитивно утиче на становништво и квалитет живота у граду. Удаљеност зелених зона на мање од 15 минута пешачења од места становања сматра се индикатором доброг квалитета урбане средине.

Оптимално би по становнику у граду требало да буде око 45 до 65m² јавног зеленила или пак да оно заузима око 10% целокупне територије града. У великим европским градовима количина зеленила по становнику у оптималним условима креће се од 7-15 m², а у нашој земљи од 3-5 m².

У Нишу највећи комплекси зеленила су Бубањ, Медошевачки канал, заштитна шума Апеловац – изнад пиваре као и подручје нишке Тврђаве. Такође изузетак чине десетак улица са дрворедима брезе (Сремска, Светозара Марковића), јасена (Првомајска), Вождова улица, платана (Булевар Немањића,) , липа (Књажевачка) и др. Овом изузетку се мора додати и делимично уређен и озелењен блоковски партер новонаградњи, који се делом одржао због парцијалног – делимичног оснивања и потпуног препуштања судбини и паркирању возила.

У биланс јавних зелених површина су само у начелу унете постојеће заштитне шуме на Делијском вису, изнад Нишке бање и приобалне површине, које су током времена и сечене и узурпирани и уништаване и тиме доведене у стање у коме не служе својој намени.

Стање зелених површина у Граду Нишу је следеће:

• Паркови	141.943 m ²
• Запуштени паркови	1,135.000 m ²
• Скверови	36.813 m ²
• Меморијалне површине	184.915 m ²
• Линеарно зеленило (m ¹ = m ²)	36.000 m ²
• Меморијалне и заштитне парк шуме	1,311.908 m ²
• Блоковско зеленило	110.000 m ²

Бруто површина зеленила у Граду Нишу је 261.943 m². Једном становнику припада око 1,19 m² зелене површине, што је мање и од просека у Србији. Стање зелених површина у Граду Нишу се може оценити на следећи начин: веома мала површина зеленила по становнику, недовољна брига о ревитализацији постојећих парковских површина посебно Чаира и Тврђаве, уништавање зеленила саобраћајем, односно непрописним паркирањем возила и непостојање Програма и годишњег плана одржавања зеленила.

3.4.2. Заштићене области

Сићевачка клисура заштићена уредбом о заштити Парка природе (Сл. Гласник РС. Бр. 16/2000), сврстана је у II категорију заштите као Парк природе. Налази се на 15 км источно од Ниша. Њена дужина износи 17 km (од села Долац до села Просек), а на најужем месту је ширине 150 метара. Укупна површина је 7.746 ha, од чега на подручју општине Ниш 5.559 ha, на деловима катестарских општина Куновица, Равнии До, Просек, Јелашница, Сићево и

Ореовац и Островица. Композитну Сићевачку клисуру је интензивним радом просекла река Нишава. Кречњачки терен омогућио је стварање великог броја површинских и подземних крашких облика рељефа. Клисура представља један од најважнијих рефугијалних простора код нас, а ту се на јединици од 10 km² налази 20-40 ендемита. Свакако су најзначајније биљне врсте: *Ramonda nathaliae*, *Ramonda serbica*, *Hypericum boissierii*, *Salvia officinalis* (жалфија). У најзначајније животињске врсте спадају: *Aquila chrysaetos* (сури орао), *Neophron percnopterus* (бела кања), видра, ласица, бизамски пацов, куна, дивља мачка, шарени даждевњак...

Специјални резерват природе, заштићен Уредбом о заштити Специјалног резервата природе *Јелашничка клисура* (Сл. Гласник РС бр. 9/95) се сврстава у I категорију заштите. Површина специјалног резервата износи 115,72,72 ha, од чега је 20,49,59 ha у приватној својини, 57,27,84 ha у државној својини и 37,59,25 ha у друштвеној својини. Дуга је 1500 метара, максималне ширине 30 метара. Административно припада атарима села Јелашнице и Чукљеника. Река Студена, у новије време позната као Јелашничка река је ову живописну клисуру усекла у обронке Суве планине. Једна је од ретких ненасељених клисура у нашој земљи. У самом ждрелу клисуре се налази и водопад Рипаљка који представља ушће једине притоке поменуте реке. Посебну вредност Јелашничке клисуре чине ретке и угрожене биљне и животињске врсте. 65 биљних врста клисуре су ендемити, а најважније међу њима су терцијарни реликти *Ramondia serbica*, *Ramondia nathaliae* и *Achillea serbica*. У клисури и њеној околини је забележено присуство више од 40 животињских врста, од којих је 19 угрожено на нивоу Европе и Србије.

Церјанска пећина - споменик природе заштићен Уредбом о заштити Споменика природе (Сл. Гласник РС бр. 5/98), захвата оподручје нишке општине, на катастарским општинама Церје и Кравље, укупне површине 63,96,89 ha од чега је 60,44,56 ha у приватној и 3,52,33 ha у друштвеној својини.

Каменички вис - Парк шума на каменичком вису заштићена Одлуком о проглашењу шума у друштвеној својини за шуме са посебном наменом СО Ниш 01-267/90-II -4, 19.09.1990. године.

На делу територије оштине Града Ниша налази се Специјални резерват природе *Сува планина* који је стављен под заштиту Решењем о претходној заштити Специјалног резервата природе „Сува планина“ (Сл. Гласник РС бр. 65/2008. год). Укупна површина специјалног резервата је 18,176,26 ха и 91 m².

Локалитети од већег биодиверзитолошког значаја су: Лалиначка слатина, Миљковачка клисура и Срећкова клисура.

Лалиначка слатина се налази код села Мали Лалинац (Лалиначке појате), на левој страни Лужне Мораве. Представља један од ретких и најбоље очуваних слатинских екосистема на подручју јужне Србије, који је последњих година у већој мери угрожен услед примене агресивних мелиоративних мера. Значај ове слатине огледа се пре свега у присуству веома ретких биљних врста, од којих се по значају издваја врста *Stachys milanii*, која је на овој слатини пронађена и описана као нова за науку, а данас представља једну од крајње угрожених врста флоре Србије. Осим ње, на Лалиначкој слатини и непосредно око ње расте још низ крајње угрожених биљних врста: *Camphorosma monspeliaca*, *Allium gutatum* ssp. *dalmaticum*, *Aster oleifolius*, *Statice gmelini* и *Nonea pallens*. Такође, на Лалиначкој слатини је пронађен и већи број врста: звездичица (*Aster canus* Njaldst. & Kit.), гргуша (*Picris echioides* L.), Валдштајнов лук (*Allium scorodoprasum* L. ssp. *njaldsteinii* (G. Don) Stearn) и панонски слатински шиљ (*Acorellus pannonicus* (Jaclj.) Palla). Значајем се издвајају и екосистеми, као што су екосистеми чије су фитоценотичке компоненте асоцијације *Hordeo-Puccinellietum distantis*, *Camphorosmetum monspeliacae*, *Bolboschoenetum maritimi*, *Acorelletum panonici* и друге. Од посебног је значаја екосистем са асоцијацијом у којој доминира *Stachys milanii*.

Миљковачка клисура настала је радом Топоничке реке која је пробијајући се кроз масив Калафата урезала импозантну клисуру, која се одликује великим богатством облика рељефа. Биљни свет клисуре је нешто сиромашнији од поменутих клисура, али то може бити и последица недовољне истражености овог подручја. У клисури су пронађене многе ендемичне биљне врсте, од којих се по значају издвајају српска рамондија (*Ramondia serbica* Pančić), српски љутић (*Ranunculus serbicus* Vis.), балканска козја брада (*Tragopogon balcanicus* Vel.) и праменаст трижаљ (*Erysimum comatum* Pančić). Посебно је интересантан налаз жалфије (*Salvia officinalis* L.), што је осим Сићевачке клисуре једини налаз ове врсте у континенталним деловима Балканског полуострва. Могућност да је она овде адвентивна, тј. да је унешена из Сићевачке клисуре, не умањује њен значај, јер она формира веома богате популације, а јавља се у својој природној асоцијацији *Artemisio-Salvietum officinalis*. У Миљковачкој клисури су добро развијене и реликтне шуме са мечјом леском (*Corylus colurna* L.) и шибљаци са јоргованом (*Syringa vulgaris* L.). На стаништима без шумског покривача јављају се биљке карактеристичне за степска станишта.

Срећкова клисура је кратки кањон изнад Срећковог врела код села Каменице. Овај кањон и његове ободне стране чине у биодиверзитолошком погледу веома занимљив локалитет. Посебну вредност овог локалитета чине бројни ендемити: балканска козја брада (*Tragopogon balcanicus*), праменаст трижаљ (*Erysimum comatum*), Адамијев шафран (*Crocus adami* Gay), балкански звончић (*Campanula velebitica* Borb.) и други. Ова клисура је једино познато станиште румелијског зумбула (*Hyacinthella leucophaea* (Stev.) Schur. var. *rumelica* (Vel. Hayek) у Србији. Велики значај имају и златни шафран (*Crocus chrysanthus* Gay) и хибридни шафран (*C. hybridus* Petrović), врсте распрострањене по ободу ове клисуре и на пашњацима изнад Бренице и према Камничком Вису. На подручју клисуре је уочена веома ретка врста птице риђи соко (*Buteo rufinus* Cretz.), која се на неприступачним стенама гнезди. Осим биодиверзитолошког, овај локалитет има геоморфолошки и геолошки значај.

У циљу заштите, очувања и унапређивања најзначајнијих екосистема, односно станишта са израженим биодиверзитолошким и другим значајем, требало би неке делове територије Општине Ниш предложити за заштиту.

3.4.3. Угрожене биљне врсте

На подручју општине Ниш забележен је велики број биљних врста које припадају некој од категорија угрожености. Најзанимљивије су биљне врсте које припадају категоријама вероватно ишчезле (EX) и крајње угрожене (ЦР), односно оне биљне врсте које су обрађене у књизи "Црвена књига флоре Србије, I" (Стевановић, ед. 1999).

Категорији вероватно ишчезле биљне врсте припадају: Закривљена огледалка (*Legousia falcata* (Ten.) Fricsh et Janchen, fam. *Campanulaceae*) је била распрострањена на камењарима око Ниша; Мала жута пчелица (*Ophrys lutea* Cav. ssp. *minor* (Tod.) O. & E. Danesch, fam. *Orchidaceae*) је била распрострањена у непосредној околини Ниша. Ова биљка је распрострањена у границама Медитерана; Шпицелова орхидеја (*Orchis spitzelii* Sauter ex Nj. Koch, fam. *Orchidaceae*) је насељавала шумске екосистеме непосредне околине Ниша и Нишке бање; Лоптаста шаша (*Cyperus rotundus* L., fam. *Cyperaceae*) је насељавала пешчане обале Јужне Мораве код села Вртиште. Иначе, врста је космополитског распрострањења; Нишка жутиловка (*Genista nissana* Petrović, fam. *Fabaceae*) је пронађена и описана са брда Горица, које представља северне обронке планине Селичевице.

Категорији вероватно ишчезле биљне врсте из околине Ниша припадају: Двоштитаста шаш (*Fimbristylis bisumbellata* (Forskål) Vubani, *Cyperaceae*) је насељавала песковите обале Нишаве на оном делу тока који данас протиче кроз град; Каљужарка (*Ranunculus lingua* L., fam. *Ranunculaceae*) је насељавала बारे око Ниша.

Категорији *крајње угрожених биљних врста*, односно врста које су у нашој земљи распрострањене само у околини Ниша, припадају: Миланов чистац (*Stachys milani* Petr., fam. *Lamiaceae*) је забележен у Лалиначкој слатини, која вероватно представља једини локалитет у ареалу ове врсте; Цирилов лук (*Allium cyrilli* Ten., fam. *Alliaceae*) је пронађен на неколико локалитета у самом граду Нишу (Дуваниште, Горица, Св. Пантелеимон, Врежина, Брзи Брод, Горњи Комрен, Виник); Ђафурија (*Camphorosma monspeliaca* L., fam. *Chenopodiaceae*) је позната из Лалиначке слатине; Пољски кукурек (*Hypericum pseudograndiflorum* Petrović, fam. *Paraveraceae*) је балканско-анатолијска врста, која је у нашој земљи позната само са пар локалитета у и око Ниша (Тврђава, Чаир, поред Нишаве иза Јагодин мале, Медошевац); Бледи самак (*Nonea pallens* Petrović, fam. *Boraginaceae*) је ендемит, који је познат само за неколико локалитета око Ниша (Лалиначка слатина, Горица, Мезграја); Далматински лук (*Allium guttatum* Steven ssp. *dalmaticum* (A. Kern. ex Janch.) Stearn, fam. *Alliaceae*) је медитеранска биљка, која је у Србији позната само из непосредне околине Ниша (Лалиначка слатина) и Маслинолисни звездан (*Aster oleifolius* (Lam.) Njagenitz, fam. *Asteraceae*) насељава брежуљке изграђене од плиоценских седимената изнад Мрамора (Мраморски плато) и Малог Лалинца, односно Лалиначке слатине.

3.4.4. Заштићене биљне врсте - стабла под строгом заштитом

У границама обухвата Просторног плана, на простору Нишавског округа налазе се и следећи Споменици природе - стабла под строгом заштитом: „Ајкин брест“, К.О. Горњи Матејевац, „Цер запис“, на к.п. бр. 1393, КО Лесковик, „Цер запис“, к.п. бр. 1386/2, у КО Лесковик, „Бели дуд“ к.п. бр. 1119/1, КО Нишка Бања, „Храст лужњак“ к.п. бр. 1174, КО Доња Трнава, „Храст лужњак - Павловићев храст“ к.п. бр. 2691/2 и 2691/3, КО Доња Трнава, „Храст лужњак - Рајковићев храст“ к.п. бр. 1253/3, у КО Доња Трнава, „Храст китњак - запис“ к.п. бр. 2593, код Бањичког језера, КО Пасјача, „Брест запис“ к.п. бр. 511, КО Ново Село, „Црни дуд - запис“ к.п. бр. 2076, КО Медошевац.

3.4.5. Угрожене животињске врсте

Процену стања угрожених животињских врста тешко је извршити јер не постоје одговарајући литературни подаци.

3.4.6. Заштићене животињске врсте

Процену стања заштићених животињских врста тешко је извршити јер не постоје одговарајући литературни подаци.

3.5. ОТПАД

3.5.1. Количина отпада по домаћинству

Количина отпада која настаје у домаћинствима Града Ниша просечно износи 0,9 кг/становнику.

3.5.2. Количина комуналног отпада који се организовано прикупља

Град Ниш је на целокупној својој територији организовао прикупљање комуналног отпада преко ЈКП «Медијана». У зонама колективног становања постављени су контејнери запремине 1 м³ у којима становници из станова одлажу комунални отпад. По правилу не врши се раздвајање према рециклабилности већ се сав отпад одлаже заједно.

Становници индивидуалног становања прикупљају отпад у оквиру свог дворишта и чувају га до коначног одвожења од стране ЈКП. Одвожење отпада се врши према плану, обично једанпут у 7 дана. Просечно се прикупи 180 до 210 тона на дан отпада. У летњим месецима дневно се прикупља већа количина отпада.

3.5.3. Заступљеност биохазардног отпада

Поузданих података о биохазардном отпаду који се одлаже заједно са комуналним отпадом, с обзиром да се не врши његово раздвајање на месту настајања нема. Процент опасног отпада (биолошки, медицински) у односу на укупну прикупљену количину отпада износи око 2-4 %.

3.5.4. Стање депоније

Депонија комуналног отпада лоцирана је у југозападном делу Ниша, на западним падинама Бубња, око 100 метара удаљена од пута Ниш – Малошиште. Од центра града депонија је поменутих путем удаљена око 5200 метара, а правом линијом око 4000 метара.

Површина целог комплекса према ДУП-у износи 310.787 м², од тога на територији Општине Ниш 232.552 м², а на територији Општине Дољевац 78.235 м². Почетак одлагања отпада је био 1968. године.

До сада је депоновано око 6.000.000 м³ отпада. Након депоновања отпада и запуњења етажа врши се њихово затварање, разастирањем хумуса.

Комплекс депоније је ограђен и под сталним је надзором службе обезбеђења. Лоциран је у долинама периодичних водотокова које се пружају у правцу исток – запад и на простору депоније се спајају у једну која се широко отвара према долини Јужне Мораве. Највећи део депоније отпада лоциран је на глинама, суглинама и лапоровитим глинама које припадају категорији полувезаних збијених стена. Североисточни део је лоциран на невезаним стенама – шљунковима језерског типа.

Обзиром на састав тла и појаву песковито шљунковитих седимената може се очекивати појава процедурних гравитационих вода на читавом терену.

Због неконтролисаног депоновања и непридржавања основних начела депоновања комуналног отпада, дошло је до нарушавања еколошке равнотеже у ширем простору постојеће депоније, и то пре свега као: уништавање пољопривредних површина у границама комплекса, загађење (до уништења) површинских водотокова, загађење подземних вода, јер се не врши контролисано дренажање и пречишћавање процедурних вода, аеро загађење се шири низ ветар и до 5-10 км, растућа потенцијална опасност од експлозије метана (не врши се отплињавање).

Постојећа локација депоније има недостатке јер лежи на рубу насеља, одмах је уз гробље, близу зоне сахрањивања, на правцу је преовлађујућег ветра према неким насељима.

Добре стране депоније су: добра саобраћајна веза са подручјима која опслужује, могућност прикључења на инфраструктурну мрежу, пољопривредно земљиште је IV – VI

категорије, па се употреба у комуналне сврхе сматра рационалном, на директном правцу процедурних вода нема насеља.

Дивље депоније-сметлишта

На територији Града Ниша према катастру из марта 2009. године регистровано је 106 дивљих депонија. У међувремену 51 деивља депонија је санирана, а 17 је у поступку санације. Међутим, вероватно су неке депоније, због устаљених навика грађана, поново обновљене.

Број дивљих депонија на територији града Ниша, по општинама је: Градска општина Медијана: 11; Градска општина Пантелеј: 30 (градско подручје: 9, сеоско подручје: 21); Градска општина Црвени Крст: 25 (градско подручје: 22, сеоско подручје: 3); Градска општина Палилула: 35 (градско подручје: 22, сеоско подручје: 13); Градска општина Нишка бања: 8.

3.5.5. Количина отпада који се рециклира

Град Ниш нема изграђен рециклажни центар. Од стране ЈКП организовано је сакупљање само ПЕТ амбалаже. Просечна количина која се прикупи у току месец дана износи око 250 кг. Остали рециклабилни материјали (папир, стакло и метал) се организовано не прикупљују. Папир и метал појединци било из контејнера комуналног отпада или испред услужних објеката, јавних објеката, градилишта и сл. прикупљају и предају организацијама које се баве дистрибуцијом секундарних сировина.

+

4. БЕЗБЕДНОСТ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

УВОД

Ванредна ситуација је стање када су ризици и претње или последице катастрофа, ванредних догађаја и других опасности по становништво, животну средину и материјална добра таквог обима и интензитета да њихов настанак или последице није могуће спречити или отклонити редовним деловањем надлежних органа и служби, због чега је за њихово ублажавање и отклањање неопходно употребити посебне мере, снаге и средства уз појачан режим рада³⁵. Узроци ванредних ситуација могу бити техничко-технолошки удеси и катастрофе, елементарне непогоде, антропогени (кумулятивни) утицаји, ратови, тероризам и друге веће несреће.

ПОД-ОБЛАСТ	ИНДИКАТОРИ
ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ	Удеси у транспорту опасних материја Удеси у индустријским системима и комуналним системима снабдевања Пожари и експлозије Шумски пожари Процент становништва изложен утицају техничко-технолошких удеса Број техничко-технолошких ванредних ситуација Индивидуални и социјални ризик
ПРИРОДНЕ ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ	Земљотреси Поплаве Клизишта Атмосферске непогоде Епидемије заразних болести Број проглашених природних ванредних ситуација Индивидуални и социјални ризик
АНТРОПОГЕНЕ ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ	Коришћење обновљивих извора енергије Производња и употреба супстанци које оштећују озонски омотач Тренд годишње температуре ваздуха
РАТ И ТЕРОРИЗАМ	Бомбардовани објекти Број погинулих лица Број пронађених и уништених неексплодираних убојних средстава Број терористичких аката
ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	Снаге заштите и спасавања Капацитети система заштите и спасавања Образовање и обука Документи заштите и спасавања

Безбедност у ванредним ситуацијама представља стање заштићености становништва, објеката националне привреде и околне природне средине од опасности које изазива ванредна ситуација. Остваривање безбедности у ванредним ситуацијама је могуће уколико

³⁵⁾ Закон о ванредним ситуацијама, „Сл. гласник РС“, бр. 111/09

постоји јединствен систем заштите и спасавања (систем управљања и организовања субјеката система заштите и спасавања на спровођењу превентивних и оперативних мера и извршавању задатака заштите и спасавања људи и добара од последица елементарних непогода и других несрећа, укључујући и мере опоравка од тих последица).

Доношењем Закона о ванредним ситуацијама створени су услови за успостављање јединственог интегрисаног система заштите и спасавања у Републици Србији. То ће омогућити да се и на нивоу Града Ниша обједине сви расположиви потенцијали и капацитети и ефикасно ангажују у организованом одговору на све врсте ванредних ситуација. На тај начин решиће се основни проблем присутан у досадашњој пракси – недостатак координације у управљању ванредним ситуацијама због подељене надлежности између појединих министарстава и државних органа, што се природно преносило и на локалну самоуправу.

Анализа безбедности у ванредним ситуацијама извршена је у оквиру следећих под-области: техничко-технолошке ванредне ситуације, природне ванредне ситуације (ванредне ситуације изазване елементарним непогодама), антропогене ванредне ситуације (ванредне ситуације изазване акумулацијом последица људске активности), рат и тероризам и локална самоуправа. За сваку под-област формирано су одређени индикатори, који омогућавају сагледавање стања безбедности у ванредним ситуацијама у Граду Нишу.

4.1. ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ

У техничко-технолошке ванредне ситуације спадају техничко-технолошки удеси и катастрофе (удеси у транспорту, удеси и катастрофе у индустријским, електроенергетским и комуналним системима, пожари, експлозије, акциденти при руковању нуклеарним и радиоактивним материјалима итд.), обима и интензитета који захтева употребу посебних мера, снага и средстава.

Када се ради о удесима у транспорту и хаваријама у индустријским постројењима, онда говоримо о догађајима у којима су, пре свега, присутне опасне материје.

4.1.1. Удеси у транспорту опасних материја

Ниш се налази на раскрсници балканских и европских путева. **ИНЕ**

Главни транспортни коридори опасних материја у друмском и железничком саобраћају, који пролазе кроз Ниш су: Београд–Ниш–Скопје, Ниш–Софија–Истанбул, Ниш–Зајечар–Неготин и Ниш–Прокупље–Приштина.

Карактеристика ових коридора је да пролазе дуж котлина, непосредно уз речна корита, а често и кроз централне делове урбаних средина, као и поред водозахватних система за снабдевање насеља водом.

У табели 1 су приказани подаци о превозу опасних материја у друмском саобраћају у периоду од 2005-2007. године. Најчешће присутне материје у друмском и железничком саобраћају на територији Града Ниша су: ацетилен, ацетон, амонијак, амонијум нитрат, азотна киселина, бензол, бензин, бутан, бутилалкохол, цијановодонична киселина³⁶.

На територији Града, у периоду од 1999. до 2008. године, било је 18 удеса са опасним материјама у транспорту и на фиксним инсталацијама. Ниједан од ових удеса није имао карактер ванредне ситуације.

³⁶ LEAP Ниша

Табела 1. Превоз опасних материја у друмском саобраћају (у тонама), 2005-2007³⁷

	Укупно	Експлозиви	Гасови	Запаљиве течности	Запаљиви чврсти материјали	Самозапаљиви материјали	Оксидирајући материјали	Органски пероксиди	Отровни материјали	Разне опасне материје
2005.	78112	4	1102	20671	50250			5350		735
2006.	110186	30	14801	90081	32	1000	1200		812	2230
2007.	76706		21847	48337		800		1100		4622

4.1.2. Удеси у индустријским системима и комуналним системима снабдевања

Привредна друштва и друга правна лица која обављају активности у којима је присутна или може бити присутна једна или више опасних материја, у једнаким или већим количинама од прописаних (оператери SEVESO постројења), дужна су да доставе Обавештење, односно израде Политику превенције удеса или Извештај о безбедности и План заштите од удеса, у зависности од количина опасних материја којима врши те активности и да предузму мере за спречавање хемијског удеса и ограничавање утицаја тог удеса на живот и здравље људи и животну средину, утврђене у тим документима. На територији Града налазе се четири предузећа – оператера SEVESO постројења, табела 2.

Табела 2. Извод из Прелиминарног списка постројења која подлежу обавезама из Seveso II директиве³⁸

РЕД. БР.	НАЗИВ ПРЕДУЗЕЋА	ПРЕТЕЖНА ДЕЛАТНОСТ	ГРАДСКА ОПШТИНА
1.	БАР Пром д.о.о. Постројење за ускладиштење ТНГ	Трговина ТНГ	Медијана
2.	Месер Техногас – фабрика Ниш	Производња техничких гасова	Палилула
3.	НИС а.д. Огранак НИС Петрол, Инсталација Ниш	Промет нафте и деривата	Црвени Крст
4.	НИС ТНГ, Регионални центар Ниш	Трговина на велико горивима	Црвени Крст

Наведена предузећа поседују планове заштите од удеса и предузимају одговарајуће мере за спречавање и ограничавање утицаја хемијског удеса. У протеклом десетогодишњем периоду у овим предузећима није било удеса типа ванредне ситуације.

На комуналним системима снабдевања (системи електроснабдевања, водоснабдевања, гасовода) није било хаварија са дужим прекидима снабдевања потрошача, које би се сматрале ванредним ситуацијама.

³⁷⁾ Статистички годишњак Србије 2007, Билтен – Саобраћај, складиштење, везе, 2007

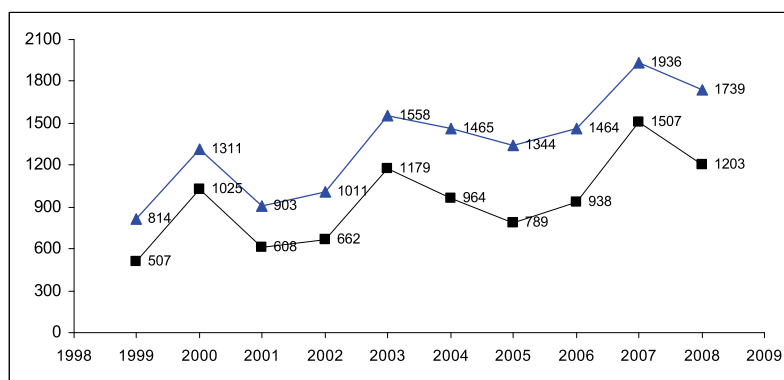
³⁸⁾ Министарство животне средине и просторног планирања

4.1.3. Пожари и експлозије

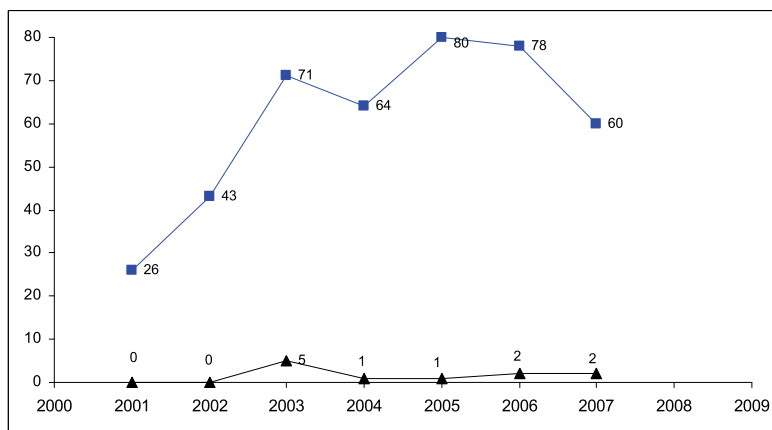
Град обезбеђује спровођење организације и мера заштите од пожара и предузима друге мере које имају за циљ унапређење заштите од пожара. Скупштина града својом одлуком доноси План заштите од пожара.

У оквиру Управе за ванредне ситуације у Нишу води се статистика о укупном броју интервенција, врстама догађаја, врстама техничких и осталих интервенција, трајању интервенција по фазама, просеку ангажовања снага, повређеним и погинулим на интервенцијама. Приказ дела статистике Управе за ванредне ситуације у Нишу представљен је на сликама 1 и 2.

Од укупног броја интервенција у периоду од 1999. до 2008. године, интервенције типа пожара и експлозија чине око 68% (од 58,70% у 2005. до 78,18% у 2000. години). Број експлозија се кретао до 2 експлозије годишње. Број техничких интервенција са опасним материјама износио је 1,59 интервенција у просеку годишње.

Слика 1. Укупан број интервенција и број интервенција типа пожара и експлозија Управе за ванредне ситуације у Нишу³⁹

Слика 2. Број интервенција са опасним материјама у Републици Србији⁴⁰ и Управе за ванредне ситуације у Нишу

У периоду од 1999. до 2008. године у интервенцијама није страдао ниједан припадник Управе, али је страдало 438 људи (у пожарима и експлозијама 52 или 11,87%).

³⁹⁾ Управа за ванредне ситуације у Нишу

⁴⁰⁾ Министарство унутрашњих послова – Статистика Министарства

4.1.4. Шумски пожари

Шумско газдинство „Ниш“ газдује шумским подручјем са укупном површином државних шума, шумског земљишта и осталог земљишта од 56.123 ха. Чине га три шумске управе (Ниш-Бела Паланка, Алексинац и Сокобања), а простире се на подручју 12 општина и то: Алексинац, ГО Ниш-Црвени крст, Ниш-Пантелеј, Ниш-Палилула, Нишка бања, Сврљиг, Гаџин Хан, Дољевац, Бела Паланка и Сокобања, мањи део општина Лесковац и Меровина. Већи део шумског подручја административно припада Нишавском управном округу (32.676 ха). Површина приватних шума, које административно припадају подручју у коме Шумско газдинство „Ниш“ обавља стручне послове је 55.362 ха, а део који се односи на Нишавски управни округ има површину од 36.877 ха.

Табела 3. Подаци о пожарима на подручју Нишавског управног округа у периоду 2000-2009. (државне шуме)

ГОДИНА	ПОДРУЧЈЕ	БРОЈ ПОЖАРА	ОПОЖАРЕНА ПОВРШИНА (ха)			УЗРОК
			Шуме	Вештачки подигнуте састојине и културе	Шикаре,шибљаци, чистине	
2000.	Н.упр.округ	11	82,00	35,31	213,85	људски фактор
	Ниш-Н.Бања	1	82,00		25,00	људски фактор
2002.	Н.упр.округ	1	1,50			људски фактор
	Ниш-Н.Бања					
2003.	Н.упр.округ	8	62,71	39,00	31,06	људски фактор
	Ниш-Н.Бања	1			1,06	људски фактор
2005.	Н.упр.округ	1	7,50			људски фактор
	Ниш-Н.Бања					
2006.	Н.упр.округ	1	0,50			људски фактор
	Ниш-Н.Бања					људски фактор
2007.	Н.упр.округ	41	403,21	2,60	850,74	људски фактор
	Ниш-Н.Бања	2			2,50	људски фактор
2008.	Н.упр.округ	3	0,20	0,25	1,10	људски фактор
	Ниш-Н.Бања					људски фактор
2009.	Н.упр.округ	4	1,20	0,04		људски фактор
	Ниш-Н.Бања					људски фактор
Укупно	Н.упр.округ	70	558,82	89,08	1096,75	
	Ниш-Н.Бања	4	82,00		28,56	

Газдинство поседује оперативне карте угрожености шума од пожара за подручје којим газдује, као и План заштите шума од пожара. Ове документе доставља свим ватрогасно-спасилачким јединицама на подручју. У табелама 3 и 4⁴¹ приказани су подаци о шумским пожарима у периоду од 2000-2009. године за подручје Нишавског управног округа у чијем су гашењу учествовали запослени у Шумском газдинству „Ниш“.

У посматраном периоду на подручју Нишавског управног округа догодило се 130 пожара (70 у државним и 60 у приватним газдинствима), а на подручју Ниш-Нишка Бања 12 пожара (4 у државним и 8 у приватним газдинствима).

Највећи број пожара догодио се 2007. године и то у државним шумама 41, а у приватним 34 пожара. Опожарено је 403,21 ха државних шума и 441,62 ха приватних шума. Исте године на подручју Ниш-Нишка Бања било је укупно 6 пожара са 20,5 ха опожарених површина (шикаре, шибљаци, чистине). Узрок свих пожара био је људски фактор.

⁴¹⁾ ЈП „Србијашуме“, Шумско газдинство „Ниш“

Табела 4. Подаци о пожарима на подручју Нишавског управног округа у периоду 2000-2009 (приватне шуме)

ГОДИНА	ПОДРУЧЈЕ	БРОЈ ПОЖАРА	ОПОЖАРЕНА ПОВРШИНА (ha)			УЗРОК
			Шуме	Вештачки подигнуте састојине и културе	Шикаре,шибљаци, чистине	
2000.	Н.упр.округ	5	29,14	0,10	50,00	људски фактор
	Ниш-Н.Бања					
2002.	Н.упр.округ	4	10,00	2,70	100,00	људски фактор
	Ниш-Н.Бања					
2003.	Н.упр.округ	3		75,00	5,00	људски фактор
	Ниш-Н.Бања				5,00	људски фактор
2006.	Н.упр.округ	2	2,50			људски фактор
	Ниш-Н.Бања	2	2,50			људски фактор
2007.	Н.упр.округ	34	441,62	1,10	1995,65	људски фактор
	Ниш-Н.Бања	4			18,00	људски фактор
2008.	Н.упр.округ	4	5,00		25,75	људски фактор
	Ниш-Н.Бања	1			0,20	људски фактор
2009.	Н.упр.округ	8	6,10	2,60	110,40	људски фактор
	Ниш-Н.Бања	1	3,50	0,50	56,00	људски фактор
Укупно	Н.упр.округ	60	494,36	81,50	2311,80	
	Ниш-Н.Бања	8	6,00	0,50	79,20	

4.1.5. Процент становништва изложен утицају техничко-технолошких удеса

С обзиром на положај железничких и друмских транспортних коридора, локацију аеродрома и локацију SEVESO оператера, у песимистичком сценарију развоја ванредних догађаја (сценарио који подразумева највеће губитке) може се сматрати да сви становници Града могу бити изложени техничко-технолошким ризицима.

4.1.6. Број техничко-технолошких ванредних ситуација

На основу анализе транспорта опасних материја, удеса у индустријским системима, хаварија на комуналним системима снабдевања, пожара, експлозија и шумских пожара, може се закључити да они нису били обима и интензитета који захтева употребу посебних мера, снага и средстава, односно да нису имали карактер ванредне ситуације.

4.1.7. Индивидуални и социјални ризик

Индивидуални ризик представља учесталост са којом се може очекивати да нека особа буде изложена некој штети, повреди или смрти. Социјални ризик карактерише обим и тежину негативних последица ванредних ситуација. Оцењује се према динамици ефеката на 1000 људи. С обзиром да у протеклом десетогодишњем периоду није било проглашених техничко-технолошких ванредних ситуација на нивоу Града, индивидуални и социјални ризици за техничко-технолошке ванредне ситуације су прихватљиви.

4.2. ПРИРОДНЕ ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ

Природне ванредне ситуације су: земљотреси, поплаве, бујице, атмосферске непогоде, одроњавање и клизање земљишта, екстремне температуре ваздуха, епидемије заразних болести, сточних заразних болести и биљних болести и појава штеточина, и сличне појаве већих размера које могу да угрозе здравље и животе људи или да проузрокују штету већег обима⁴².

4.2.1. Земљотреси

Национална сеизмолошка мрежа (НСМ) има 18 сеизмолошких станица и 11 мерних места на којима су само акцелерографи што чини укупно 29 мерних места. У 2009. години НСМ је добила свој планирани оптимални облик. Конфигурација и густина НСМ су на крају 2008, са 27 мерних места, били изнад нивоа опремљености земаља Западног Балкана.

У 2008. години на територији Републике Србије регистрована су 1034 земљотреса, што је три пута више него у 2007. години. Разлог: повећан капацитет и квалитет НСМ. Сеизмичка активност је била умерена (максималне магнитуде земљотреса не прелазе 4,5 јединица Рихтерове скале) са повећаним бројем земљотреса мањих магнитуда и активацијом већег броја познатих жаришних области.

Нишки регион није на подручју изражене сеизмичке активности. Последњи пут се јачи земљотрес на овом подручју осетио 1980. године, а епицентар земљотреса био је у области Копаоника (8 степени Меркалијеве скале). С обзиром да је очекивани земљотрес максималне јачине за подручје Копаоника регистрован пре само 29 година, у њему се не очекује понављање оваквог земљотреса, али су могући слабији земљотреси магнитуда до 4.5 јединица Рихтерове скале⁴³.

4.2.2. Поплаве

Мере и радови за одбрану од поплава на одређеном подручју утврђују се општим и оперативним планом за одбрану од поплава⁴⁴. Општи и оперативни планови се доносе за водотоке на којима постоје објекти за заштиту од штетног дејства вода. За подручја која нису обухваћена овим плановима, а могу бити угрожена од поплава, мере и радове на заштити од поплава прописује скупштина општине.

Водно подручје МОРАВА ван територије Града Београда је у надлежности ЈВП „Србијаводе“. Обухвата 22 сектора. На подручју ЈВП „Србијаводе“ изграђено је: 1.894km насипа; 34 акумулације, око 576km регулисаних водотокова и велики број регулационих грађевина-обалоутврда; велики број бујичних преграда, каскада, брзотокова и др. Наведеним објектима штити се око 600.000 хектара земљишта са градовима, насељима, индустријским објектима и разноврсном инфраструктуром⁴⁵.

Сектор „Ниш“ обухвата Јужну Мораву од састава (Сталаћ) до ушћа Нишаве са притокама и Нишаву (укупне дужине 147,02 km), као и бране Бован (на Моравици), Завој (на Височици) и Крајковац (на Крајковачкој реци). Оперативним планом одбране од поплава од спољних вода за 2009. годину, на територији града Ниша планирана је изградња 40,20km насипа (31,02km уз Нишаву, 5,86km уз Топоничку реку и 3,32km уз Габровачку реку).

⁴² Под штетом већег обима подразумева се штета чији износ прелази 10% националног дохотка оствареног на територији општине у претходној години (Закон о ванредним ситуацијама)

⁴³ Републички сеизмолошки завод

⁴⁴ Општи план за одбрану од поплава доноси Влада за период од пет година. Оперативни план за одбрану од поплава доноси министарство надлежно за послове водопривреде за период од једне године.

⁴⁵ ЈВП „Србијаводе“ Београд – Програм пословања за 2008. годину

Критеријуми за увођење мера одбране од поплава од спољних вода су водостаји и коте на рекама у хидролошким станицама Републичког хидрометеоролошког завода. На територији Града Ниша постоји једна хидролошка станица за редовно и ванредно осматрање водостаја Нишаве (Ниш) и једна хидролошка станица за ванредно осматрање водостаја на Топоничкој реци (Г. Топоница). Ванредно осматрање водостаја на Топоничкој реци почиње када се достигне условни водостај Нишаве.

Критеријуми и услови за проглашење редовне и ванредне одбране од поплава од унутрашњих вода дефинисани су оперативним планом одбране од поплава. Оперативним планом одбране од поплава од унутрашњих вода за 2009. годину, у сектору НИШ нису планирани никакви радови.

Критеријуми за редовну одбрану од ледених поплава су различити за различите реке. За реке на територији Града Ниша и Нишавског управног округа редовна одбрана се проглашава при покривености водног огледала 100% и дебљином леда већом од 5cm у периодима када се очекује покретање леда. Ванредна одбрана се проглашава када након ледостаја почиње покретање и нагомилавање леда.

Осматрање ледених појава врши Републички хидрометеоролошки завод (Нишава: Ниш) и ЈВП Србијаводе (Љубешка Скела и Мраморски мост).

Одржавање и реконструкција водопривредних објеката је превентивна мера обезбеђења услова за протицање великих вода за одбрану од поплава и леда. Међутим, улагање у инвестиционо одржавање и доградњу система за одбрану од поплава је и даље недовољно.

Посебан проблем представљају ерозивна подручја и бујични токови. Услед деловања бујица долази до деградације ерозивних површина, покретања наноса и засипања речних корита и акумулација, угрожавања насеља и саобраћајне инфраструктуре. Због тога је уређење бујица и смањење ерозије неопходно. Оптималном комбинацијом биолошких, биотехничких и грађевинских-бујичних радова у кориту постижу се пуни ефекти заштите.

На територији Града још увек није извршена регулација корита бујичних токова. При обилнијим падавинама долази до изливања Кутинске, Габровачке и Топоничке реке, као и Суводолског, Хумског, Рујишког потока.

4.2.3. Клизишта

Оронима и клизиштима захваћено је око 25% територије Републике Србије. Априла 2006. године, услед великих поплава и вишегодишње неконтролисане сече шума, појавила су се клизишта на територији неколико општина у Републици Србији. Штета од клизишта 2006. године процењена је на 25 милиона евра⁴⁶.

На територији Града Ниша постоји 14 клизишта. При обилнијим падавинама често се активира клизиште на Мраморском брду. На Мраморском брду, 2008. године, клизиштем је било угрожено око стотину кућа. Клизиште је оштетило и 70 метара регионалног пута Ниш - Прокупље када су почела ископавања за иградњу водовода и канализације.

4.2.4. Атмосферске непогоде

Град

Систем одбране од града чини мрежа од 16 радарских центара. Одбрана од града оперативно се спроводи у периоду од 15. априла до 15. октобра.

⁴⁶ Национална стратегија одрживог развоја

Радарски центар „Ниш“ налази се на локацији „Каменички вис“. Брани територију општина Књажевац, Сокобања, Житорађа, Гаџин Хан, Дољевац, Мерошина, Ниш, Сврљиг, Бабушница, Бела Паланка, Димитровград и Пирот. Укупна брањена површина износи 643500 хектара, од тога 383126 хектара чини пољопривредна површина. Од планираних 126 противградних станица активирано је 111.

Период екстремно нестабилног времена са честим развојима градоносних облака био је друга половина маја и цео месец јун 2007. године, када је чак 35 дана вршено засејавање потенцијално градоносних ћелија, односно 14 дана изнад вишегодишњег просека, што за сада представља климатолошки максимум. У периоду од 15.04.2007. до 15.07.2007. године било је 10 дана са штетом.⁴⁷ Укупно је оштећено 2.752 хектара са процентом оштећења од 10 – 100%, што представља 0.72% у односу на укупну брањену пољопривредну површину. У нишкој општини оштећено је 337 хектара са процентом оштећења од 10 – 40%. Највећа штета у нишкој општини забележена је 24.05.2007. године када је оштећено 217 хектара са процентом оштећења од 10 – 40%.

Суша

Према подацима регистрованим у оквиру националне мреже метеоролошких станица, тренд пораста температуре ваздуха у другој половини XX века забележен је на већем делу територије Републике Србије. У погледу тренда падавина постоје локалне разлике. На територији Србије, у периоду 1950-2005. година највеће смањење падавина (око 120mm на годишњем нивоу) забележено је у Неготинској крајини. Пораст годишњих количина падавина забележен је претежно у планинској области Западне Србије и у јужним деловима Косова и Метохије. Очекује се даље смањење падавина праћено смањењем броја дана са снегом и снежним покривачем, смањењем отицаја, влажности земљишта и расположивости водних ресурса.

У Србији се повећала учесталост, интензитет и трајање метеоролошких суша као резултат повећаних температура, смањених летњих падавина и већег броја дужих сушних периода. Овај тренд ће се наставити нарочито на југоистоку и истоку Србије. По суши је била карактеристична 2007. година. Дуги сушни период започео је половином јуна и трајао до августа. У јулу је дефицит падавина у појединим местима на југу и истоку Србије био и 95%. Штете у пољопривредној производњи у Нишавском округу процењене су до чак 90%⁴⁸.

4.2.5. Епидемије заразних болести

Анализу епидемиолошке ситуације на подручју Нишавског и Топличког округа врши Институт за јавно здравље у Нишу. Према подацима овог института на поменутом подручју су најприсутније епидемије цревних заразних болести.

У току 2007. године, на подручју Нишавског и Топличког округа, регистрована је 31 епидемија заразних болести са 490 оболелих особа. Од укупног броја епидемија, највише је епидемија цревних заразних болести (28) са 440 оболелих особа, две су из групе респираторних заразних болести са 35 оболелих особа и једна из групе осталих заразних болести са 15 оболелих особа. У групи цревних заразних болести било је 19 епидемија типа *hepatitis virosa ac. A*. У општини Ниш у 15 епидемија (3 колективне, 12 породичних) оболело је 798 особа, док је 194 хоспитализовано. Епидемија хепатита А, која је на територији Града Ниша започела августа 2007. године одјављена је јула 2008. године, у ком периоду је

⁴⁷⁾ РХМЗ, Извештај о функционисању система одбране од града на територији радарског центра Ниш за период од 15.04.2007. до 15.07.2007. године

⁴⁸⁾ Агенција за заштиту животне средине – Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2007. годину

регистровано укупно 1317 оболелих особа⁴⁹.

У 2009. години у Нишу су пријављене епидемије у школским колективима, на основу утврђеног повећања учесталости обољења сличних грипу и на основу потврде пандемијског соја вируса грипа. Епидемије су пријављене и у другим градовима и регионима Србије, те је на предлог Института за јавно здравље Србије, министар здравља 11.11.2009. године прогласио епидемију пандемијског грипа епидемијом од већег епидемиолошког значаја. Према подацима Националне референтне лабораторије за респираторне вирусе Института за вирусологију, вакцине и серуме „Торлак“, закључно са 26.03.2010. године потврђено је 705 случајева оболевања од грипа изазваног новим типом вируса А(Н1Н1), а регистрована су 83 смртна исхода од ове врсте грипа у Србији⁵⁰.

У Нишу је на Инфективној клиници лечено 2842 пацијената оболелих од грипа изазваног вирусом А(Н1Н1), пријављено под сумњом 1434 обољења, на болничком лечењу било је 227 особа, а регистровано је 17 смртних исхода. Најчешћи фактори ризика идентификовани код умрлих особа су дијабетес, кардиоваскуларна обољења, гојазност и хронична обољења плућа.

4.2.6. Број проглашених природних ванредних ситуација

На територији Града природне ванредне ситуације биле су изазване поплавама, падавинама (замућење изворишта водоснабдевања), појавом клизишта и епидемија заразних болести, и то:

- 2006 – Ванредна одбрана од поплава (ГО Црвени Крст)
- 2007 – Редовна одбрана од поплава (река Нишава)
- 2007 – Ванредно стање у водоснабдевању (замућење изворишта водоснабдевања)
- 2007 – Епидемија хепатитиса А
- 2007 – Епидемија беснила (пси и мачке луталице)
- 2008 – Клизишта на Мраморском брду
- 2009 – Епидемија грипа изазваног вирусом А(Н1Н1)
- 2009 – Епидемија беснила (пси и мачке луталице)
- 2010 – Ванредна одбрана од поплава (ГО Нишка Бања)
- 2010 – Редовна одбрана од поплава (Нишава, Топоничка и Габровачка река)
- 2010 – Ванредно стање у водоснабдевању (замућење изворишта водоснабдевања)

4.2.7. Индивидуални и социјални ризик од природних ванредних ситуација

С обзиром на број проглашених природних ванредних ситуација на територији Града Ниша у протеклом десетогодишњем периоду, као и на број особа изложених штети, повреди или смрти током ових ванредних ситуација, индивидуални и социјални ризици од ове врсте ванредних ситуација нису прихватљиви.

⁴⁹⁾ Годишњи извештај о кретању заразних болести у 2007. години у Нишавском и Топличком округу, институт за јавно здравље у Нишу Годишњи извештај о кретању заразних болести у 2007. години у Нишавском и Топличком округу, институт за јавно здравље у Нишу

⁵⁰⁾ Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ Агенција за заштиту животне средине – Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2007. годину

4.3. ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ АНТРОПОГЕНОГ КАРАКТЕРА

Ванредне ситуације антропогеног карактера су: деградација природних ресурса, климатске промене, температурне инверзије, нестанак биљних и животињских врста итд. до којих долази акумулирањем последица људске делатности.

4.3.1. Коришћење обновљивих извора енергије

Енергетски ресурси у Републици Србији су релативно сиромашни и географски неравномерно распоређени. Увозе се нафта, гас и квалитетан угаљ, док се електрична енергија може још увек производити на бази домаћих ресурса. Период 2002-2008. карактерише повећање потрошње укупне примарне енергије, као и доминација учешћа фосилних горива (угаљ, нафта, гас) у потрошњи. Неконтролисана деградација необновљивих енергетских ресурса може довести до „енергетске кризе“. Стога је потребна благовремена оријентација ка коришћењу обновљивих извора енергије.

Од обновљивих извора енергије у Србији се користи само хидропотенцијал, углавном за добијање електричне енергије. Србија има потенцијал да из обновљивих извора енергије произведе половину примарне енергије, али за сада производи мање од 6%. Ради поређења, Европска унија је за своје чланице поставила циљ да се до краја 2010. године око 12% енергије произведе на бази коришћења обновљивих извора. Највећи потенцијал обновљивих извора енергије у Србији представља биомаса (49%), затим хидроелектране (27%), сунчева енергија (13%), геотермални извори и енергија ветра (по 4%) и мале хидроелектране (3%)⁵¹.

Град Ниш има потенцијале обновљивих извора енергије, пре свега биомасе, сунчеве енергије и геотермалних извора, које недовољно користи. Иако нема прецизних података о коришћењу наведених енергетских извора, пракса показује да је проценат коришћења обновљивих извора енергије занемарљив.

4.3.2. Производња и употреба супстанци које оштећују озонски омотач

У Србији, па стога и у Нишу, не постоји производња супстанци које оштећују озонски омотач, али се врши евиденција увоза и потрошње ових супстанци. Република Србија се придржава тренда смањивања увоза, сагласно Монреалском протоколу. Ово се, пре свега, односи на супстанце познате као хлорофлуороугљеници, које поред оштећења озонског омотача спадају и у групу гасова са ефектом стаклене баште, са потенцијалом глобалног загревања од 700-2300 пута већем од угљен(IV)оксида.

4.3.3. Тренд годишње температуре ваздуха

Нагли раст атмосферске концентрације гасова стаклене баште у претходном столећу резултат је људске активности. Тако је нарушен енергетски биланс атмосфере и започео процес њеног загревања у глобалним размерама. Утврђено је да се концентрација пет гасова стаклене баште (угљен(IV)оксид, азотсубоксид, тропосферски озон, метан и хлорофлуороугљеници) и даље повећава у атмосфери. Најзначајније људске активности које доприносе повећању концентрације гасова стаклене баште су производња и потрошња енергије и саобраћај.

⁵¹⁾ Агенција за заштиту животне средине – Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2008. годину

Од 1981. започео је тренд раста годишње температуре који и даље траје. По тренду вредности података у периоду 1975-2004, годишња температура ваздуха за подручје Србије се интензивно повећавала, интензитетом већим од 4,54°C/100 год. Интензитет пораста температуре у периоду 1991-2008. је вишеструко већи него у периоду 1951-2008.

У већем делу Србије 2007. година је била топлија за 1,2 до 2°C. Шире подручје Београда и подручје Смедеревске Паланке, Ниш са околином и Неготинска крајина су била најтоплија подручја у Републици током 2007. године. Имајући у виду различите процене наше будуће климе, може се рећи да је 2007. била једна од типичних будућих година.

Тренд годишње температуре ваздуха на подручју Ниша у периоду 1951-2008. износио је 0,4-1°C на 100 година, а у периоду 1991-2008. чак 6,5-7,5°C на 100 година⁵².

4.4. РАТНА РАЗАРАЊА И ТЕРОРИЗАМ

4.4.1. Бомбардовани објекти

У периоду од 24.03.1999. до 10.06.1999. године Република Србија је била изложена НАТО агресији. Мето бомбардовања били су и витални објекти привредне и саобраћајне инфраструктуре. Ниш је био честа мета НАТО бомбардера. Извод из Ратног биланса Ниша дат је у табели 5.

4.4.2. Број погинулих лица

Током НАТО агресије погинуло је 55 становника Ниша и то: 25 цивила, 21 војник и резервиста и 10 припадника полиције. Највећи број цивила (15) погинуо је 7. маја 1999. године приликом бомбардовања Ниша касетним бомбама.

4.4.3. Пронађена и уништена неексплодирана убојна средства

На територији Града Ниша, у периоду од 2006. до 2009. године пронађено је и уништено 114 неексплодираних убојних средстава, највише ручних бомби (47), затим експлозивних направа (13), граната (9), авионских бомби (5), касетних бомби (3), као и већи број артиљеријских пројектила и граната, артиљеријских и пушчаних зрна и метака. У Нишу не постоји полигон за уништавање неексплодираних убојних средстава.

4.4.4. Тероризам

Тероризам је један од највећих ризика и претњи за глобалну, регионалну и националну безбедност. Савремени тероризам је глобалан по свом обиму, а повезан је и са насилним верским екстремизмом. У условима глобалног тероризма, Република Србија може бити мета терористичког деловања, како непосредно тако и коришћењем њене територије за припрему и извођење терористичких акција у другим земљама. Са становишта безбедносних ризика и претњи са којима се суочава Република Србија, посебно је значајна веза тероризма са свим облицима организованог, транснационалног и прекограничног криминала⁵³.

⁵² Агенција за заштиту животне средине – Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2008. годину

⁵³ Стратегија националне безбедности

Табела 5. Ратни биланс Ниша – извод

РЕД. БР.	БОМБАРДОВАНИ ОБЈЕКТИ	ДЕО ЛИСТЕ ОБЈЕКТА ПРЕМА ОБИМУ РАЗАРАЊА	БРОЈ ЗАХТЕВА ЗА ПРОЦЕНУ ШТЕТЕ	КОМЕНТАР
1.	Објекти специјалне намене	Касарна „Стеван Синђелић“ Војни аеродром Касарна „Мија Станимировић“		Директно бомбардовани више пута различитим врстама пројектила
2.	Привредни објекти	ДИН Југопетрол Енергогас Електротехна МИН	250	Највише су страдали привредни објекти у тзв. Северозападној индустријској зони Ниша
3.	Стамбени објекти и насеља	Ст.насеље „Шљака“ Ст.насеље „Медошевац“ Ст.насеље „Ратко Јовић“ Ст.насеље „Јагодин мала-Пантелеј“ Ст.насеље „Дуваниште“ Ст.насеље „Чамурлија“	3.500	Стамбена насеља „Шљака“ и „Медошевац“ су директно бомбардовани авио-бомбама, а стамбене четврти у околини Тврђавске пијаце и Клинике за патологију, као и насеље „Дуваниште“ касетним бомбама
4.	Инфраструктурни објекти	Ел.енерг.систем : Трафостаница „Ниш 2“ Надвожњак на аутопуту Београд-Скопље Мост на Нишави: Трупале Бетонски мост у Нишу Инфр. у ул. С.Пауновића (водовод, канализација, топловод, ПТТ, инсталације, саобраћајнице)		Највећа директна и индиректна штета Граду свакако је нанета директним бомбардовањем трафостанице „Ниш 2“ у насељу Н. Тесле, стакленим (графитним) и авио-бомбама, због чега је више пута у току рата долазило до распада електроенергетског система у већем делу Републике.
5.	Објекти друштвених делатности	-ОШ „Медошевац“ -Дом ученика средњих школа „Никола Тесла“ -Комплекс техничких факултета -Комплекс техн. школа -Музеј-логор „12. фебруар“	50	

4.5. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Јединице локалне самоуправе организују заштиту од природних и других незгода и заштиту од пожара и стварају услове за њихово отклањање, односно ублажавање њихових последица. У остваривању права и дужности у области заштите и спасавања јединице локалне самоуправе, преко својих органа⁵⁴:

⁵⁴) Закон о ванредним ситуацијама, “Сл. гласник РС”, бр. 111/09

1. доносе одлуку о организацији и функционисању цивилне заштите на свом подручју и обезбеђују њено спровођење у складу са јединственим системом заштите и спасавања;
2. доносе план и програм развоја система заштите и спасавања на свом подручју, у складу са Дугорочним планом развоја заштите и спасавања Републике Србије;
3. планирају и утврђују изворе финансирања за развој, изградњу и извршавање задатака заштите и спасавања и развој цивилне заштите и спровођење мера и задатака цивилне заштите на свом подручју;
4. образују Штаб за ванредне ситуације;
5. непосредно сарађују са надлежним органом, другим државним органима, општинама, привредним друштвима и другим правним лицима;
6. остварују сарадњу са регијама и општинама суседних земаља;
7. усклађују своје планове заштите и спасавања са Планом заштите и спасавања у ванредним ситуацијама Републике Србије;
8. одређују привредна друштва и друга правна лица од посебног значаја за заштиту и спасавање;
9. обезбеђују телекомуникациону и информациону подршку за потребе заштите и спасавања, као и укључење у телекомуникациони и информациони систем Службе осматрања, обавештавања и узбуњивања и повезују се са њим;
10. израђују и доносе Процену угрожености и План заштите и спасавања у ванредним ситуацијама за своје подручје;
11. прате опасности, обавештавају и врше рано упозоравање становништва о опасности;
12. набављају и одржавају средства за узбуњивање у оквиру јединственог система јавног узбуњивања у Републици Србији, учествују у изради акустичне студије за територију општине;
13. организују, развијају и воде личну и узајамну заштиту;
14. организују и опремају јединице цивилне заштите опште намене;
15. усклађују планове заштите и спасавања у ванредним ситуацијама са суседним општинама.

Ванредна ситуација за град се проглашава ако постоји непосредна опасност да ће захватити, или ако је већ захватила део или целу територију града, или ако не постоје довољне могућности града за одговор у ванредној ситуацији. Одлуку о проглашењу ванредне ситуације за територију града доноси градоначелник, на предлог Градског штаба за ванредне ситуације⁵⁵.

4.5.1. Снаге заштите и спасавања

Штабови за ванредне ситуације

За координацију и руковођење заштитом и спасавањем у ванредним ситуацијама на територији града, Скупштина Града образује Градски штаб за ванредне ситуације, као оперативно-стручно тело за управљање у ванредним ситуацијама. Градски штаб за ванредне ситуације чине командант штаба, заменик команданта штаба, начелник и чланови штаба. Командант штаба је градоначелник. Заменик команданта штаба је заменик градоначелника

⁵⁵⁾ До ступања на снагу Закона о ванредним ситуацијама Одлуку о проглашењу ванредне ситуације на територији Града Ниша доноси Градски штаб за управљање у кризним ситуацијама

или члан градског већа. Начелник штаба је начелник Управе за ванредне ситуације у Нишу. Начелника, заменика и чланове штаба за ванредне ситуације поставља и разрешава скупштина града, на предлог градоначелника. Градски штаб за ванредне ситуације образује, по потреби, помоћне стручно-оперативне тимове за специфичне задатке заштите и спасавања⁵⁶.

Јединице цивилне заштите

Јединице цивилне заштите се образују, опремају и оспособљавају као оперативне снаге за извршавање задатака цивилне заштите и то као јединице опште намене и специјализоване јединице. Јединице опште намене образују јединице локалне самоуправе, привредна друштва и друга правна лица, као привремене саставе од добровољаца и радно способног становништва, односно запослених, за извршавање једноставнијих послова заштите и спасавања. Специјализоване јединице се организују, опремају и обучавају ради извршавања сложених задатака цивилне заштите. Специјализоване јединице образују привредна друштва и друга правна лица која, у складу са Проценом угрожености, представљају потенцијални извор угрожавања шире територије. На територији Града формиране су специјализоване јединице цивилне заштите за: спасавање из рушевина, збрињавање и евакуацију, РХБ заштиту, заштиту од пожара и експлозија, за прву медицинску помоћ, спасавање на води и под водом, алпинистичку и спелеолошку заштиту, идентификацију и позадинско обезбеђење.

Ватрогасно-спасилачке јединице

Ватрогасно-спасилачке јединице су оперативне снаге Управе за заштиту и спасавање у Нишу, за извршавање задатака заштите и спасавања. Управа за заштиту и спасавање у Нишу покрива територију Ниша, Алексинца, Сврљига и Дољевца, укупне површине од 597km². Број припадника ватрогасно-спасилачких јединица је знатно испод потребног броја, али захваљујући стручној оспособљености и искуству, они ефикасно обављају своје задатке. Као слабости се, још, могу истаћи: непостојање ватрогасних испостава у свим деловима града; непостојање ватрогасно-спасилачких јединица у Мерошини, Гаџином Хану и Ражњу; застарела и неатестирана опрема, као и застарела возила.

Табела 6. Потенцијали Управе за ванредне ситуације у Нишу

ПОТЕНЦИЈАЛИ (људски ресурси)		ПОЛ		СТАРОСТ				СТРУЧНА СПРЕМА			
		М	Ж	20-30	30-40	40-50	50-63	СШС	ВШС	ВСС	МАГ.
Посто-јећи	Ниш	94	3	16	50	29	2	77	10	9	1
	Алексинац	15	0	3	5	6	1	14	1	0	0
	Сврљиг	4	0	1	2	1	0	3	1	0	0
	Дољевац	7	0	4	3	0	0	7	0	0	0
	УКУПНО:	120	3	24	60	36	3	101	12	9	1
Планирани	Ниш	110	6	35	50	29	2	84	12	18	2
	Алексинац	17	0	5	5	6	1	16	1	0	0
	Сврљиг	13	0	10	2	1	0	12	1	0	0
	Дољевац	13	0	10	3	0	0	12	1	0	0
	Гаџин Хан	13	0	13	0	0	0	12	1	0	0
	Ражањ	13	0	13	0	0	0	12	1	0	0
УКУПНО:	179	6	86	60	36	3	148	17	18	2	

⁵⁶⁾ До усклађивања аката Скупштине Града са одредбама Закона о ванредним ситуацијама у функцији ће бити Градски штаб за управљање у кризним ситуацијама и Кризни оперативни штаб града Ниша са задацима и организацијом дефинисаним Одлуком о заштити грађана и материјалних добара у кризним ситуацијама и образовању Градског штаба за управљање у кризним ситуацијама.

Табела 7. Потенцијали Управе преузети из Одељења за ванредне ситуације Града Ниша

ПОТЕНЦИЈАЛИ (људски ресурси)	ПОЛ		СТРУЧНА СПРЕМА		
	М	Ж	СШС	ВШС	ВСС
Ниш	20	4	6	3	15

Табела 8. Специјалне јединице за заштиту и спасавање Управе за ванредне ситуације у Нишу

Постојеће јединице	Тим за заштиту и спасавање од поплава на води и под водом (36 чланова)
	Тим за заштиту и спасавање од рушевина и из рушевина (22 члана)
Планиране јединице	Тим за спасавање из дубина и са висина
	Тим за техничке интервенције у саобраћају
	Тим за техничке интервенције са опасним материјама
	Тим за гашење шумских пожара

Полиција и Војска Србије

Полиција и Војска Србије ангажују се за заштиту и спасавање само уколико расположиве снаге и средства Града и Републике Србије нису довољне за адекватан одговор на ванредну ситуацију.

Табела 9. Потенцијали Јединице Копнене Војске лоциране у гарнизону у Нишу

Једно ватрогасно одељење лоцирано у касарни „Књаз Михаило“ састава девет лица
Једно ватрогасно одељење лоцирано у касарни "Мија Станимировић" састава седам лица

Институције чија је редовна делатност од интереса за заштиту и спасавање

Институције чија је редовна делатност од интереса за заштиту и спасавање имају посебан значај за заштиту и спасавање. То су привредна друштва и друга правна лица чија је делатност у области телекомуникација, рударства и енергетике, железничког транспорта, метеорологије, хидрологије, сеизмологије, заштите од јонизујућег зрачења и нуклеарне сигурности, заштите животне средине, водопривреде, шумарства и пољопривреде, здравства, збрињавања и ветерине.

Табела 10. Потенцијали у здравству – медицинско особље у здравственим установама на дан 31.12.2007. године

УКУПНО	ВИСОКА СПРЕМА				ВИША МЕД. СПРЕМА	СРЕДЊА МЕД. СПРЕМА	НИЖА МЕД. СПРЕМА
	Лекари	Стома- толози	Фарма- цеути	Сарад- ници			
4933	1434	170	98	112	227	2819	23

Табела 11. Потенцијали Хитне медицинске помоћи у 2009. години

ЛЕКАРИ		МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ - ТЕХНИЧАРИ		ВОЗАЧИ
Укупно	Специјалисти	Виша мед. спрема	Средња мед. спрема	
103	74	4	106	65

Привредна друштва и друга правна лица оспособљена и опремљена за заштиту и спасавање

Привредна друштва и друга правна лица која су по својој делатности оспособљена и опремљена за заштиту и спасавање су: комунална, грађевинска, водопривредна, предузећа која газдују шумама, угоститељска, рударска и транспортна привредна друштва и друга правна лица, привредни субјекти из области приватног обезбеђења, привредна авијација, удружења, савези, друштва и клубови из области ватрогаства, кинологије, ронилаштва, наутике, алпинизма, спелеологије, радио-аматерства, Горска служба спасавања, извиђачи и други субјекти од значаја за заштиту и спасавање.

Табела 12. Преглед правних лица оспособљених и опремљених за заштиту и спасавање

Ред. број	ПРАВНА ЛИЦА	ДЕЛАТНОСТ	МЕРА ЗА КОЈУ СЕ АНГАЖУЈУ
1.	Институт за јавно здравље Ниш	Заштита здравља	РХБ (биолошка лаб.), прва мед. помоћ
2.	Завод за здравствену заштиту радника Ниш	Заштита здравља	РХБ (Р и Х лабораторија)
3.	Предузеће за путеве Ниш	Грађевинска делатност	Заштита од рушења и спасавање из рушевина
4.	Ветеринарски институт Ниш	Ветеринарска заштита	Заштита и спасавање животиња
5.	Ронилачки клуб „Гусар“ Ниш	Спасавање на води	Заштита и спасавање од поплава на води и под водом
6.	Организација Црвеног крста Ниш	Социјална	Збрињавање угрожених и настрадалих
7.	ЈКП „Наисус“ Ниш	комунална	РХБ заштита
8.	ЈКП „Нискоградња“ Ниш	комунална	Спасавање из рушевина
9.	ЈКП „Медијана“ Ниш	комунална	Асанација, РХБ заштита
10.	АД „Косаница“ Ниш	грађевинска	Спасавање из рушевина
11.	Завод за хитну медицинску помоћ Ниш	здравствена	Прва медицинска помоћ
12.	Дом здравља Ниш	здравствена	Прва медицинска помоћ
13.	АД „Нишекспрес“ Ниш	саобраћајна	Евакуација
14.	АД „Аеродром“ Ниш	саобраћајна	Евакуација
15.	ЈП „Србијашуме“ Ниш	Пољопривредна	РХБ заштита
16.	ВДП „Јужна морава“ Ниш	Водопривредна	Заштита од поплава
17.	АД „Житопек“ Ниш	РХБ испитивање	РХБ заштита и збрињавање
18.	Институт „1.Мај“ Ниш	Радиолошка анализа	РХБ испитивање, РХБ заштита
19.	УКЦ Ниш	Здравствена	Прва медицинска помоћ
20.	Студентски центар Ниш	Социјална	Збрињавање угроженог становништва
21.	ПД Југоисток огранак електродистрибуција Ниш	Дистрибуција електричне енергије	Замрачивање и маскирање
22.	Радио клуб „Никола Тесла“	Остале делатности	Одржавање веза ван службе осматрања и обавештавања

Црвени крст Србије

Црвени крст Србије учествује у припреми и спровођењу задатака заштите и спасавања у складу са јавним овлашћењима и програмским активностима. Црвени крст Србије доноси план и спроводи програм припреме за деловање у несрећама у сарадњи и уз координацију са надлежним државним органима. У саставу Црвеног крста Србије јесу покрајинске, градске и општинске организације Црвеног крста.

Табела 13. Потенцијали Окружне јединице за помоћ у Нишу

РУКОВОДСТВО ЈЕДИНИЦЕ	ПРВА ПОМОЋ	ТЕХНИЧКА ПОДРШКА	БРИГА О ЉУДИМА	УКУПНО
4	11	6	15	36

Систем осматрања, раног упозоравања, обавештавања и узбуњивања

Основни задатак система осматрања, раног упозоравања, обавештавања и узбуњивања је откривање, праћење и прикупљање података о свим врстама опасности које могу угрозити људе, животну средину, материјална и културна добра. Субјекти система осматрања, раног упозоравања, обавештавања и узбуњивања су: Служба 112, органи државне управе, полиција, Војска Србије, привредна друштва, службе од јавног интереса и друга правна лица која се у оквиру своје редовне делатности баве осматрањем, евидентирањем, анализом и прогнозирањем одређених појава и стања у хидрометеорологији, сеизмологији, заштити од пожара, водoprивреди, хемијској и радиолошкој заштити, здравству, пољопривреди, електропривреди, саобраћају и другим областима⁵⁷.

На територији Града Ниша постоје: Оперативни центар (Центар за обавештавање 985); осматрачке станице и Систем јавног узбуњивања.

Оперативни центар (Центар за обавештавање Града Ниша) ради као јединствен комуникационо-информациони центар. Носилац је свих активности у систему успешне увезаности и сарадње са институцијама, предузећима и другим субјектима и обезбеђује одговарајуће контакт тачке (бројеве телефона, мобилних) за правовремену и успешну комуникацију.

Центар за обавештавање ради од 0 до 24 сата, а рад се одвија по сменама. Број телефона Центра 985 је приступни телефон за подручје Нишавског управног округа. Постоје три приступне линије на овом телефонском броју. Овај број ће се користити до успостављања броја 112 као јединственог броја за целу територију Републике Србије. Центар за обавештавање је са општинама у округу увезан и радио УКТ везом. Такође је, радио везом у контакту са осталим управним окрузима са којима се граничи, а има и везу са суседним окрузима у систему специјалних ТТ веза. Опрема која се тренутно користи за остваривање везе је застарела и одавно су јој истекли технички ресурси, али редовним одржавањем и правилном и пажљивом употребом она се одржава у функцији. Потребно је да се обезбеде савременија техничка средства која би пратила динамику развоја средстава телекомуникације и информатике. Простор у коме је смештен Центар не одговара потребама и функцијама Центра.

Осматрачке станице се организују у циљу прикупљања података о могућим опасностима, ефектима и последицама природних и других несрећа.

Систем узбуњивања се састоји од одговарајућих јавних сирена, уређаја, спојних путева и техничких средстава за управљање, као и њихове организације размештаја,

⁵⁷⁾ Закон о ванредним ситуацијама, "Сл. гласник РС", бр. 111/09

процедуре управљања, употребе и одржавања. На подручју Града Ниша монтиране су 62 електричне и једна електронска сирена. У Граду Нишу постоји централни систем за узбуњивање са 42 електричне и једном електронском сиреном.

У Граду Нишу је присутан проблем при надградњи стамбених зграда на којима су монтиране сирене. Наиме, извођачи радова без сагласности и знања Центра демонтирају сирене, изврше надградњу и потом не враћају исте, или ако их врате, не заврше све потребне радове на њиховом повезивању. Такође је присутан проблем неравномерне покривености територије Града сиренама, јер су исте монтиране почетком 80-тих година прошлог века. Постојећа акустичка студија не третира поједине делове града, јер у то време нису ни постојали. Овај проблем је посебно присутан у Доњем и Горњем Комрену, насељу Дурлан (завршетак Књажевачке улице), на Бубњу, као и у приградским насељима са више хиљада становника: Ново Село и Никола Тесла. Посебан проблем представља даљински систем за узбуњивање који је превазиђен и са доста проблема у заштити од активирања услед кварова.

Медији

Медији имају значајну улогу у информисању јавности о ванредној ситуацији. Град Ниш има довољан број локалних медија које може да искористи као значајан потенцијал у управљању ванредним ситуацијама.

4.5.2. Капацитети система заштите и спасавање

Објекти и средства за заштиту и спасавање обухватају склоништа и друге заштитне објекте, складишта, заштитну и спасилачку опрему и оруђа, опрему за оспособљавање и обуку, превозна средства, телекомуникационе и алармне уређаје и друге материјале који се користе за заштиту и спасавање. Капацитети система заштите и спасавања којима располаже Град Ниш, приказани су у табелама 14-23.

Табела 14. Број склоништа основне заштите на територији Града

Територија	Град Ниш
Број склоништа	170

Табела 15. Постојећи и планирани капацитети Управе за ванредне ситуације

КАПАЦИТЕТИ (средства, опрема)	ВОЗИЛА		ЕЛЕКТРО- АГРЕГАТИ	ВАТРОГАСНЕ ПУМПЕ	ЧАМЦИ	
	Ватрогасна	Путничка				
Постојећи	Ниш	22	14	8	29	7
	Алексинач	3	4	1	4	0
	Сврљиг	3	2	1	1	0
	Дољевац	1	0	0	1	0
	УКУПНО:	29	20	10	35	7
Планирани	Ниш	25	15	10	30	7
	Алексинач	5	5	3	7	2
	Сврљиг	4	3	2	3	0
	Дољевац	4	2	2	3	1
УКУПНО:	38	25	17	43	10	

Табела 16. Интендантско-позадинска опрема и материјално-техничка средства

ОПРЕМА И СРЕДСТВА	ВРСТА	БРОЈ
Интендантско позадинска опрема	Шатор командни већи ШВК-М-70	13
	Магацински шатор ШМ-М-70	34
	Кухиња товарна 25л (за пренос хране)	11
	Вреће за спавање	670
	Подметачи за спавање	95
	Шаторска крила	300
	Ћебад	380
МТС за спасавање и рашчишћавање	Шлем грађевински	1340
	Респиратори за дим и прашину	516
	«ЈЕКЛО» гарнитуре	9
	Маказе за сечење бетонског гвожђа	55
	Универзалне и ручне дизалице од 1-5,5Т	5
	Котураче и ужади (разне врсте)	121
	Лестве састављаче и кукаче	97
	Моторне тестере за дрво	4
	Агрегати од 1,5 до 5,5 КВ	25
	Моторне пумпе „Розенбауер и Хонда“	15
МТС за РХБ заштиту и за хемијске акциденте	Заштитне маске	2
	Заштитне рукавице и огртачи	око 1900
	Дозиметар командни	40
	Радиолошки и хемијски детектор	20
	Заштитне кецеље и комбинезони	200
	Радиомеријска лабораторија „Лара-10“	2
МТС за ватрогаство	Ватрогасни шлем	50
	Ватрогасне кофе	220
	метларице	100
	Ватрогасни апарати	35
	Азбестне поњаве	46
	Азбестне одело	18
	Одело противпожарно „Неплан“	11
	Напртњаче	21
	Ватрогасне чакље	90
МТС за спасавање на води и под водом	Чамац са прибором за пловидбу	2
	Чамац десантни Д-10	6
	Грудњаци за спасавање	38
	Мотор ванбродски „Томос“	2

Табела 17. Преглед здравствених капацитета Нишавског управног округа и Града Ниша

ОКРУГ/ ГРАД	Постељни капацитети (обавезно)	Екипе Опште медицинске помоћи	Хируршке екипе	Сани- тетска возила	Високо технолошка опрема
Нишавски управни округ	2.994	125	18	56	4 ангио сале, опер. сала, 5 рентген ап., 8 пок. рен.ап., 3 скенера, 1 примус, 1 брахи, 2 мамо-графа, 2 магн.резонансе, холтер, ултразвук са доплером, апарат за елек.дијагн., 2 дезинтоме-тра, 12-канални екг, 4 комби-буса, 1 возило са 8 седишта за дијализу, ...
Град Ниш	2.854	72	16	25	4 ангио сале, опер. сала, 5 рентген ап., 8 пок. рен.ап., 3 скенера, 1 примус, 1 брахи, 2 мамо-графа, 2 магн.резонансе, холтер, ултразвук са доплером, апарат за елек.дијагн., 2 дезинтоме-тра, 12-канални екг, 4 комби-буса

Табела 18. Капацитети Хитне медицинске помоћи (број, врста и опремљеност возила) у 2009.год.

ВРСТА ВОЗИЛА	БРОЈ	ОПРЕМЉЕНОСТ
Санитетска возила за пружање ХМП – Citroen Jumper 3	15	комплетна
Санитетска возила за транспорт повређених и оболелих пацијената на подручју града – Citroen Jumper 2	7	делимична
Санитетска возила за превоз пацијената на хемодијализи - Citroen Jumper 2	7	неопремљена
Санитетска возила за превоз повређених и оболелих пацијената ван подручја града – 3 Volvoa, 1 Fiat Dukato	4	делимично опремљена
Санитетска возила у резерви – Fiat Dukato	5	делимично опремљена
Санитетско возило за масовне несреће – Pinz-Gauer	1	делимично опремљено
Возило за техничку подршку – Lada-Niva	1	
Путничка возила за набавку и администрацију – 1 Citroen BX, 2 Zastava 101	3	

Табела 19. Преглед смештајних капацитета Града Ниша (у случају ванредних ситуација)

Објекат за смештај	Капацитет	Статус (власништво- надлежност)	Потреба за опремањем	Реализатор опремања
Спортске хале Основне школе Средње школе Месне канцеларије	2430	Град Ниш	2430 кревета 4860 ћебета 2430 јастука 2430 постељина	Црвени крст Ниш

Табела 20. Преглед броја цистерни за дистрибуцију пијаће воде

Ред. бр.	ГРАД/ОПШТИНА	ЦИСТЕРНЕ		
		Број	Запремина (l)	Власник
1	Ниш	2	9.000	ЈКП «Наисус» Ниш СУП Ниш
		3	7.500	
		1	7.000	
2	Алексинач	3	5.500	СУП Алексинач
3	Сврљиг	1	8.000	ЈКП Сврљиг
4	Мерошина	?	?	?
5	Дољевац	?	?	?
6	Гаџин Хан	1	3.000	СО-Гаџин Хан
7	Ражањ	?	?	?
УКУПНО		11	35.000l=35m ³	

Табела 21. Преглед механизације јавних и друштвених предузећа

НАЗИВ ПРЕДУЗЕЋА И МЕСТО	МЕХАНИЗАЦИЈА													
	Камион-кипер	Булдожер	Ауто-дизалица	Ровокопач	Виљушкар	Компресор	Утоваривач	Ровокопач	Багер	Грејдер	Вучни воз	Ваљак	Аутоцистерна	Трактор
ПЗП „Ниш“	45	4					8		2	6	1	18		
ВДП „Јужна Морава“ Ниш	10	4					4		3		1			
ЈКП „Медијана“ Ниш	7			1			1							
ДП „Нискоградња“ Ниш	25	4					5			2	1	18	3	
ДП „Грађевинар“ Ниш	43	3	2				2	2			1		2	
ЈКП „Наисус“ Ниш	5	1		7	1	1	2							
ПП „Морава“ Алексинач	10	3		5		1	1							1
КП „Мерошина“ Мерошина													1	1
ЈКП „Комуналац“ Ражањ	1	1												1
ЈКП „Шљункара“ Дољевац	1						2							
ЈКП „Дољевац“ Дољевац	1													1

Табела 22. Капацитети Црвеног крста – Окружне јединице за помоћ

Опремљеност	Лична опрема
	Опрема за прву помоћ
	Опрема за смештај људи
	Опрема за осветљење насеља
	Опрема за обезбеђење воде за пиће и хигијену (на републичком нивоу)
	Опрема за негу и хигијену
	Опрема за кухињу – трпезарија
Могућности	Привремени смештај (шаторско насеље) са водом, струјом, трпезаријом за 180 људи
	Одржавање хигијене, указивање прве помоћи, психосоцијалне подршке и евидентирање
	Садејство са Хитном медицинском помоћи, ватрогасно-спасилачким јединицама и др.

Табела 23. Капацитети Јединице Копнене војске лоциране у гарнизону у Нишу

Ватрогасно моторно возило за гашење пожара водом и пеном (свако одељење)
Пумпа типа "Rozen-Bauer", са припадајућом ватрогасном опремом (свако одељење)
Остала следејућа опрема
4 цистерне за водоснабдевање

4.5.5. Образовање и обука

У области ванредних ситуација врши се формално и неформално образовање. Формално образовање се одвија на факултетима Универзитета у Нишу. Посебно треба истаћи Факултет заштите на раду у Нишу на коме ће се, почев од шк. 2010/2011, изводити акредитовани студијски програм Управљање ванредним ситуацијама. Неформално образовање у овој области одвија се путем семинара, курсева и предавања која реализују Управа за ванредне ситуације, Хитна медицинска помоћ, Црвени крст, Војска Србије, као и невладине организације.

Обука јединица цивилне заштите и специјалних јединица за заштиту и спасавање врши се у земљи и у иностранству. Организују се и заједничке вежбе провере спремности за деловање у ванредним ситуацијама, као и међународне војно-медицинске вежбе.

4.5.6. Документи у области заштите и спасавања

До доношења докумената сагласно Закону о ванредним ситуацијама, Град ће користити следеће документе:

1. Одлука о заштити грађана и материјалних добара у кризним ситуацијама и образовању Градског штаба за управљање у кризним ситуацијама
2. Процена угрожености, потреба и могућности за заштиту и спасавање људи, материјалних и других добара од елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа и других опасности у миру и рату
3. План употребе цивилне заштите
4. Планови заштите од елементарних непогода које могу наступити на територији Града Ниша.

**СТРАТЕГИЈА
БЕЗБЕДНОСТИ
ГРАДА НИША**

3.
ПОГЛАВЉЕ
**Изазови
и могућности**

1. SWOT АНАЛИЗА

SWOT анализа је преузета из пословне економије и помоћу ње се идентификују следећи фактори: снаге, слабости могућности и претње, уз уважавање интерних и екстерних фактора.

СНАГА је ресурс који дата област може да искористи да унапреди свој територијални систем и конкурентност.

СЛАБОСТ је ограничење, грешка, недостатак који спречава дату област да унапреди свој територијални систем.

МОГУЋНОСТ је повољна ситуација у области (граду/региону).

ПРЕТЊА је неповољна ситуација у области (граду/региону) која може потенцијално да угрози Стратегију.

SWOT анализа је сачињена на радионицама радног тима.

Анализом су обухваћене дефинисане области безбедности:

- а) економија,
- б) друштвено окружење
- в) животна средина и
- г) ванредне ситуације.

Имајући у виду међусобну повезаност и условљеност остваривања безбедности, као и прожимање узрока који могу да је наруше, SWOT анализа је обједињена за све области.

ПРЕДНОСТИ (снаге)
<ul style="list-style-type: none"> • Развијена мрежа образовно-васпитних институција (основне и средње школе) • Образовно-научне институције (Универзитет, факултети и институти) • Усвојени (или у развоју) стратешки и плански документи (Стратегија развоја Града Ниша, Стамбена стратегија, Стратегија интеграције избеглица и привремено расељених лица, Акциони план за децу, Стратегија социјалне заштите, ГУП у процесу израде, урбанистички планови, планови заштите Града од природних, техничко-технолошких и других незгода, општи и оперативни планови за заштиту од пожара, поплава, ...) • Традиција у индустријској производњи • Развијена мрежа здравствених институција, добра опремљеност дијагностичким

<p>средствима и оријентација ка примарној здравственој заштити</p> <ul style="list-style-type: none"> • Комуникациона и телекомуникациона инфраструктура • Просторне и геоморфолошке карактеристике територије града (земљиште, термалне воде, клима) • Професионални, едуковани и стручни кадрови у области здравства, образовања, полиције, деловања у ванредним ситуацијама • Постојање невладиних организација (или Постојање цивилног сектора) • Повећан однос броја породица у односу на број изграђених станова • Постојање индустријских радних зона - просторна функција и намене • Тренд смањења стопе општег криминалитета • Релативно задовољавајућа просторна покривеност територије града станицама полицијске управе • Реални локалпатриотизам и осећај припадности граду • Непостојање видног изражавања верског и националног екстремизма • Све израженија јавност у раду институција и локалне самоуправе • Мониторинг параметара животне средине • Повећано водоснабдевање (изворишта и кружни прстен водоснабдевања) • Постојање централног колектора за прихват и транспорт отпадних вода • Постојање заштићених области • Организовано прикупљање отпада на градском подручју и постојање постројења за третман медицинског отпада у медицинским установама • Постојање институција, привредних друштава и других правних лица за реаговање у ванредним ситуацијама • Организован систем цивилне заштите на локалном нивоу и постојање кризних штабова • Изграђени системи за одбрану од поплава и систем за алтернативно снабдевање водом • Постојање свести о потреби повећања степена безбедности у области економије, животне средине, свакодневног живота и планирања одговора на ванредне ситуације на локалном нивоу • Постојање локалних медија
СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Монополски положај предузећа у јавном сектору • Лоша инфраструктура • Неадекватна привредна структура (застарела технологија, неискоришћеност постојећих производних капацитета) • Преовладавајућа улога трговине • Уситњеност пољопривредних газдинстава

- Неусклађеност тржишта радне снаге и образовања
- Непостојање подстицајних мера
- Ниска ефикасност локалне администрације
- Лоша приватизација
- Недостатак „економског локалног патриотизма“
- Непостојање брендова везаних за Град Ниш
- Неадекватна заштита потрошача
- Непостојање практичне локалне политике за смањење сиромаштва и систематизованог мониторинга сиромаштва
- Пад друштвених вредности и пад опште друштвене солидарности
- Миграције становништва према урбаном центру и према развијенијим деловима Србије (одлив кадрова)
- Све израженије појаве насиља у породици
- Недостатак адекватно обучених кадрова за пружање специфичних облика заштите у области друштвене безбедности
- Слабости у примени постојеће законске регулативе у области друштвене безбедности и социјалне заштите
- Неразвијене социјалне мреже и недостатак неформалне едукације у области социјалне кохезије и безбедности појединаца и одређених друштвених група
- Недовољна доступност одговарајућег стамбеног простора (сиромашни и социјално угрожени)
- Високи текући трошкови становања у односу на економске могућности породица
- Незадовољавајући квалитет становања на сеоском подручју
- Дотрајале електроинсталације и столарије у образовним установама
- Недовољна брига о деци у образовно-васпитним установама
- Недовољан ниво инклузије у образовању у односу на неке друштвене групе
- Незадовољавајући ниво безбедности у образовним установама
- Пасивност грађана и недовољно заступљен грађански активизам
- Недостатак институционалних механизма укључивања јавности у одлучивање
- Низак ниво безбедносне културе на свим нивоима
- Недовољна просторна и техничка опремљеност институција за нове облике угрожавања безбедности
- Недостатак организоване бриге и рада на укључивању појединаца по издржаној казни
- Незадовољавајуће стање и мала пропусна моћ путне инфраструктуре у ужем градском језгру и генерално на подручју града
- Положај инфраструктурних чворова (железничка и аутобуска станица, аеродром)
- Непостојање утврђеног коридора за транспорт опасних материја
- Застарео и небезбедан возни парк

- Непостојање Ургентног центра
- Недовољни капацитети службе хитне помоћи
- Неодговарајућа координација између институција за реаговање у ванредним ситуацијама (примарно здравство, цивилна заштита, ватрогасно-спасилачке јединице)
- Низак проценат топлификације стамбених и привредних објеката у граду
- Непостојање катастра загађивача
- Недовољно регулисана речна корита
- Непостојање система за наводњавање и одводњавање
- Неконтролисана употреба хемикалија у пољопривреди
- Претварање пољопривредног у грађевинско земљиште
- Непокривеност свих сеоских подручја системом градског водоснабдевања
- Непостојање контроле исправности воде за пиће на сеоском подручју
- Дотрајалост (старост) вововодне мреже и коришћење азбесних цеви у делу мреже за водоснабдевање,
- Неадекватна контрола воде на јавним чесмама
- Непостојање централног система за пречишћавање отпадних вода
- Нарушавање биодиверзитета (неконтролисано брање лековитог биља и шумских плодова, криволов)
- Непостојање организованог прикупљања комуналног отпада у сеоском подручју
- Непостојање депоније комуналног отпада у складу са препорукама ЕУ
- Неадекватно одлагање отпада
- Непостојање акустичне студије за потребе доградње система за узбуђивање
- Неадекватна покривеност града ватрогасно-спасилачким јединицама
- Недовољна техничка опремљеност и технолошка застарелост опреме институција за деловање у ванредним ситуацијама
- Неадекватна локација производних и складишних капацитета опасних материја
- Постојање клизишта и ерозивних подручја
- Постојање неексплодираних убојних средстава и непостојање полигона за њихово уништавање
- Недовољно развијен систем информисања јавности о ванредни ситуацијама

МОГУЋНОСТИ (шансе)

- Прекогранична сарадња
- Искоришћавање природних и културних ресурса у туристичке сврхе
- Развој малих и средњих предузећа
- Ниш-трговински центар (Бесцаринска зона. Карго центар.)
- Производња здраве хране

- Коришћење алтернативних извора енергије и повећање удела обновљивих извора енергије у производњи енергије
- Развој јавне свести и формирање културе ненасиља и безбедносне културе на свим нивоима, а пре свега код младих
- Боље умрежавање постојећих институција
- Реконструкција и изградња новог клиничког центра
- Реорганизација система примарне здравствене заштите (отварање домова здравља у свим општинама)
- Увођење нових образовних профила и нових образовних садржаја из области безбедности у постојеће профиле на свим нивоима образовања
- Јачање функције социјалног становања
- Јачање грађанског активизма
- Гасификација енергетских објеката
- Трансформација градског превоза на погон без загађења ваздуха (електро, гас),
- Доношење планова и програма за побољшање квалитета земљишта, оплемењивање земљишта
- Водоснабдевање из регионалног система «Селова»
- Коришћење подземних вода за наводњавање и технолошке потребе
- Проглашење нових заштићених области
- Спровођење програма комуналне полиције
- Изградња регионалне депоније
- Изградња рециклажних центара
- Едукација становништва о сепаратном прикупљању отпада
- Уградња превентивних мера за случај хемијских акцидентата у просторне и урбанистичке планове
- Стварање интегрисаног система за реаговање у ванредним ситуацијама
- Изградња регионалног вишенаменског полигона за обуку за заштиту и спасавање
- Формирање регионалног центра за реаговање у ванредним ситуацијама
- Изградња ефикасних механизма за хитан одговор на ванредне ситуације
- Развој регионалних капацитета за одговор на ванредне ситуације
- Формирање мобилне екотоксиколошке јединице
- Увођење норми и стандарда Европске уније
- Коришћење фондова ЕУ
- Формирање фондова за ванредне ситуације

ПРЕТЊЕ

- Светска економска криз
- Недостатак финансијских средстава
- Нестабилно тржиште
- Незавршена приватизација државних предузећа
- Раст корупције због непоштовања усвојених политика борбе против корупције
- Уништавање шумског потенцијала
- Уништавање малих дистрибутера
- Даље осиромашње становништва
- Нови облици криминала (високотехнолошки, организовани, итд)
- Даља деградација система вредности и снижавање нивоа друштвене укључености
- Близина подручја са израженим криминогеним појавама
- Повећање ризика од болести као резултат услова живота
- Повећање ризика од техничко-технолошких незгода
- Климатске промене
- Деградација Нишаве
- Промена екосистема услед опадања нивоа река испод биолошког минимума
- Непостојање стратегије и планских докумената заштите и спасавања у ванредним ситуацијама
- Неусаглашена национална регулатива са регулативом ЕУ
- Несертификована Национална контакт-тачка
- Вештачке акумулације узводно од Ниша
- Повећана потрошња енергије и доминација учешћа фосилних горива у потрошњи
- Одсуство континуиране едукације из области безбедности

2. ПОТРЕБЕ

Након свеобухватних дискусија у току израде Стратегије безбедности Града Ниша и SWOT анализе, идентификоване су и рангиране следеће потребе у односу на приоритете реализације:

1. ПОДИЗАЊЕ НИВОА БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ
2. ЕФИКАСНИЈИ РАД ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
3. СИГУРНО ОКРУЖЕЊЕ ЗА ОДРЖИВИ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ
4. ВИШИ НИВО УСЛУГА У ЈАВНОМ СЕКТОРУ
5. БЕЗБЕДНИЈА КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА
6. ВИШИ КВАЛИТЕТ ЖИВОТА У РУРАЛНОМ ПОДРУЧЈУ
7. БЕЗБЕДНОСТ У ШКОЛАМА
8. БРИГА О СИРОМАШНИМА И МАРГИНАЛИЗОВАНИМ ДРУШТВЕНИМ ГРУПАМА
9. БЕЗБЕДНОСТ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
10. ЕФИКАСНО И БЕЗБЕДНО УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ
11. РАЗВОЈ ИНСТИТУЦИЈА, ПОТЕНЦИЈАЛА И КАПАЦИТЕТА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА

3. ВИЗИЈА

У усвојеној Стратегији развоја града Ниша, 2007. године, дефинисан је као један од стратешких праваца развоја Града **друштвени развој** и општи циљ

Створити подстицајну и безбедну друштвену средину у којој ће сви грађани моћи да искажу и да задовоље своје потребе за припадањем, дружењем и личним развојем.

Пројекат 5 усвојене Стратегије, **Ниш град – праведан град, наш кључ за безбедност**, анализа стања безбедности на територији Града Ниша, исказане потребе и усвојени приоритети, као и сагледавање безбедности у Граду кроз економску, социјалну, еколошку безбедност и безбедност у ванредним ситуација условили су општу пројекцију визије

Ниш ће постати економски, социјално и еколошки сигуран и безбедан град који перманентно јача институције за унапређење безбедности, превентивно делује и адекватно решава ризике и претње безбедности у циљу повећања квалитета живота својих грађана.

Визију је могуће остварити кроз синхронизоване и координисане активности, акције и мере институција система и цивилног сектора, које треба да допринесу промени односа појединаца – грађана, али и институција у подизању свести о неопходности бриге како за личну безбедност у свакодневном животу, тако и заједничку безбедност на територији Града. Слоган

Ниш – безбедан град

најбоље изражава визију Града Ниша као локалне заједнице у којој локални органи поспешују и преузимају одговорност за стварање:

- повољног пословног амбијента;
- услова у којима је могуће остварити лично благостање, индивидуални, друштвени, културни, морални и духовни развој;
- квалитетније животне средине и
- услова за адекватно реаговање у ванредним ситуацијама.

**СТРАТЕГИЈА
БЕЗБЕДНОСТИ
ГРАДА НИША**

4.
ПОГЛАВЉЕ
Стратешки
циљеви

1. ЕКОНОМСКА БЕЗБЕДНОСТ

ОПШТИ ЦИЉ

Повећање животног стандарда стварањем повољнијег пословног амбијента, повећањем запослености, побољшањем имица града и повећањем нивоа безбедности на раду.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

1. Стварање повољног пословног амбијента Града Ниша као регионалног центра
2. Повећање запослености
3. Побољшање имица Града
4. Повећање нивоа безбедности на раду, у приватној сфери и градском саобраћају

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ/МЕРЕ
1. СТВАРАЊЕ ПОВОЉНОГ ПОСЛОВНОГ АМБИЈЕНТА ГРАДА НИША	Формирање развојних фондова у циљу финансијске помоћи предузећима
	Финансијска помоћ предузећима кроз повољно кредитирање
	Институциона подршка за отварање нових производних капацитета на основу добре праксе (дозволе, сагласности) и сл.
	Формирање бизнис инкубатор центар
	Покретање иницијатива према надлежним институцијама за остваривање стимулација и олакшица кроз ослобађање од ПДВ
	Покретање иницијатива према надлежним институцијама за остваривање стимулација и олакшица ослобађањем од царина
	Стимулације и олакшице при отварању нових производно-трговачких објеката кроз ослобађање од плаћања комуналија
	Подизање квалитета људских ресурса кроз перманентно образовање, специјализацију, доквалификацију и преквалификацију

2. ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ	Отварање нових малих и средњих предузећа
	Унапређење сеоског, здравственог, транзитног, ловног и конгресног туризма
	Самозапошљавање
	Отварање производних капацитета за производњу опреме за рециклажу, заштиту радне и животне средине
	Субвенционисање производње здраве хране
3. ПОБОЉШАЊЕ ИМИЦА ГРАДА	Обележавање значајних догађаја („11. јануар“, „12 фебруар“, „14 октобар“, Битка на Чегру, ...)
	Организовање манифестација (Хорске свечаности, Филмски сусрети, Нишфил, Милански едикт, ...)
	Промовисање културних знаменитости (Чегар, Медијана, Ђеле кула ...), институција и појединаца
	Промовисање природних вредности (Нишка бања, Пећина Церјанка, Бања Топило, Сићевачка клисура, Јелашничка клисура, Бојанине воде, Каменички вис ...)
	Брендирање Града (Угоститељство - здрава храна и пиће, Ниш - центар заштите радне и животне средине и управљања ванредним ситуацијама)
	Ниш сајамски Град
	Стварање услова за организовање спортских активности на различитим нивоима и промовисање истих
4. ПОВЕЋАЊЕ НИВОА БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ, У ПРИВАТНОЈ СФЕРИ И ГРАДСКОМ САОБРАЋАЈУ	Образовање из области безбедности и здравља на раду запослених и становништва
	Сензибилисање јавности о безбедности и здрављу на раду обележавањем значајних датума (04. април - Дан безбедности и здравља на раду у Србији; 28. април - Светски дан безбедности и здравља на раду; задња недеља у октобру – Европска недеља безбедности и здравља на раду)
	Информисање о повредама, последицама повреда на раду и незгода у саобраћају
	Континуирана промоција из области безбедности при обављању свакодневних кућних активности и организовање кампања из безбедности у саобраћају

2. СОЦИЈАЛНА БЕЗБЕДНОСТ

ОПШТИ ЦИЉ:

Стварање повољних услова за унапређење безбедности појединаца и друштвених група у Граду кроз задовољавање потреба грађана, заштиту њихових права, системско унапређење образовне, здравствене и социјалне политике, заштиту породице и бригу о личној безбедности.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

1. Подизање нивоа безбедносне културе
2. Јачање механизма за ефикаснији рад локалне самоуправе, посебно у области безбедности
3. Подизање нивоа здравствене безбедности и јавне свести о факторима здравственог ризика
4. Подизање нивоа безбедности у васпитно-образовним институцијама
5. Смањење сиромаштва и већа брига о маргинализованим друштвеним групама
6. Јачање механизма за превенцију и борбу против свих облика криминала

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ/МЕРЕ
1. ПОДИЗАЊЕ НИВОА БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ	Идентификација и мапирање јавних места у граду која имају повећани ниво ризика по безбедност грађана и континуирано извештавање о томе у медијима
	Континуирана промоција безбедносне културе кроз промотивне активности на спортским и културним догађајима
	Промовисање значаја, улоге и функције сектора безбедности међу средњошколском омладином и студентима кроз едукативне посете представника полиције и војске основним и средњим школама као и факултетима, као и посета ђака и студената овим установама
	Развој информисања у области безбедности и здравља на раду
	Подршка информисању грађана о ризицима по безбедност на јавним местима и начинима избегавања тих ризика (подршка медијима да истражују и информишу о ризицима)
	Развој информисања у области заштите од пожара и експлозија
	Промовисање значаја заштите животне средине, посебно сепаратног одлагања отпада и заштите од пожара у васпитно-образовним институцијама

	<p>Организовање риболовачких такмичења за Ђаке уз едукацију о значају очувања рибљег фонда и разноврсности</p> <p>Промоција вршњачке, верске и националне толеранције у васпитно-образовним установама</p> <p>Форум на сајту Града</p>
2. ЈАЧАЊЕ МЕХАНИЗАМА ЗА ЕФИКАСНИЈИ РАД ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ, ПОСЕБНО У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ	<p>Увођење система квалитета у општинама</p> <p>Системско прикупљање података и публикавање годишњих анализа о безбедносним ризицима, насиљу, као и о предузетим превентивним мерама</p> <p>Проширивање надлежности Савета за безбедност као посебног тела СГ Ниш</p> <p>Подршка умрежавању невладиних организација које се баве проблемима безбедности у Граду</p> <p>Појачан рад комуналне полиције</p>
3. ПОДИЗАЊЕ НИВОА ЗДРАВСТВЕНЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ЈАВНЕ СВЕСТИ О ФАКТОРИМА ЗДРАВСТВЕНОГ РИЗИКА	<p>Отварање и опремање здравствених амбуланти, одељења хитне помоћи и апотека на градском и сеоском подручју где не постоје</p> <p>Изградња и опремање Ургентног центра у оквиру клиничког центра</p> <p>Едукација запослених у здравству, образовању и другим секторима укљученим у превентивне активности на сузбијању болести зависности и методама превенције</p> <p>Организовање кампања за превенцију болести зависности</p> <p>Брига о болесним и немоћним –отварање стационара за болеснике у терминалној фази карцинома и оболелих од можданог удара</p> <p>Спровођење програма промоције здравља и препознавања фактора ризика по здравља</p> <p>Спровођење програма за дошколовавање, преквалификацију и запошљавање рехабилитованих зависника и зависника који се враћају после издржане казне</p> <p>Проширивање програма медицинске неге и помоћи у кући старим, болесним и изнемоглим лицима</p>
4. ПОДИЗАЊЕ НИВОА БЕЗБЕДНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА	<p>Формирање градског тела за координацију активности на заштити школске деце од насиља, уз учешће представника Центра за социјални рад, МУП-а, Дома здравља и локалне самоуправе.</p> <p>Формирање заједничких стручних тимова (установа „Пчелица“ и Центар за социјални рад) за превенцију асоцијалног понашања деце у предшколским установама</p> <p>Успостављање оперативне мултиресорске мреже за заштиту деце, подршку школама и породици (Центар за социјални рад, МУП, Школска управа, Управа за образовање, невладине организације)</p> <p>Формирање базе података деце са поремећајима</p>

	у понашању
	Укључивање најмање 80% основних и средњих школа на територији града у програм „Школа без насиља“
	Спровођење кампање за анимирање пословног сектора за обезбеђење средстава за реализацију програма „Школа без насиља“ (партнерство пословног субјекта и школе)
	Усвајање на нивоу града и уз учешће Школске управе процедура и механизма за бележење насиља у школама и предузимање мера заштите
	Израда и усвајање Програма заштите деце од насиља у најмање 80 % основних и средњих школа
	Обучавање наставника и школског особља о примени Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно – васпитним установама
	Обучавање наставника и школског особља о насиљу, о вештинама комуникације, о отвореном дијалогу између деце и одраслих и о превентивној улози школских правила
	Обучавање деце/ученика за примену различитих вештина за конструктивно превазилажење сукоба и конфликта
	Формирање вршњачких тимова за заштиту и вршњачку подршку
	Унапређивање нивоа безбедности физичке средине (стазе, прилази, дворишта, сала за физичко, спортски терени, осветљење) у школама
	Испитивање и замена дотрајале инсталације у школама
	Увођење сигурносних камера
	Ширење мреже школског полицајца
	Организовање спортских активности међу школама у циљу промовисања здравог начина живота
	Формирање извиђачких, планинарских и горанских секција
5. СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА И ВЕЋА БРИГА О МАРГИНАЛИЗОВАНИМ ДРУШТВЕНИМ ГРУПАМА	Отварање нових радних места кроз стимулативне мере за пријем нових радника (формирање службе за помоћ старим, болесним и изнемоглим лицима, отварање центра за болеснике у терминалној фази карцинома и оболелих од можданог удара)
	Побољшање квалификације незапослених кроз преквалификацију и доквалификацију
	Извођење јавних радова
	Већа социјална бриге о сиромашнима
	Укључивање угрожених група у формално образовање, посебно ромске популације
	Обезбеђење помоћи за решавање стамбених

	проблема сиромашних и маргинализованих друштвених група кроз оживљавање напуштених сеоских домаћинстава
	Изградња социјалних станова и субвенционисање трошкова становања
	Брига о запосленима са нерегулисаним социјалним, пензионим и здравственим статусом
6. ЈАЧАЊЕ МЕХАНИЗАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ И БОРБУ ПРОТИВ СВИХ ОБЛИКА КРИМИНАЛА	Увођење система мониторинга и евалуације безбедности у Граду
	Побољшати техничку опремљеност за праћење и откривање нових облика криминала
	Формирање службе за праћење укључености у друштво особа после издржане казне
	Формирање стручних тела за праћење малолетничке деликвенције
	Формирање тима за праћење и сузбијање наркоманије међу младима
	Саветовалиште за борбу против насиља у породицама и над старима
	Сензибилисање јавности за препознавање свих облика криминала
	Прихватилиште за децу са улице и њихова едукација

3. ЕКОЛОШКА БЕЗБЕДНОСТ

ОПШТИ ЦИЉ

Унапређење квалитета животне средине у складу са принципима одрживог развоја.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

1. Унапређење система заштите и мониторинга промена у животној средини и информисања јавности
2. Успостављање интегралног система управљања отпадом и санација депонија
3. Успостављање система заштите, очувања и одрживог коришћења земљишта, природних вредности и биолошке разноврсности
4. Очување и одрживо коришћење изворишта вода, система водоснабдевања и заштите водотокова
5. Унапређење система топлификације и гасификације, примене принципа енергетске ефикасности и коришћења алтернативних извора енергије

ЦИЉЕВИ	АКЦИЈЕ
1. УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ И МОНИТОРИНГА ПРОМЕНА У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ И ИНФОРМИСАЊА ЈАВНОСТИ	Израда катастра загађивача животне средине
	Успостављање јединственог система мониторинга површинских и подземних вода
	Развој јединственог система мониторинга отпадних вода свих загађивача
	Успостављање јединствене базе података о изворима опасног отпада, одлагалиштима и складиштима опасног отпада
	Валоризација простора према еколошким критеријумима - израда еколошког атласа Града
	Увођење континуираног праћења квалитета ваздуха и буке на прометним раскрсницама у стамбеним зонама
	Дефинисање путева транспорта опасних материја кроз територију Града
	Успостављање и развој биолошког мониторинга
	Успостављање јединственог система контроле квалитета воде за пиће на свим водозахватима, јавним чесмама и у водоводним мрежама у Граду и на сеоском подручју.
	Изградња web портала који би био намењен за извештавање и информисање јавности о стању животне средине

2. УСПОСТАВЉАЊЕ ИНТЕГРАЛНОГ СИСТЕМА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ И САНАЦИЈА ДЕПОНИЈА	Изградња регионалне депоније комуналног отпада
	Изградња сабирног рециклажног центра
	Уклањање дивљих депонија са територије свих општина
	Успостављање система сакупљања и одвајања рециклабилног отпада на читавој територији
	Едукација становништа о значају селектирања и рециклаже отпада и увођење подстицајних мера домаћинствима за селектирање
	Едукација сеоског становништа о значају и начину компостирања отпада
	Санирање и рекултивација постојеће депоније
	Успостављање система управљања (заштите) фармацевтским, медицинским и токсичним отпадом
3. УСПОСТАВЉАЊЕ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА, ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И БИОЛОШКЕ РАЗНОВРСНОСТИ	Успостављање система одрживог коришћења пољопривредног земљишта
	Увођење програма рекултивације земљишта и заштите земљишта од ерозије и клизања
	Успостављање система наводњавања и одводњавања земљишта
	Испитивање квалитета пољопривредног земљишта и доношење планова и програма за побољшање квалитета и оплемењивање земљишта
	Едукација сеоског становништва за коришћење хемикалија у пољопривреди
	Повећање величине зелених површина у Граду
	Израда катастра култивисаног зеленила Града
	Спровођење пописа синурбане флоре, фауне, фунгије на градском подручју
	Увођење програма и годишњег плана одржавања зеленила
	Уређење зелених површина у предшколским и школским установама и стамбеним зонама
	Проглашење и заштита Селичевице, Каменичког Виса
	Заштита Церјанске пећине, Срећково врело, Калафат, Топило, Миљковачке клисуре, Лалинске слатине
	Спровођење програма за решавања проблема паса луталица
	Израда планова и програма производње здраве хране на сеоском подручју

4. ОЧУВАЊЕ ИЗВОРИШТА ВОДА, ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ СИСТЕМА ВОДОСНАБДЕВАЊА И ЗАШТИТЕ ВОДОТОВОКОВА	Реконструкција постојеће мреже за водоснабдевање (замена свих азбестних цеви и дотрајале мреже), смањење губитака у мрежи
	Изградња централних водоводних система у свим сеоским насељима
	Прелазак на коришћење воде за технолошке потребе, код великих потрошача, из бушотина и подземних бунара
	Едукација становништа за рационалну потрошњу воде за пиће
	Изградња централног система за пречишћавање комуналних отпадних вода Града
	Изградња канализационе мреже на читавој териториј Града
	Изградња система водоснабдевања у IV висинској зони
	Успостављање система управљања отпадним водама у селима (изградња канализационе мреже и парцијалних система за пречишћавање отпадних вода)
5. УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ТОПЛИФИКАЦИЈЕ И ГАСИФИКАЦИЈЕ, ПРИМЕНЕ ПРИНЦИПА ЕНЕРГЕРСКЕ ЕФИКАСНОСТИ И КОРИШЋЕЊА АЛТЕРНАТИВНИХ ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ	Повећање енергетске ефикасности система даљинског грејања, смањење губитака у мрежи
	Успостављање стандарда термичке заштите објеката у фази градње нових и реконструкције постојећих
	Едукација становништва за рационално коришћење енергије
	Уградња система за мерење утрошка топлотне енергије у свим новоизграђеним објектима
	Изградња гасификационе мреже у свим деловима Града
	Успостављање стандарда и израда програма за коришћење енергије термалних извора, ветра, соларне енергије и биомасе

4. БЕЗБЕДНОСТ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

ОПШТИ ЦИЉ

Изградња јединственог система за управљање ванредним ситуацијама који доприноси повећању безбедности и смањивању ризика од техничко-технолошких, природних и антропогених утицаја.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

1. Изградња интегрисаног система за управљање ванредним ситуацијама
2. Изградња јединственог информационо-комуникационог система за управљање ванредним ситуацијама
3. Стварање услова за ефективније функционисање система заштите и спасавања на нивоу Града
4. Унапређење превенције ванредних ситуација
5. Унапређење образовања, обучавања и информисања

ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ/МЕРЕ
1. ИЗГРАДЊА ИНТЕГРИСАНОГ СИСТЕМА ЗА УПРАВЉАЊЕ ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА	Израда и доношење планских докумената заштите и спасавања
	Обезбеђивање функционалне интеграције субјеката заштите и спасавања
	Организовање цивилне заштите
	Организовање штабова за ванредне ситуације
	Формирање мобилне екотоксиколошке јединице
	Развој јавно-приватног партнерства
2. ИЗГРАДЊА ЈЕДИНСТВЕНОГ ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНОГ СИСТЕМА ЗА УПРАВЉАЊЕ ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА	Унапређивање функционисања Ситуационог центра Града
	Обезбеђивање телекомуникационе и информационе подршке за потребе заштите и спасавања
	Хоризонтално повезивање субјеката заштите и спасавања на нивоу Града
	Вертикално повезивање са Службом осматрања, обавештавања и узбуњивања
	Остваривање међународне (регионалне) комуникације
	Стварање услова за перманентно информисање грађана о ризицима и претњама по безбедност

3. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ЕФЕКТИВНИЈЕ ФУНКЦИОНИСАЊЕ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА НА НИВОУ ГРАДА	Техничко опремање и технолошко иновирање опреме субјеката заштите и спасавања (ВСЈ; ХМП; ЦЗ; ЦК)
	Адекватна територијална покривеност Града ватрогасно-спасилачким јединицама, полицијским станицама, јединицама хитне медицинске помоћи
	Формирање хеликоптерске јединице за хитан одговор на удесе
	Израда акустичке студије за потребе надоградње система за узбуњивање
	Набавка, постављање и одржавање средстава за узбуњивање (сирена)
	Изградња полигона за уништавање неексплодираних убојних средстава
	Формирање регионалног центра за реаговање у ванредним ситуацијама
4. УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ ВАНРЕДНИХ СИТУАЦИЈА	Иновирање и усвајање Процене угрожености
	Израда мапе хазарда
	Израда катастарa плавних, клизних и ерозивних подручја
	Регулисање корита бујичних потока
	Дефинисање коридора за транспорт опасних материја
	Санитетско обезбеђење Коридора 10
	Дефинисање пожарних путева у зонама блоковског становања
	Решавање саобраћајне инфраструктуре (измештање железничке пруге Ниш–Димитровград дуж пута Ниш–Димитровград (северна обилазница)
	измештање аутобуске станице, повећање пропусне моћи путне инфраструктуре у ужем градском језгру, изградња путног кружног прстена, изградња јавних гаража)
	Локација производних и складишних капацитета опасних материја ван градског језгра
	Примена грађевинско-техничких мера заштите при изградњи објеката, сагласно процењеном сеизмичком ризику
	Уградња превентивних мера за случај хемијских акцидентата у просторне и урбанистичке планове
	Изградња и одржавање система алтернативног водоснабдевања
Изградња ефикасних механизма за хитан одговор на ванредне ситуације	
Изградња ефикасних механизма за борбу против тероризма	

5. УНАПРЕЂЕЊЕ ОБРАЗОВАЊА, ОБУЧАВАЊА И ИНФОРМИСАЊА	Пригодне презентације и радионице са децом предшколског узраста
	Реализација одговарајућих програма у оквиру основног и средњег образовања
	Развој универзитетских студијских програма из области управљања ванредним ситуацијама
	Обучавање становништва за деловање у потенцијално опасним и ванредним ситуацијама (пожар, поплава, хемијски удеси, тероризам, НУС)
	Изградња регионалног тренинг центра за заштиту и спасавање
	Настављање добре праксе обучавања и оспособљавања кроз курсеве, семинаре, тренинге, вежбе и пробне мобилизације
	Увођење неформалних видова образовања за информисање о ванредним ситуацијама

**СТРАТЕГИЈА
БЕЗБЕДНОСТИ
ГРАДА НИША**

5.

ПОГЛАВЉЕ

**Могући извори
финансирања**

ДОМАЋИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

- БУЏЕТ ГРАДА НИША
- ФОНД ЗА РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
- ФОНД ЗА ПОЉОПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ ГРАДА НИША
- АГЕНЦИЈА ЗА СТРАНА УЛАГАЊА И ПРОМОЦИЈУ ИЗВОЗА - SIERA
- НАЦИОНАЛНИ ИНВЕСТИЦИОНИ ПЛАН

ИНОСТРАНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

- ИНСТРУМЕНТ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ЗА ПРЕД-ПРИСТУПНУ ПОМОЋ - IPA
- ТРАНСНАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ ЈУГОИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ (SEE)
- ПРИСТУП ДРУГИМ ЕУ ПРОГРАМИМА 2007-2013
- ЕВРОПСКА БАНКА ЗА РЕКОНСТРУКЦИЈУ И РАЗВОЈ (EBRD)
- КРЕДИТНА ЛИНИЈА ЕВРОПСКЕ ИНВЕСТИЦИОНЕ БАНКЕ (EIB)
- СВЕТСКА БАНКА У СРБИЈИ

ОСТАЛИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

- ДОНАТОРСКИ ПРОГРАМИ И/ИЛИ ПРОЈЕКТИ

**СТРАТЕГИЈА
БЕЗБЕДНОСТИ
ГРАДА НИША**

6.
ПОГЛАВЉЕ
**Програми
и пројекти**

ЕКОНОМСКА БЕЗБЕДНОСТ

1. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ

ПРОЈЕКАТ: ЛОВНИ ТУРИЗАМ КАО ФАКТОР РЕГИОНАЛНОГ РАЗВОЈА

Циљеви пројекта	Повећање броја запослених, остваривање већих прихода- посебно девизних и заштита животне средине
Активности	<ul style="list-style-type: none"> • Снимање постојећег стања • Едукација ловаца • Уређење ловишта • Попис дивљих животиња
Очекивани резултати	<ul style="list-style-type: none"> • Заштита животне средине, а посебно дивљих животиња • Повећање прихода из ловишта • Повећање броја запослених • Повећање прихода од туризма и угоститељства
Место реализације	Градске општине (Нишка Бања, Панталеј, Палилула и Црвени Крст)
Партнери	<ul style="list-style-type: none"> • ГО Нишка Бања • ГО Панталеј • ГО Палилула • ГО Црвени Крст • Факултет заштите на раду • Природно-математички факултет • Ловачко удружење „Ниш“ • Немачко удружење ловаца
Време реализације	2010 – 2011.
Могуће препреке у имплементацији	Недостатак средстава
Буџет пројекта	40.000.000 динара
Извори финансирања	<ul style="list-style-type: none"> • Фонд за развој Р Србије • Страна донација (Немачка фондација- удружење ловаца)

СОЦИЈАЛНА БЕЗБЕДНОСТ

2. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: ПОДИЗАЊЕ НИВОА БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ

ПРОЈЕКАТ: ФОРМИРАЊЕ МРЕЖЕ ПОЛИЦИЈСКИХ СТАНИЦА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА НИША

Циљеви пројекта	Стварање повољног и стабилног безбедносног амбијента у Граду
Активности	<ul style="list-style-type: none"> • Формирање пројектног тима • Израда пројектне документације • Набавка опреме према пројектној документацији • Уградња опреме
Очекивани резултати	<ul style="list-style-type: none"> • Набавка потребних софтвера • Територијална и оперативна присутност полиције, • Отварање нових радних места • Формирање стручних служби • Бољи проток информација уз потпуну експлоатацију најновије информатичко-телекомуникационе опреме • Боља координација стручних служби ПУ са осталим релевантним субјектима у циљу сузбијање тежих и компликованијих облика криминала (организовани криминал, трговина људима, илегалне миграције, високотехнолошки криминал и др. • Опредељивање улоге полиције као „сервиса грађана“, стварање бољих просторних, техничких и др. услова неопходних ради ефикаснјег остваривања и заштите права грађана • Стварање бољих и хуманијих услова који ће повећати ефикасност у раду припадника полиције • Стварање савременијих услова за смештај службених возила, као и складиштење помоћне опреме • Упошљавање грађевинске оперативе и пројектних кућа из региона
Место реализације	Градске општине (Нишка Бања, Панталеј, Палилула и Црвени Крст)
Партнери	<ul style="list-style-type: none"> • Град Ниш • ГО Нишка Бања • ГО Медијана • ГО Панталеј • ГО Палилула • ГО Црвени Крст • Надлежно министарство
Време реализације	2011-2015.
Могуће препреке у имплементацији	Недостатак средстава
Буџет пројекта	50.000.000 евра
Извори финансирања	<ul style="list-style-type: none"> • Донаторска средства • Ресорно министарство • Град Ниш

ЕКОЛОШКА БЕЗБЕДНОСТ

3. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ И МОНИТОРИНГА ПРОМЕНА У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ И ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ

ПРОЈЕКАТ: ИЗРАДА КАТАСТРА ЗАГАЂИВАЧА ГРАДА НИША

Циљеви пројекта

- Идентификација извора емисије загађујућих материја на територији Града Ниша
- Идентификација географских подручја од интереса
- Смањивање загађења из енергетских и индустријских постројења и других извора на најмању могућу меру
- Утврђивање количина и праћење трендова емисија загађујућих материја ради снижења нивоа ризика од њиховог негативног дејства
- Унапређење доступности информација јавности, као и њено укључивање у процес одлучивања о питањима животне средине
- Успостављање система за препознавање опасности и обима повредивости у случају удеса ризичних постројења

Активности

- **Формирање базе о загађивачима и ризичним постројењима за територију града Ниша**
- Израда докуменатације (елабората) за формирање базе о загађивачима на територији града Ниша
- Креирање базе загађивача
- Израда Плана за прикупљање података о загађивачима на територији града Ниша
- Формирање упитника за прикупљање података о привредним субјектима који испуштају отпадне материје у ваздух и воду и стварају чврст отпад
- Формирање упитника о ризичним постројењима
- Дистрибуирање упитника загађивачима
- Прикупљање података и уношење података у базе
- Дефинисање одговарајуће ГИС апликације карте града Ниша о загађивачима и ризичним постројењима
- Израда карте загађивача за територију града Ниша
- Дефинисање одговарајуће софтверске апликације за подршку процни утицаја распрострањања загађујућих материја кроз поједине елементе животне средине
- Тестирање апликације „карте о загађивачима“
- **Израда карте о ризичним постројењима за територију града Ниша**
- Дефинисање одговарајуће софтверске апликације за подршку процни утицаја физичких постројења
- Креирање карте ризика за најнеповољније случајеве удеса ризичних постројења или транспортних средстава са опасним материјама на подручју града Ниша

Очекивани резултати	<ul style="list-style-type: none"> • Тестирање апликације „карте ризика“ • Катастар загађивача као основа за програме превенције загађења у енергетици и индустрији • Омогућавање надлежним органима да утврде емисије и пренос загађујућих материја, прате напредак у превенцији загађења и на основу тога, спроводе политику, идентификују приоритете и спроводе потребне активности у циљу интегралне заштите животне средине.
Место реализације	Територија града Ниша
Партнери	<ul style="list-style-type: none"> • Управа за привреду одрживи развој и заштиту животнер средине • Управа за комуналне делатности • Инспекцијски органи • ЈКП „Медијана“ • Факултет заштите на раду у Нишу- Центар за управљање ризиком у радној и животној средини • Институт за заштиту здравља
Време реализације	2010 – 2012.
Комплементарност са другим текућим иницијативама	Успостављање мониторинга емисија. Катастар загађивача се ослања на примену обавезе праћења емисије загађујућих материја у ваздух и воде, као и обавезе карактеризације и класификације отпада
Могуће препреке у имплементацији	Недостатак средстава
Буџет пројекта	10.000.000,00 динара, прва година 3.000.000,00
Извори финансирања	<ul style="list-style-type: none"> • Буџет Града • Средства Фонда за заштиту животне средине

БЕЗБЕДНОСТ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

4. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: ИЗГРАДЊА ЈЕДИНСТВЕНОГ ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНОГ СИСТЕМА ЗА УПРАВЉАЊЕ ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

ПРОЈЕКАТ: РАЗВОЈ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНОГ СИСТЕМА ЗА УПРАВЉАЊЕ ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

Циљеви пројекта

- Изградња јединственог информационо-комуникационог система за управљање ванредним ситуацијама
- Побољшање квалитета комуникације између субјеката система заштите и спасавања и снага заштите и спасавања
- Јачање механизма руковођења и координације у ванредним ситуацијама
- Успостављање проактивног концепта управљања у ванредним ситуацијама
- Успостављање ефективног система одговора на ванредне ситуације

Активности

- Формирање пројектног тима
- Израда пројектне документације
- Набавка опреме према пројектној документацији
- Уградња опреме
- Набавка потребних софтвера
- Успостављање информационог система подршке у одлучивању при руковођењу у ванредним ситуацијама
- Обука оператера и других корисника за коришћење система
- Провера успостављеног система

Очекивани резултати

- Успостављена савремена комуникационо-информациона мрежа система обавештавања и руковођења у ванредним ситуацијама
- Успостављена функционална интеграција служби од интереса за заштиту и спасавање и управљање у ванредним ситуацијама
- Успостављен систем процедура за брзо доношење одлука у процесу одговора на ванредну ситуацију
- Израђен систем мониторинга са динамичким надзором над потенцијалним ризицима и претњама безбедности
- Израђене базе података на основу којих се може вршити анализа, моделирање и прогноза могућих опасности, рањивости и последица
- Боља координација субјеката и снага заштите и спасавања у фази одговора на ванредну ситуацију
- Савремено опремљен Ситуациони центар
- Успостављени кол-центри у службама од интереса за управљање у ванредним ситуацијама
- Повећан степен и квалитет хоризонталне повезаности субјеката система заштите и спасавања на нивоу Града
- Повећан квалитет вертикалне повезаности Ситуационог

	центра са оперативним и Националним центром 112
	<ul style="list-style-type: none">• Успостављен систем мобилних комуникационих центара• Субјекти и снаге заштите и спасавања опремљени савременом информационо-комуникационом технологијом• Смањивање ризика од природних непогода и технолошких удеса
Место реализације	Ниш
Партнери	<ul style="list-style-type: none">• Град Ниш• Нишавски управни округ• МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу• МУП – Полицијска управа у Нишу• Министарство за телекомуникације и информационо друштво• Хитна медицинска помоћ• Електронски факултет
Време реализације	2011-2015.
Могуће препреке у имплементацији	Недостатак финансијских средстава
Буџет пројекта	20.000.000 динара
Извори финансирања	<ul style="list-style-type: none">• Буџет Републике Србије• Буџет Града Ниша• Стране донације и фондови

ПРОЈЕКТИ У ОБЛАСТИ ЕКОНОМСКЕ БЕЗБЕДНОСТИ

ОПШТИ ЦИЉ: Повећање животног стандарда стварањем повољнијег пословног амбијента, повећањем запослености, побољшањем имиџа града и повећањем нивоа безбедности на раду

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	ПРОЈЕКТИ	МОГУЋИ ПАРТНЕРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. СТВАРАЊЕ ПОВОЉНОГ ПОСЛОВНОГ АМБИЈЕНТА ГРАДА НИША	Пројекат: Формирање фонда за помоћ и развој малих и средњих предузећа	Управа за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Привредна комора Ниш Универзитет у Нишу	2010 – 2011
	Пројекат: Производња здраве хране и лековитих биљака	Градске општине (Нишка Бања, Медијана, Панталеј, Црвени Крст и Палилула) Универзитет у Нишу Институт за јавно здравље Управа за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Завод за заштиту природе Србије-Одељење у Нишу	2010 – 2015
2. ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ	Пројекат: Формирање кластера произвођача опреме за реаговање у ванредним ситуацијама	Град Ниш Универзитет у Нишу МУП- Управа за ванредне ситуације у Нишу Привредна комора Ниш	2011 – 2012
3. ПОБОЉШАЊЕ ИМИЏА ГРАДА НИША	Пројекат: Промовисање природних вредности Нишке Бање и Бање Топило	Град Ниш Градске општине (Нишка Бања и Црвени Крст)	2011 - 2012
	Пројекат: Промовисање природних вредности Града Ниша	Град Ниш Завод за заштиту природе Србије-Одељење у Нишу Градске општине (Нишка Бања, Медијана, Панталеј, Црвени Крст и Палилула) Универзитет у Нишу	2011 - 2012
4. ПОВЕЋАЊЕ НИВОА БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ У ПРИВАТНОЈ СФЕРИ И ГРАДСКОМ САОБРАЋАЈУ	Пројекат: Регулисање градског саобраћаја са економско, безбедносног и еколошког аспекта	Град Ниш МУП- саобраћајна полиција Градске општине (Нишка Бања, Медијана, Панталеј, Црвени Крст и Палилула) Универзитет у Нишу	2010 - 2011
	Пројекат: Континуирана промоција из области безбедности при обављању кућних активности и заштите од пожара	Ресорно министарство- Управа за ванредне ситуације у Нишу Факултет заштите на раду Радио и ТВ станице у граду (НТВ,) Ватрогасни савез Добровољно ватрогасно друштво	2010 - 2015

ПРОЈЕКТИ У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

ОПШТИ ЦИЉ: Стварање повољних услова за унапређење безбедности појединаца и друштвених група у Граду кроз задовољавање потреба грађана, заштиту њихових права, системско унапређење образовне, здравствене и социјалне политике, заштиту породице и бригу о личној безбедности

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	ПРОГРАМ / ПРОЈЕКТИ	МОГУЋИ ПАРТНЕРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. ПОДИЗАЊЕ НИВОА БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ	Пројекат: Мапирање јавних места са повећаним нивоом ризика	Ресорно министарство Град Ниш	2010.
	Пројекат: Увођење видео надзора на саобраћајницама и осталим пунктовима	Ресорно министарство Град Ниш	2010-2011.
	Програм: Промотивне активности из области безбедности	Град Ниш Ресорно министарство –ПУ Ниш Ресорно министарство-Управа за ванредне ситуације у Нишу Ресорно министарство- заштите животне средине Институт за јавно здравље Завод за здравствену заштиту радника НВО Спортске организације	2010-2015.
	Програм: Промовисање значаја, улоге и функције сектора безбедности	Град Ниш Ресорна министарства Школска Управа Ниш Универзитет у Нишу	2010.
	Пројекат: „Избегни ризик – сазнај више и учини нешто за себе и друге“	Град Ниш Локалне медијске куће Ресорно министарство-ПУ Ниш Ресорно министарство- Управа за ванредне ситуације у Нишу Инспекција рада Институт за јавно здравље Завод за здравствену заштиту радника	2010-2015.
	Пројекат: „Другачији си али смо исти“	Град Ниш Управа за образовање НВО	2010-2011.
	Програм: Значај очувања рибљег фонда и разноврсности	Град Ниш Управа за образовање Риболовачка удружења у Нишу	2010.

2. ЈАЧАЊЕ МЕХАНИЗАМА ЗА ЕФИКАСНИЈИ РАД ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ, ПОСЕБНО У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ	Пројекат: Увођење система квалитета у општинама	Град Ниш Градске општине	2011.
	Пројекат: Билтен „Ниш – безбедан град“	Град Ниш Ресорна министарства	2011.
	Програм: Подршка умрежавању невладиних организација које се баве проблемима безбедности у Граду	Град Ниш НВО	2010.
3. ПОДИЗАЊЕ НИВОА ЗДРАВСТВЕНЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ЈАВНЕ СВЕСТИ О ФАКТОРИМА ЗДРАВСТВЕНОГ РИЗИКА	Пројекат: Формирање мобилних тимова за здравствену помоћ у руралном подручју	Град Ниш Градске општине Дом здравља Центар за кућну негу	2010.
	Пројекат: Отварање и опремање здравствених амбуланти са апотекама на сеоском подручју	Град Ниш Ресорна министарства Градске општине Дом здравља	2011-2015.
	Пројекат: Отварање и опремање одељења хитне помоћи на градском и сеоском подручју	Град Ниш Ресорна министарства Градске општине	2011-2015.
	Изградња и опремање Ургентног центра у оквиру клиничког центра	Град Ниш Ресорна министарства Клинички центар Ниш	2014-2015.
	Програм: Организовање кампања за превенцију болести зависности	Институт за заштиту здравља Управа за образовање Невладине организације	2010-2015.
	Пројекат: Отварање стационара за болеснике у терминалној фази карцинома и оболелих од можданог удара	Град Ниш Ресорна министарства Градске општине Дом здравља	2012.
	Програм: Дошколовавање, преквалификација и запошљавање рехабилитованих зависника и зависника који се враћају после издржане казне	Град Ниш ПУ Ниш Центар за социјални рад Народни Универзитет	2011.
	Пројекат: Отварање Центара за терапију менталних поремећаја у заједници (са патронажним тимовима) организованих по територијалном принципу унутар градских општина	Града Ниша Градске општине Клиника за ментално здравље НВО	2011-2015.
	Пројекат: Формирање кризних тимова за превенцију реактивних психолошких поремећаја у ванредним ситуацијама и ситуацијама пролонгиране економске кризе	Града Ниша Градске општине Клиника за ментално здравље НВО	2010.

4. ПОДИЗАЊЕ НИВОА БЕЗБЕДНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА	Пројекат: Студија унапређења рада школа и безбедности ученика и запослених	Град Ниш Управа за образовање	2010.
	Програм: Превенција асоцијалног понашања деце у предшколским установама	Град Ниш „Пчелица“ Центар за социјални рад	2011.
	Пројекат: Формирање базе података деце са поремећајима у понашању и посебним потребама	Града Ниша Градске општине Управа за образовање Клиника за ментално здравље НВО	2010.
	Програм: Заштита деце од насиља	Града Ниша Градске општине Управа за образовање Клиника за ментално здравље Центар за социјални рад НВО	2011.
	Пројекат: Формирање вршњачких тимова за заштиту и вршњачку подршку	Град Ниш Управа за образовање Филозофски факултет НВО	2010.
	Пројекат: Ширење мреже школског полицајца	Град Ниш Управа за образовање Ресорно министарство-ПУ Ниш	2010.
	Пројекат: Увођење сигурносних камера у школама и на Факултетима	Град Ниш Управа за образовање	2010.
	Пројекат: Спортот против насиља у школама	Град Ниш Управа за образовање Спортска друштва НВО	2010.
5. СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА И ВЕЋА БРИГА О МАРГИНАЛИЗОВАНИМ ДРУШТВЕНИМ ГРУПАМА	Програм: Отварање нових радних места кроз стимулативне мере за пријем нових радника	Град Ниш	2010-2011.
	Пројекат: Формирање службе за помоћ старим, болесним и изнемоглим лицима	Град Ниш КЦ Ниш Центар за кућну негу Инострани партнери	2010-2012.
	Пројекат: Побољшање квалификације незапослених кроз преквалификацију и доквалификацију	Град Ниш НСЗ-Ниш Удружење занатлија	2011-2013.
	Програм: Укључивање угрожених група у формално образовање, посебно ромске популације	Град Ниш Управа за образовање Центар за социјални рад НВО	2010-2015.
	Пројекат: Оживљавање напуштених сеоских домаћинстава	Град Ниш Градске општине	2013-2015.
	Пројекат: Изградња социјалних станова и субвенционисање трошкова становања	Град Ниш Градске општине	2013-2015.

	Пројекат: Преквалификација и доквалификација Рома за дефицитарна занимања	ГО Црвеног Крста ЦСР-Ниш Канцеларија за ЛЕР Бизнис сектор Народни Универзитет НСЗ-Ниш	2012-2015.
	Пројекат: Формирање фонда и стручних тимова за бригу о формално запосленим у државним и друштвеним предузећима	Град Ниш Градске општине	2011-2012.
	Пројекат: Услуге превоза особама са инвалидитетом и омогућавање приступа објектима од јавног значаја	Градске општине Друштво за помоћ особама ометеним у развоју Градска удружења ОСИ	2011- 2015.
	Помоћ у кући припадницима треће генерације	Скупштина града Градске општине Дом здравља Центар за кућну негу Тржиште рада	2011-2013.
	Пројекат: Гестовни преводилац у јавним службама	Град Ниш Градске општине	2010.
6. ЈАЧАЊЕ МЕХАНИЗАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ И БОРБУ ПРОТИВ СВИХ ОБЛИКА КРИМИНАЛА	Пројекат: Формирање прихватног центра у циљу сузбијање илегалних миграција	Град Ниш Ресорно министарство-ПУ Ниш	2012-2013.
	Пројекат: Успостављање јединственог call centar у оквиру ПУ	Град Ниш Ресорно министарство-ПУ Ниш	2011.
	Програм: Праћење укључености у друштво особа после издржане казне	Град Ниш Ресорно министарство-ПУ Ниш Центар за социјални рад	2013-2014.
	Програм: Праћење малолетничке деликвенције	Град Ниш Ресорно министарство-ПУ Ниш	2010-2015.
	Пројекат: Саветовалиште за борбу против насиља у породицама и над старима	Град Ниш Ресорно министарство-ПУ Ниш Центар за социјални рад НВО	2011-2012.
	Пројекат: Прихватилиште за децу са улице и њихова едукација	Град Ниш Ресорна министарства Центар за социјални рад Национална служба запошљавања Народни Универзитет	2011.

ПРОЈЕКТИ У ОБЛАСТИ ЕКОЛОШКЕ БЕЗБЕДНОСТИ

ОПШТИ ЦИЉ: Унапређење квалитета животне средине у складу са принципима одрживог развоја

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	ПРОГРАМ / ПРОЈЕКТИ	МОГУЋИ ПАРТНЕРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ И МОНИТОРИНГА ПРОМЕНА У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ И ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ	Пројекат: Заштита од јонизујућих и нејонизујућих зрачења на подручју Града Ниша	Град Ниш, Ресорна министарства Клинички центар Универзитет у Нишу Министарство одбране	2011.
	Пројекат: Центар за мониторинг животне средине	Град Ниш Универзитет у Нишу Центар за заштиту потрошача Невладине организације	2013.
	Пројекат: Изградња веб портала који би био намењен за извештавање и информисање јавности о стању животне средине	Град Ниш Универзитет у Нишу	2011.
	Пројекат: Промоција концепта здравог начина живота	Град Ниш Завод за здравствену заштиту радника Ниш Институт за заштиту здравља Ниш	2011.
	Пројекат: Праћење утицаја буке на здравље изложеног становништва	Град Ниш Факултет заштите на раду Институт за заштиту здравља Ниш Завод за здравствену заштиту радника Ниш	2012 – 2013.
	Пројекат: Праћење акутног утицаја аерозагађења на здравље изложеног становништва	Град Ниш Институт за заштиту здравља Ниш	2012 – 2013.
	Пројекат: Контрола пољопривредних производа на зеленој пијаци и супермаркетима	Град Ниш Институт за заштиту здравља Ниш Центар за заштиту потрошача	2011 -2013.

2. УСПОСТАВЉАЊЕ ИНТЕГРАЛНОГ СИСТЕМА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ И САНАЦИЈА ДЕПОНИЈЕ	Пројекат: Изградња регионалне санитарне депоније	Град Ниш Ресорна министарства ЈКП „Медијана“	2011-2015.
	Пројекат: Стратегија управљања отпадом (медицинским, комуналним)	Град Ниш, ЈКП „Медијана“ USAID	2011.
	Пројекат: Едукација о поступању са медицинским отпадом	Клинички центар Ниш Факултет заштите на раду	2011.
	Пројекат: Израда локалног стратешког плана управљања отпадом	Град Ниш Ресорна министарства ЈКП „Медијана“ USAID	2012.
	Пројекат: Санација постојеће депоније	Град Ниш Ресорна министарства ЈКП „Медијана“ USAID	2010-2012.
	Пројекат: Израда и постављање "рециклажних острва"	Град Ниш Ресорна министарства ЈКП „Медијана“ USAID	2011.
	Пројекат: Израда и постављање "рециклажних дворишта"	Град Ниш, Ресорна министарства ЈКП „Медијана“ USAID	2011.
	Пројекат: Промоција и едукација становништва о рециклирању отпада у домаћинству	Град Ниш Факултет заштите на раду ЈКП „Медијана“	2011.
	Пројекат: Осавремењавање и доградња рециклажног центра на локацији ул.Ивана Милутиновића	Град Ниш Ресорна министарства ЈКП „Медијана“	2011-2012.
	Пројекат: Осавремењавање возног парка применом мотора са еколошки прихватљивим енергентима	Град Ниш Ресорна министарства ЈКП „Медијана“	2012-2013.
	Пројекат: Надгледање возила GPS/GSM системом, праћење возила и изградња мониторинг центра.	Град Ниш Ресорна министарства ЈКП „Медијана“	2012-2013.
	Пројекат: Формирање подземног система контејнера	Град Ниш Ресорна министарства ЈКП „Медијана“	2013.
	Пројекат: Унапређење управљања отпадом и укључивање рома у процес управљања отпадом	Град Ниш ЦЕБ банка ЈКП „Медијана“ Канцеларија за одрживи развој РС	2010-2011.
	Пројекат: Израда регионалног стратешког плана управљања отпадом	Град Ниш Ресорна министарства ЈКП „Медијана“ USAID	2010-2013.
	Пројекат: Мет и пет све 5	Град Ниш, Фонд за ЗЖС Швајцарска амбасада	2010.

3. ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ЗЕМЉИШТА, ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И БИОЛОШКЕ РАЗНОВРСНОСТИ	Пројекат: Израда мапе клизишта на територији града	Град Ниш Завод за урбанизам Ниш Управа за пољопривреду града Ниша	2012.
	Пројекат: Израда студије антиерозивне заштите земљишта	Град Ниш Завод за урбанизам Ниш Управа за пољопривреду града Ниша	2013.
	Пројекат: Проглашење зона-подручја природних вредности	Град Ниш Завод за урбанизам Ниш Ресорна министарства	2013.
4. ОЧУВАЊЕ ИЗВОРИШТА ВОДОСНАБДЕВАЊА ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ СИСТЕМА ВОДОСНАБДЕВАЊА И ЗАШТИТЕ ВОДОТОВОКА	Пројекат: Изградња система за пречишћавање отпадних вода Града Ниша	Град Ниш Ресорна министарства ЈКП „Наисус“	2011-2014.
	Пројекат: Управљање квалитетом вода	Град Ниш Ресорна министарства Универзитет у Нишу Грађевински факултет ЈКП „Наисус“	2011-2012.
	Пројекат: Испитивање квалитета процедурних вода са депонија	Град Ниш Институт за заштиту здравља Ниш ЈКП „Медијана“	2011-2013.
	Пројекат: Испитивање квалитета отпадних вода у насељу Брзи Брод и утицај на део водотока Нишаве који се користи за водоснабдевање	Град Ниш Институт за заштиту здравља Ниш ЈКП „Наисус“	2011-2013.
	Пројекат: Успостављање јединственог система мониторинга и праћење квалитета површинских вода – река Нишава од улаза у РС до улива у Ј. Мораву и њене притоке	Град Ниш Институт за заштиту здравља Ниш Универзитет у Нишу ЈКП „Наисус“	2011-2012.
	Пројекат: Развој јединственог система мониторинга отпадних вода свих загађивача	Град Ниш Институт за заштиту здравља Ниш Универзитет у Нишу ЈКП „Наисус“	2012.
	Пројекат: Успостављање јединственог система контроле квалитета воде за пиће на свим водозахватима, јавним чесмама у Граду и на сеоском подручју	Град Ниш Институт за заштиту здравља Ниш Универзитет у Нишу ЈКП „Наисус“	2010-2011.

	Пројекат: Едукација становништва за рационалну потрошње воде	Град Ниш Универзитет у Нишу ЈКП „Наисус“ НВО	2010-2011.
5. УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ТОПЛИФИКАЦИЈЕ И ГАСИФИКАЦИЈЕ, ПРИМЕНА ПРИНЦИПА ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ И КОРИШЋЕЊА АЛТЕРНАТИВНИХ ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ	Пројекат: Коришћење обновљивих извора енергије и повећање енергетске ефикасности	Град Ниш Факултет заштите на раду Машински факултет Агенција за енергетску ефикасност	2012-2013.
	Пројекат: Мерење потрошње топлотне енергије становима	Град Ниш ЈП Градска топлана ЈП „Ниш стан“	2012.
	Пројекат: Потпуна гасификација Ниша	Град Ниш	2014.

ПРОЈЕКТИ У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

ОПШТИ ЦИЉ: Изградња јединственог система за управљање ванредним ситуацијама који доприноси повећању безбедности и смањивању ризика од техничко-технолошких, природних и антропогенних утицаја

СПЕЦИФИЧН И ЦИЉЕВИ	ПРОЈЕКТИ	МОГУЋИ ПАРТНЕРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. ИЗГРАДЊА ИНТЕГРИ- САНОГ СИСТЕМА ЗА УПРАВЉАЊЕ ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИ- ЈАМА	Програм: Развој система заштите и спасавања на територији Града	Град Ниш Нишавски управни округ МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Војска Србије Факултет заштите на раду	2011.
	Пројекат: Израда Плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама	Град Ниш Нишавски управни округ МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Војска Србије Хитна медицинска помоћ Институт за јавно здравље у Нишу Црвени крст Јавна предузећа	2011.
	Пројекат: Формирање мобилне екотоксиколошке лабораторије	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Институт за јавно здравље у Нишу	2011-2012.
	Пројекат: Изградња ДНК лабораторије	Град Ниш Медицински факултет Институт за јавно здравље у Нишу	2011-2012.
2. ИЗГРАДЊА ЈЕДИН- СТВЕНОГ ИНФОРМА- ЦИОНО- КОМУНИКА- ЦИОНОГ СИСТЕМА ЗА УПРАВЉАЊЕ ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИ- ЈАМА	Пројекат: Реинжењеринг Ситуационог центра	Град Ниш Нишавски управни округ МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу МУП – Полицијска управа у Нишу Министарство за телекомуникације и информационо друштво Хитна медицинска помоћ Елекронски факултет	2010-2012.

	Програм: Развој кол-центра	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Министарство за телекомуникације и информационо друштво Елекгронски факултет	2010-2012.
	Пројекат: Увођење GPS система	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Министарство за телекомуникације и информационо друштво Елекгронски факултет	2013.
	Програм: Опремање субјеката заштите и спасавања савременом информационо-комуникационом технологијом	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Министарство за телекомуникације и информационо друштво Елекгронски факултет	2010-2013.
3. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ЕФЕКТИВНИЈЕ ФУНКЦИ-ОНИСАЊЕ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА НА НИВОУ ГРАДА	Програм: Опремање субјеката заштите и спасавања за потребе у ванредним ситуацијама	Град Ниш Нишавски управни округ МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу	2011-2015.
	Пројекат: Реинжењеринг система за узбуњивање	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Елекгронски факултет	2010-2011.
	Пројекат: Формирање територијалне мреже ватрогасних станица	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Факултет заштите на раду Ватрогасни савез Добровољно ватрогасно друштво	2011-2015.
	Пројекат: Формирање територијалне мреже испостава Полицијске управе	Град Ниш МУП – Полицијска управа у Нишу	2011-2015.
	Пројекат: Формирање територијалне мреже станица хитне медицинске помоћи	Град Ниш Хитна медицинска помоћ	2011-2015.
	Пројекат: Надградња и реконструкција Ватрогасног дома	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Грађевински факултет	2011-2012.

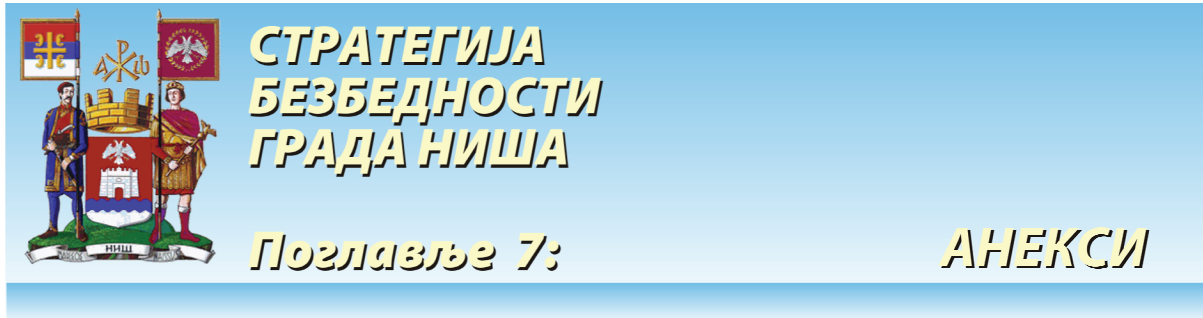
	Пројекат: Изградња полигона за уништавање неексплодираних убојних средстава	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Војска Србије Дирекција за изградњу Града	2012-2014.
4. УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ ВАНРЕДНИХ СИТУАЦИЈА	Пројекат: Процена угрожености	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Министарство животне средине и просторног планирања Факултет заштите на раду	2010-2011.
	Пројекат: Израда катастра плавних подручја	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу ЈВП Србијаводе	2010.
	Пројекат: Израда катастра клизних подручја	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу ЈВП Србијаводе	2010.
	Пројекат: Израда катастра ерозивних подручја	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу ЈВП Србијаводе	2010.
	Пројекат: Израда мапе хазарда	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Факултет заштите на раду	2010-2012.
	Пројекат: Регулисање корита бујичних токова	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу ЈП Србијаводе	2011-2012.
	Пројекат: Развој капацитета алтернативног водоснабдевања	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу ЈП „Наиссус“ Ниш	2011-2014.
	5. УНАПРЕЂЕЊЕ ОБРАЗОВАЊА, ОБУЧАВАЊА И ИНФОРМИСАЊА	Програм: Развој програма за едукацију деце, омладине и грађана из области ванредних ситуација	Град Ниш Факултет заштите на раду Медицински факултет МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Хитна медицинска помоћ Црвени крст
Пројекат: Едукативне радионице		Град Ниш Добровољно ватрогасно друштво Градски ватрогасни савез	2011.

		Факултет заштите на раду Медицински факултет	
	Пројекат: Изградња регионалног тренинг центра за заштиту и спасавање	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Војска Србије Завод за урбанизам	2011-2015.
	Програм специјалистичких курсева и обука запослених у службама заштите и спасавања	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу	2010.
	Пројекат: Унапређење информисања о ванредним ситуацијама	Град Ниш МУП – Управа за ванредне ситуације у Нишу Факултет заштите на раду	2011.

СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ ГРАДА НИША

АНЕКСИ

АНЕКС 1 : ПРЕДЛОГ ПРОЈЕКТА

Јавна расправа о нацрту Стратегије безбедности обављена је у периоду од 5.05. до 13.05. 2010. године и то у: ГО Медиана и ГО Панталеј 5. 05. 2010, 6. 05. 2010 у ГО Црвени крст и ГО Палилула, 10. 05. 2010. у ГО Нишка бања, а 13. 05. 2010. у Скупштини града.

На јавним расправама дати су предлози за додатне пројекте и програме који су саставни део Анекса 1, као и предлог пројекта:

ЈАЧАЊЕ ПАРТНЕРСТВА И ДЕФИНИСАЊЕ ЊЕГОВИХ МЕХАНИЗАМА РАДИ УПРАВЉАЊА ПРОЈЕКТНИМ ЦИКЛУСОМ – УПРАВЉАЊЕ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈОМ ПРОЈЕКТА У ОКВИРУ СТРАТЕГИЈЕ

ЦИЉ ПРОЈЕКТА	<ul style="list-style-type: none"> • формирање радних група и конкретних партнера код имплементације специфичних пројеката • одређивање улоге и одговорности партнера • идентификација постојећих капацитета у свим секторима • обезбеђивање неопходних критеријума за учествовање у управљању пројектима • стимулисање активизма и волонтеризма • партиципација већег броја стејкхолдера
ПАРТНЕРИ	<ul style="list-style-type: none"> • Локална самоуправа – пројектни тимови • Представници локалне самоуправе • Специјализоване агенције или организације за специфичне области • Високошколске установе у зависности од области.
ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	2010.

ПРОЈЕКТИ У ОБЛАСТИ ЕКОНОМСКЕ БЕЗБЕДНОСТИ

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	ПРОЈЕКТИ	МОГУЋИ ПАРТНЕРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
2. ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ	Оживљавање и формирање предузећа за запошљавање особа са инвалидитетом	Град Ниш	2012-2015.
3. ПОБОЉШАЊЕ ИМИЦА ГРАДА НИША	Здравствени туризам	ГО Нишка бања Град Ниш Туристичка организација Ниша	2010-2015.
	Пројекат: Хришћанство кроз векове/МИЛАНСКИ ЕДИКТ	НТВ Град Ниш	2010-2013.
	Пројекат: Око Ниша киша	НТВ Град Ниш Туристичка организација Ниша	2010-2013.

ПРОЈЕКТИ У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	ПРОЈЕКТИ	МОГУЋИ ПАРТНЕРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. ПОДИЗАЊЕ НИВОА БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ	Процена квалитета живота грађана Ниша	Медицински факултет у Нишу Завод за здравствену заштиту Ниш Филозофски факултет у Нишу Факултет заштите на раду у Нишу	2010.
3. ПОДИЗАЊЕ НИВОА ЗДРАВСТВЕНЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ЈАВНЕ СВЕСТИ О ФАКТОРИМА ЗДРАВСТВЕНОГ РИЗИКА	Прихватилиште за псе луталице	Град Ниш	2010-2015.
	Пројекат: Лице и наличје - документарни филм и медијска кампања о превенцији рака дојке	НТВ Град Ниш Институт за онкологију	2010 /2011.
5. СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА И ВЕЋА БРИГА О МАРГИНАЛИЗОВАНИМ ДРУШТВЕНИМ ГРУПАМА	Организована набавка хране за старачка домаћинства на селу	Град Ниш Градске општине	
	Пројекат: Унапређење услова живота у насељу Шљака		

ПРОЈЕКТИ У ОБЛАСТИ ЕКОЛОШКЕ БЕЗБЕДНОСТИ

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	ПРОЈЕКТИ	МОГУЋИ ПАРТНЕРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ И МОНИТОРИНГА ПРОМЕНА У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ И ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ	Пројекат: Еко приче	НТВ Град Ниш Министарство просвете Министарство заштите животне средине и просторног планирања	2010/2011.
4. ОЧУВАЊЕ ИЗВОРИШТА ВОДОСНАБДЕВАЊА, ОДРЖИВО КООРИШЋЕЊЕ СИСТЕМА ВОДОСНАБДЕВАЊА И ЗАШТИТЕ ВОДОТОКОВА	Пројекат: Катастар изворишта вода	Град Ниш ЈКП „Наисус“ ЈП Србијаводе	2010-2011.

ПРОЈЕКТИ У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	ПРОЈЕКТИ	МОГУЋИ ПАРТНЕРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. ИЗГРАДЊА ИНТЕГРИСАНОГ СИСТЕМА ЗА УПРАВЉАЊЕ ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА	Пројекат: Студија постојећих капацитета институција за одговор на ванредне ситуације	Град Ниш Црвени крст Добровољно ватрогасно друштво	2010-2011.
4. УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ ВАНРЕДНИХ СИТУАЦИЈА	Програм: Проширивање броја добровољних ватрогасних друштава	Добровољно ватрогасно друштво Градски ватрогасни савез	2010.
	Пројекат: Дефинисање противпожарних путева у зонама блоковског становања	МУП- Управа за ванредне ситуације Добровољно ватрогасно друштво Градски ватрогасни савез	2010-2011.
5. УНАПРЕЂЕЊЕ ОБРАЗОВАЊА, ОБУЧАВАЊА И ИНФОРМИСАЊА	Пројекат: Програм образовања и обуке скупштина станара из области заштите од пожара	МУП- Управа за ванредне ситуације Добровољно ватрогасно друштво Градски ватрогасни савез	2010-2015.

АНЕКС 2 : ОДГОВОРНОСТ ЗА ОСТВАРЕНИ НИВО БЕЗБЕДНОСТИ У ГРАДУ

Графичка опрема и дизајн корица:

Родољуб Аврамовић, инж.

Факултет заштите на раду у Нишу

www.znrfak.ni.ac.rs

